

TC
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

PARÇALANMIŞ VE TAM AİLEYE SAHİP ERGENLERİN YALNIZLIK
DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ayşegül PANCAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA - 2009

TC
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

PARÇALANMIŞ VE TAM AİLEYE SAHİP ERGENLERİN YALNIZLIK
DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ayşegöl PANCAR

Danışman: Öğr. Gör. Dr. Metehan ÇELİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA - 2009

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Öğr. Gör. Dr. Metehan ÇELİK
(Danışman)

Üye: Doç. Dr. A. Rezan ÇEÇEN EROĞUL

Üye: Doç. Dr. Songül TÜMKAYA

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

.../.../2009

Prof. Dr. Azmi YALÇIN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

PARÇALANMIŞ VE TAM AİLEYE SAHİP ERGENLERİN YALNIZLIK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ayşegül PANCAR

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Öğr. Gör. Dr. Metehan ÇELİK

Aralık 2009, 86 sayfa

Bu araştırmanın amacı; farklı liselerde öğrenim gören parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı, yakın arkadaş sayısı, arkadaşlar ve aileyle kurulan ilişkilerden memnun olma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir.

Araştırmaya Adana ili Seyhan İlçesi'nde bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi liselerde okuyan, 226 parçalanmış ve 226 tam aileye sahip toplam 452 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere Russel, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından geliştirilen ve Demir (1989) tarafından Türkçe'ye uyarlanan UCLA Yalnızlık Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

Öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin yukarıda belirtilen değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çift faktörlü varyans analizi tekniği kullanılmış, sonuçların anlamlı çıkması durumunda hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin yalnızlık düzeyleri açısından, akademik başarısı yüksek, 9'dan fazla yakın arkadaşı olan, arkadaşlarıyla ve aileleriyle kurulan ilişkilerden çok memnun olan öğrenciler lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerinde cinsiyete ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, parçalanmış aile, ergenlik.

ABSTRACT**THE STUDY OF THE ADOLESCENTS LONELINESS LEVELS WHO HAVE
BROKEN FAMILY AND WHOLE FAMILY IN TERMS OF DIFFERENT
KINDS OF VARIABLE****Ayşegül PANCAR****Master Thesis, Department of Educational Sciences****Advisor: Assistant Dr. Metehan ÇELİK****December 2009, 86 Pages**

The aim of the research is to study the adolescent's loneliness levels who educate in different high schools and own broken and whole family in terms of gender, class level, academic success, close friend number, according to the level of satisfaction among friends, and family's relationships showing difference or not.

Two hundred twenty six broken family's students and two hundred twenty six whole family's students who educate in public high schools which is tied to the Ministry of Education in Adana Seyhan 452 students participated. Personal information form was applied which was prepared by the researcher and UCLA Loneliness Scale which was adopted in Turkish in 1989 by Demir which was developed by Russell, Peplau and Cutrona (1980) was applied.

Double factor variance analysis technique was used in order to determine the students loneliness levels which was indicated above in terms of showing differences or not in view of changeables, in the condition of the results being expressive Scheffe test was applied in order to determine the difference between the groups.

According to the research result, in terms of students loneliness levels the students, whose academic success is high, has close friends more than nine, who have satisfied with the relationships with their friends and families was seen as a meaningful difference for students. No difference was found among the students loneliness levels not to gender and class level.

Keywords: Loneliness, broken family, adolescence.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeyleri ile ilgili yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırmaların yalnızlık yaşayan ergenlerin belirlenmesi ve onlara yardımda bulunulması ve böylece oluşabilecek madde bağımlılığı, suça yönelim, depresyon, intihar eğilimi gibi risklerin önlenmesi konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu anlamda psikolojik danışmanların çalışmalarını yürütürken kullanabilecekleri bir kaynak niteliği de taşımaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde birçok kişinin emeği vardır. Öncelikle bana yol gösteren ve düşünceleri ile katkı sağlayan; bu araştırmanın ortaya çıkmasında büyük katkısı bulunan, beni hep yüreklendiren tez danışmanım Dr. Metehan ÇELİK'e, jüride bulunan, olumlu eleştirileri ve yönlendirmeleriyle araştırmaya son şeklini vermeme katkı sağlayan Doç. Dr. A. Rezzan ÇEÇEN EROĞUL ve Doç. Dr. Songül TÜMKAYA'ya, analizler sırasında görüşleriyle katkıda bulunan Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY ve Yrd. Doç. Dr. Sabahattin ÇAM'a; yüksek lisans süresince bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım bütün hocalarıma; araştırmaya katılan öğrencilere, verilerin toplanması sırasında yardımcı olan psikolojik danışmanlara, bu çalışma boyunca hep yanımda olan ve destek veren aileme, Arş. Gör. Alev Önder'e, Sinem Şimşek'e ve Mehmet'e teşekkür ederim. Ayrıca araştırmayı destekleyen Çukurova Üniversitesi Araştırma Fonu'na (EF 2006 YL 3Y) teşekkür ederim.

Ayşegül PANCAR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
EKLER LİSTESİ.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	9
1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	9
1.4. Tanımlar.....	11
1.5. Sayıtlılar.....	11
1.6. Sınırlılıklar.....	11

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yalnızlığı Açıklayan Kuramsal Yaklaşımlar.....	12
2.1.1. Psikodinamik Yaklaşım.....	12
2.1.2. Varoluşçu Yaklaşım.....	13
2.1.3. Danışan Merkezli Yaklaşım.....	14
2.1.4. Bilişsel Yaklaşım.....	14
2.1.5. Sosyal Etkileşim Yaklaşımı.....	15
2.2. Aile ile İlgili Kavramsal Açıklamalar.....	16
2.2.1. Ailede Parçalanma ve Parçalanma Şekilleri.....	17
2.2.2. Anne, Baba ve Çocuk İlişkisi.....	19
2.3. İlgili Araştırmalar.....	21
2.3.1. Türkiye’de Yalnızlıkla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar.....	21

2.3.2. Yurt Dışında Yalnızlıkla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar.....	39
--	----

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	46
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem.....	46
3.3. Veri Toplama Araçları.....	47
3.3.1. UCLA Yalnızlık Ölçeği.....	47
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu.....	50
3.4. Verilerin Toplanması.....	50
3.5. Verilerin Analizi.....	51

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Cinsiyetlerine Göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	52
4.2. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Sınıf Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulgular.....	53
4.3. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulgular.....	54
4.4. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Yakın Arkadaş Sayılarına Göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular	57
4.5. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	59
4.6. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular	61

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Cinsiyetlerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması.....	64
5.2. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Sınıf Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması.....	64
5.3. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması.....	65
5.4. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Yakın Arkadaş Sayılarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması.....	66
5.5. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması.....	66
5.6. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması	67

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar.....	69
6.2. Öneriler.....	70
6.2.1. Uygulamayla İlgili Öneriler.....	70
6.2.2. Gelecekteki Araştırmalarla İlgili Öneriler.....	70
KAYNAKÇA.....	72
EKLER.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	86

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Örneklemeye Giren Okullar ve Aile Yapılarına Göre Öğrenci Sayıları.....	47
Tablo 2. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Cinsiyetlerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler	52
Tablo 3. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Cinsiyetlerine Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları.....	53
Tablo 4. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Sınıf Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler.....	53
Tablo 5. Ergenlerin Aile Yapıları ve Sınıf Düzeylerine Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları.....	54
Tablo 6. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler.....	55
Tablo 7. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 8. Ergenlerin Akademik Başarı Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyi Puan Ortalamalarının Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği İle Karşılaştırılması....	56
Tablo 9. Ergenlerin Aile Yapıları ve Yakın Arkadaş Sayılarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler.....	57
Tablo 10. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Yakın Arkadaş Sayılarına Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları.....	58
Tablo 11. Ergenlerin Yakın Arkadaş Sayılarına Göre Yalnızlık Düzeyi Puan Ortalamalarının Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği İle Karşılaştırılması..	58
Tablo 12. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler.....	59
Tablo 13. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 14. Ergenlerin Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyi Puan Ortalamalarının Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği İle Karşılaştırılması.....	60
Tablo 15. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler.....	61

Tablo 16. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 17. Ergenlerin Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyi Puan Ortalamalarının Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği İle Karşılaştırılması.....	62

EKLER LİSTESİ

Ek-1. UCLA Yalnızlık Ölçeği.....	120
Ek-2. Kişisel Bilgi Formu.....	121

BÖLÜM I

GİRİŞ

Birey, çocukluğundan yaşlılığına kadar gelişen yaşam çizgisi üzerinde birbirinden farklı gelişim dönemlerinden geçer ve bu dönemler içerisinde birbiriyle aynı olmayan fizyolojik ve psikolojik bazı özellikler gösterir. Bu bağlamda yaşam çizgisini dikkate alarak bireyin hayatını genel hatlarıyla; çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi ana gelişim dönemlerine ayırarak incelemek mümkündür (Koç, 2004).

Ergenlik çağı belirgin ve hızlı fizyolojik psikolojik ve sosyal gelişimlerin görüldüğü çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir. Bu sürecin başlangıç, süre ve sonlanımı sosyal, kültürel ve bireysel olgunlaşma düzeyi ile ilgilidir (Polvan, 2000)

Dünya Sağlık Örgütü 10-19 yaşları arasını ergenlik dönemi olarak kabul etmektedir (WHO, 1993). Ancak ergenlik dönemini kesin yaş sınırları ile belirlemek oldukça güçtür. Çünkü ergenliğin başlangıcı ve sonlanımı bireye ve içinde bulunduğu kültürün özelliklerine göre değişiklikler gösterebilmektedir.

Biyolojik olarak ergenlik, çocukluğun cinsel olgunlaşmamışlığından, erişkinliğin cinsel olgunluğuna geçiş dönemidir (Adams, 1995). Çocukluk döneminde göreceli olarak yavaşlayan bedensel büyüme ve gelişme, ergenlik döneminde yeniden hızlanarak, bu dönem sonunda yetişkinlikteki yapısına ulaşır. Ergenlik döneminde fizyolojik ve hormonal değişiklikler kendini gösterir. Cinsiyet hormonlarının üretiminin artması, erkeklerde sperm, kızlarda yumurta hücrelerinin etkin hale gelmesi, vücutta bir takım değişiklikler olmasına neden olur. Erkek ve dişi cinsiyet hormonlarının salgılanmaya başlaması ve bu hormonların vücuttaki öteki hormonlarla birleşmesi, kemik ve kaslardaki büyümeyi hızlandırır (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

Erikson'un kuramında kimlik, ergenlik döneminde kritik bir evreye girer. Ergenlik dönemindeki kimlik kargaşası karar vermede yetersizlik, yalnızlık ve yalıtılmışlık duygusu, içsel boşluk duygusu, doyurucu ilişkiler kuramama, zaman kavramında bozulma, çalışma ve dikkat toplamada yetersizlik, acelecilik biçiminde yansır (Erikson, 1984).

Ergenlikte Duygusal Gelişim

Duygu, organizmanın fizyolojik uyarılar karşısında bütünsel bir tepki olarak yaşadığı farkındalık durumu, uyarıcılara karşı verilen içsel ve öznel tepkidir. Bu içsel ve öznel tepkiler, çeşitli davranışsal tepkilerin ortaya çıkmasına neden olurlar (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005). Olson'a (1992) göre çocuklar; sevgi, sevecenlik, dostluk duygularına; onaylanmaya, kabul edilip saygı görmeye de gereksinim duyarlar. Çocuk böyle bir duygusal destek bulabilirse başka insanlara karşı olumlu duygular geliştirecek; sevecen, dost, kabul edici, onaylayıcı, güvenilir bir yetişkin olacaktır (Akt: İnanç, Bilgin, Atıcı, 2005).

Duygusal yönden benlik duygusu ile desteklenmekle birlikte genç, ilk ergenlik döneminde, soyut düşüncelere ve içselleşen duygulara daha çok bağlanır. Yaşlıları ve toplum tarafından genelde kabul edilen toplumsal bir katılımcı olarak, uygun biçimde etkileşimde bulunabilmek için duygularını denetim altına almada artık yeteneklidir. Çocukluktan ergenliğe bu geçiş döneminde hormonal değişimler ortaya çıkmaya ve birey, içsel duygu ve kaygılarının göstergesi olarak kendi cinselliğine karşı daha duyarlı olmaya başlar (Güngör, 2006).

Çocukluk dönemi ile ergenlik dönemi arasında duygusal yönden görülen en belirgin fark çocuklar öfke, kızgınlık ve sevinç gibi duygularını daha açık davranışlarla ve anında ifade eder, buna karşılık ergenlikte bu duygular daha fazla gizlenip maskelenir. Ergenlikte genel olarak kızların erkeklerden daha önce duygusal olgunluğa ulaştıkları söylenebilir. Ergenlikten başlayarak ergenin duygularının yoğunluğunda artma olur. Üzüntü, sevinç, öfke, korku gibi duygularını ifade ederken bu yoğunluk göze çarpar. Artan duygululuk ve coşku hali ergende duygularını dışa vurma ve ifade etme ihtiyacını doğurur. Ayrıca ergenin duygusal tepkileri düzenlilik göstermez. Hem duygusal durumlarının değişim hızı çabuktur, hem de duygularında istikrarsızlık vardır. Ergenin aynı olaya bir gün ara ile gösterdiği tepki değişik olabilir. Ayrıca neşeli ve mutlu bir durumda iken kısa süre sonra duygusal durumu tamamen farklılaşabilir (Kulaksızoğlu, 2001).

Son ergenlik döneminde gençler, kişisel bakımdan kendilerine zevk verecek biçimde toplumsal ve zihinsel becerilerini uygulamaya çalışırlar. Duygularını ve zihinsel yeteneklerini deneyerek yaşamak onların ilgisini çeker. Draper bu dönemi daha içli dışlı ilişkilerin ve yeni duygusal bağlantıların bulunmaya çalışıldığı bir aşama olarak belirtir. Duygular daha çok sanatsal biçimler ve kültürel gelenekler içinde anlatılır.

Genç, zamanla kendisi hakkında özel düşünceler geliştirerek, bunun başkaları ile yaşama, evrenle ilişkisi aracılığı ile dünya ile daha geniş anlamda bir bağlantı kurar. Kendini daha bağımsız hissetmesi, duygusal yönden huzursuzluk ve bunalımların da azalmasına neden olur (Akt. Güngör, 2006). Artık bir yetişkin gibi düşünmeye sorumluluklar üstlenmeye hazırdır (Güngör, 2006).

Ergenlikte Sosyal Gelişim

Ergenin davranışlarına rehberlik edecek değerleri kazanması ve sosyal yönden sorumluluklarını öğrenmesi konusunda yardıma gereksinimi vardır. Bu gereksinimi karşılayan ve ergenin yaşamında etkili olan toplumsal kurum ailedir. Aile ortamında gördüklerinin olgunlaşmakta olan ergenin kişilik yapısını biçimlendirmede çok büyük etkisi vardır. Aile ortamının havası aile bireyleri arasındaki ilişkiden doğar. Anne baba ile ergen arasındaki iletişimin temelinde çocukluk yılları yatmaktadır. İletişim, yanlış anlamaları yok ederek ergen ve ebeveyn arasında işbirliğini geliştirir. Ebeveyn ve ergen arasında iletişim koptuğu zaman, ergen ebeveynlerinin kendisini anlamadıklarını ya da problem ve deneyimlerini paylaşmak istemediklerini düşünebilir. Bunun sonucu olarak da ergen ailesi ile olan ilişkilerinde doyumsuz ve kendini istenmeyen biri olarak hissedebilir ve aile bireyleri ile iletişime ve etkinliklere girmeyi istememektedir (Temel, Aksoy, 2001).

Ebeveyn ilişkileri ile yalnızlık duygusu arasında anlamlı ilişkiler olduğu bilinmektedir. Anne babasını otoriter algılayan ergenler demokratik yani daha sıcak ve sevecen algılayan ergenlere göre daha fazla yalnızlık hissetmekte, anne baba tutumlarını demokratik algılayanlar, otoriter ve ilgisiz algılayanlara oranla daha yüksek arkadaş sosyal desteğine sahip olduklarını belirtmişlerdir (Çeçen, 2008).

Ergenin toplumsallaşması sürecinde arkadaş ilişkileri ön plana çıkar. Bu dönemde ergen kendi özel arkadaş çevresini oluşturmak ister ve arkadaş çevresini oluşturduğunda hem kendisine hem de çevresine karşı kendini tanımlama yoluna girer. Ergen olumlu arkadaşlık ilişkilerine girerek, yetenekleriyle kendini kanıtlar ve kişiliğini geliştirir. Aynı zamanda arkadaşlık ilişkileri ergene hem tek başına bir birey hem de topluluğun bir üyesi olma yeteneğini kazandırır (Bauman, 1998). Ergenlik döneminde arkadaşları tarafından dışlanan ergenlerin yoğun yalnızlık yaşadıkları ve bazı tipik yalnızlık belirtileri gösterdikleri vurgulanmaktadır (Cheng ve Furnham, 2002).

Ergenlikte arkadaşlığın önemli olmasının nedenleri arasında ergenin sosyal karşılaştırma ihtiyacı gereği, düşüncelerini, yeteneklerini ve fiziksel değişimlerini yaşıtlarıyla karşılaştırma ve değerlendirme imkanını bulması gelmektedir. Ebeveynler ergenlere sosyal karşılaştırma yapma olanağını sağlayamazlar. Ergenler sosyal değerlendirmeleri arkadaşları ile yapmayı tercih ederler. Ergenlik bir deneme sürecidir. Bu süreçte ergen yeni kuralları ve davranışları denemek ister. Yaşıtları ona gruba katıldığında ne tür kurallara uyacağı ve ne tür davranışlar göstereceği konusunda imkanlar sunar, onun bir gruba ait olma ihtiyacını karşılarlar. Eğer ergen, arkadaşları tarafından çok beğeniliyorsa “popüler”, bazıları tarafından beğenilip bazıları tarafından beğenilmiyorsa “tartışmalı” durumda, reddedilmişse “hiç beğenilmemiş”, boşlanmışsa “ne beğenilmiş ne de beğenilmemiş” olarak değerlendirilir. Popüler ve tartışmalı durumdaki ergenlerin çok sayıda arkadaşları vardır; arkadaşlarıyla sık sık bir araya gelirler, kendilerini başkalarına daha iyi anlatırlar, okul etkinliklerine daha sık katılırlar ve farklı sosyal ortamlarda yalnız kalmazlar. Reddedilmiş ve boşlanmış ergenlere bakıldığında ise gerek kendi cinsiyetleri gerekse karşı cinsle arkadaş ilişkilerinin çok zayıf olduğu, sosyal etkinliklerden çoğunlukla uzak durdukları ve sosyal ortamlarda yalnız kaldıkları görülür (Feldman, 2004).

Ergenlerin, ergenlik dönemine girdikleri andan itibaren karşılaştıkları ani ve keskin değişiklikler onlarda yanlılık duygusu yaratabilir. Bu durum ergenlerde karşılanmasa güç yeni beklentiler ortaya çıkarabilmektedir. Ergenlerin yaşamak zorunda oldukları bu ani ve keskin değişiklikler aynı zamanda ergenlerin var olan ilişkilerini kesintiye uğratarak ve sosyal uyumlarını etkileyerek yalnızlaşmalarına neden olabilmektedir. Bunların dışında utangaçlık, düşük benlik saygısı, sosyal beceri eksikliği de ergenlerde yalnızlığa zemin hazırlayabilmektedir (Brennan,1982). Bireyin benlik saygısının yüksek olması bireyin kendisini daha olumlu algıladığını, karşılaştığı herhangi bir olayla ya da durumla ilgili olarak kendisinin yetkinliğine olan inancının yüksek olması durumunda bireylerin yaşam doyumlarının da artacağı söylenebilir (Çeçen, 2008).

Gencin zeka seviyesi, okul başarısı, fiziksel görünüşü, yetenekleri, duygusal olgunluğu da başkalarınca kabul edilme derecesini etkilemektedir. Ayrıca gencin belli bir alanda hüneri veya becerisinin olması onun arkadaşlarınca daha kolay benimsenmesine yol açar ve böyle gençler arkadaşları arasında sivrilebilirler. Grup tarafından kabul görme, gencin kendine olan güvenini pekiştirir, arkadaşları arasında duygu ve düşüncelerini rahatça dile getirebilir, başkalarının etkisinde daha az kalabilir.

Kendilerine güvenleri yeterince gelişmemiş gençler de arkadaşlarının telkinine daha açık olurlar (Kulaksızoğlu, 2001).

Ergenler yetişkinliğe doğru ilerlerken güvenliklerinin büyük bölümünü kendi yaş grupları içinde standartları ve davranışları kendileri için en önemli olan arkadaşlarından sağlarlar. Akran onayını yaptırımlarını kaybederlerse kendi başlarına kalırlar. Bu ergene çok güç gelir (Adams, 1995).

1.1. Problem

Yalnızlık konusuna açıklık getirebilmek, kavramın karmaşıklığı nedeniyle bazı güçlükleri de beraberinde getirir. Her şeyden önce yalnızlık öylesine acı veren ve ürkütücü bir duygudur ki insanlar bu duyguyla yüzleşmemek için her türlü çabayı gösterirler. Bir insanın tek başına yaşaması biçimindeki somut yalnızlık, çevresi tarafından itilme sonucu yaşanan yalnızlık, kendi toplum grubuna yabancılaşma biçiminde yaşanan yalnızlık, bir insanın çevresiyle ilişkilerini en aza indirerek kendi seçimi ile yaşadığı yalnızlık ve insanın kendini anlaşılmamış kimsesiz hissettiği gerçek yalnızlık gibi birbirinden çok farklı yaşantıların tümü “yalnızlık” sözcüğüyle dile getirilir (Geçtan, 2004).

Peplau ve Perlman’a (1982) göre yalnızlık bireyin var olan sosyal ilişkileri ile arzuladığı sosyal ilişkileri arasındaki farklılık sonucu yaşanan hoş olmayan bir duygu durumudur.

Jones, Hobbs ve Hockenbury’e (1982) göre yalnızlık, fiziksel yakın olmayla ilgili bir duygu durumu değildir. Bir insan birçok arkadaşı olsa da, toplum içindeyken de kendini yalnız hissedebilir (Akt: Koçak, 2003).

Weiss (1973) duygusal yalnızlıkla sosyal yalnızlığı birbirinden ayırmıştır. Duygusal yalnızlık bireyin çevresindeki kişilerle (aile, eş, sevgili gibi) yakın ve samimi ilişkiler kuramamasından kaynaklanırken, sosyal yalnızlık bireyin ihtiyaç duyduğu arkadaşlık ilişkisinin olmamasından kaynaklanmaktadır.

Saks ve Kruput’a (1988) göre yalnızlık yaşayan insanlar yalnızlık durumlarını ben yalnızım, çünkü sevimsizim, çirkinim, beceriksizim gibi kalıcı kişilik özelliklerine yüklemektedirler (Akt: Koçak, 2003). Witkus ve Horowitz (1987) ise yalnız insanların yaşadıkları bu durumun, aslında beceri eksikliğinden çok, durumlarına ilişkin olumsuz yüklemeler ve edilgen rollerini benimsemelerinin sonucu olduğunu ileri sürmektedirler (Akt: Koçak, 2003). Yapılan araştırmalarda hoş olmayan bir duygu olan yalnızlığın

doyumsuzluk, mutsuzluk, kaygı, utanma, anlaşılamama, yabancılaşma, yalıtım, alkolizm, intihar eğilimi, depresyon ve suça yönelimle ilişkilili olduğu araştırma sonuçlarından tespit edilmiştir (Nervlana ve Gross, 1976; Wenz, 1977; Weeks, Michelaj, Peplau, Bragg 1980; akt: Koçak, 2003). Ayrıca araştırmalarda, yalnızlık ve çekingenlik, benlik bilinci, sosyal anksiyete arasında pozitif ilişki olduğu ancak yalnızlık, atılganlık, riske girme, benlik saygısı ve kendini açma arasında ise negatif ilişki olduğu anlaşılmıştır (Koçak, 2003).

Yalnızlık; depresyon, kaygı, stres gibi yaşanması hoş olmayan bir duygudur. Günümüz modern insanını bunaltan, onu tedirgin eden önemli problemlerden birisidir. Kültürel ve sosyal yapıyı zorlayan modern kent yaşamında sağlıklı sosyal ilişki ve yakınlıktan mahrum kalan ve böylece yalnızlık yaşayan modern insan sayısında hızlı bir artış gözlenmektedir (Özodaşık, 2001).

Yalnızlık ergenlikte veya hayatın daha sonraki dönemlerinde görülen bir duygudur. Ergenler etraflarında samimi olacakları bir sosyal grubun desteğine ihtiyaç duyduklarında buna cevap verecek birilerine sahip değillerse veya başkaları ile uygun sosyal ilişkiler kurma olgunluğuna sahip olmadıkları için bunu yapamıyorlarsa, yalnızlık duyarlar. Yalnızlık duygusu çekenler kendi ana-babaları ile sönük ilişki içindedirler. Onlarla olan ilişkileri olumsuz olmuştur veya reddedilmişlerdir. Anne-babadan birinin veya her ikisinin veya bir yakının kaybı da yalnızlık hissi doğurabilir (Kulaksızozğlu, 2001).

Çocuk anne baba arasındaki iletişimin olumlu olduğunu algıladığı sürece mutludur. Araştırmalar ebeveynlerin birbirine karşı olumlu tutum içinde olmalarının anne-baba-çocuk iletişiminin niteliğini de olumlu yönde etkilediğini de göstermektedir. Aile ilişkilerinin çeşitli nedenlerle bozulması sonucu, anne-baba-çocuk ilişkileri tehlikeye girebilecek ve anne-babanın boşanmasıyla sonuçlanabilecektir. Çocuğun sağlıklı aile ilişkilerinden mahrum kalması, onun ruhsal, bedensel ve zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Boşanma çocuk için kaygı dolu bir deneyim olarak bilinmektedir. Boşanma ile tam aile olma özelliğini kaybeden ailenin çocuğu, sosyalleştirici doğal bir çevreden yoksun kalıp gerekli uyumu sağlamada zorlanarak psiko-sosyal özellikleri açısından zedelenebilmektedir (Kaynaroğlu, 1984; Yavuzer, 1986; Parish ve Necessary, 1994; Vuchinich, Vuchinich, Wood, 1998; akt: Alisinanoğlu ve Çimen, 2000).

Anne baba ve çocuk arasındaki bağlılığın ve iletişimin olumsuz bir nitelik taşıması çocukta yalnızlık duygusunun gelişmesine neden olan iki önemli etkindir.

Kendini güvenilir bir bağıllık içinde hisseden çocuklar olumlu düşünceler içinde olurlarken, anne baba çocuk arasındaki bağıllık, ayrılma ve boşanma gibi nedenlerle zedelenirse çocuklar kaygı hissetmekte, kişiler arası ilişkilerinde benlik saygıları düşmektedir. Boşanma ve ayrılma durumlarında çocuk yüksek düzeyde yalnızlık hisseder. Bullock (1993) sıcak ve sevecen ailelere sahip, aileleri tarafından desteklenen çocuklarda yalnızlık düzeyinin düşük olduğunu belirtmektedir. Bu bilgiye dayanarak anne baba çocuk ilişkisindeki niteliğin yalnızlık üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Yalnızlık duygusunun oluşmasına neden olan başka bazı etkenler ise; bir sevgi nesnesinin, bir arkadaşın, aile içindeki ya da dışındaki önemli bir kişinin yitimi; okul ve ev değiştirme, okulda ve evde çatışmadır (Akt: İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2005). Quay (1992), yaptığı çalışmada tek ebeveynli çocukların çift ebeveynli çocuklara oranla daha fazla yalnızlık duygusunu yaşadığını belirtmektedir. Bununla birlikte ister tek, ister çift ebeveynli olsun bu çocuklar öz ebeveyni ile yaşamayan çocuklara oranla daha az yalnızlık hissetmektedirler (Akt: İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2005).

Ailenin parçalanması bebeklik döneminde gerçekleşirse, anne-çocuk arasındaki duygusal ilişkiler azalacaktır. Bebeğin duygusal besiyi yeterince alamaması, onun büyüme ve gelişimini geciktirip, engelleyebilir. Parçalanmış ailede büyüyen çocuklarda diğer insanlarla başarılı ilişkiler kuramamanın sonucunda, sosyal gelişimde gecikme ve olumsuz davranışlar görülebilir. Bunun sonucu meydana gelen sosyal tepkiler, bireyin kişiliğini etkiler ve içe dönük, bencil bir kişilik oluşturur. İlk üç yıl içinde anne ile olan ilişkilerin çeşitli sebeplerle engellenmesi, çocuğun kişiliğinde karakteristik bir yapının oluşumuna sebep olur. Bu durumda çocukların çoğunun duygusal açıdan kendi içlerine çekildikleri ve kendi dünyalarında yaşamlarını sürdürmeyi yeğledikleri dikkati çeker. Diğer çocuk ve erişkinlerle ilgili olarak, sevgi bağlarını gerçekleştirememeleri sonucu toplumsal ilişkilerin de giderek zayıfladığı görülür (Yavuzer, 2005) .

Aile hayatından, daha erken çocuklukta yoksun kalan çocuklar okula uyumda, başkalarıyla duygusal ilişki kurabilmede ve özellikle dil gelişiminde yetersiz kalmıştır. Bunlar apatik, huzursuz, konsantrasyon gösteremeyen, agresif, duygusal bakımdan kopuk, boyuna ilgi çekmeye çalışan davranışlarına karşın başka insanlarla derin ve uzun süreli arkadaşlıklar kuramamışlardır (Ekşi, 1990).

Ölüm veya ayrılık nedeniyle bölünmüş ailelerde büyüyen çocukların gençlik çağında çok değişik uyum sorunları ortaya çıkabilir. Çocukluğu babasız geçmiş bir genç erkek, genellikle bir genç kızdan daha çok sorunlarla karşılaşır. Yoksul bir çevrede büyüyen gencin eğitimi sürdürmesi zordur. Büyük bir olasılıkla anne denetiminin

yetersiz kaldığı bu ergenlik çağında okulu yarıda bırakır. Böyle bir genç baba yerini tutacak amca, dayı, dede gibi bir erkek örneğinden destek görmüyorsa, yoldan çıkması, davranışının bozulması kolay olur. Böyle gençler genellikle erişkin otoritesine baş kaldırmaya yatkındırlar. Çocuklukta baba yoksunluğu çekmekle suçluluk arasında sıkı bir ilişki vardır. Özellikle sık sık suç işleyenler arasında babasızlık oranı daha yüksek bulunmaktadır. Ancak tüm bu sorunların tek nedeni babasızlığa bağlanamaz. Pek çok anne kocasını yitirdikten sonra çocuklarını yetiştirmekte büyük başarı gösterirler. Çoğu zaman ölmüş bir baba, genç ve annesince saygı ve sevgiyle anılan bir örnek olarak yaşatılır. Oysa boşanma nedeniyle babadan ayrı büyümüş bir genç erkeğin babasıyla daha büyük ve karmaşık sorunları olabilir. Özellikle aramayan ve sormayan bir babaya karşı düşmanca duygular birikir ve genç bu duygularını tüm erişkinlere genelleştirebilir (Yörükoğlu; 1985).

Ülkemiz dünyada düşük boşanma oranına sahip ülkelerden biri olmakla beraber boşanmalarda sayısal bir artış olduğu gözlenmekte ve gelecekte de artmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Ülkemizde 2007 yılında 638.311 çift evlenirken bu sayı 2008 yılında 641.973'e yükselmiştir. Bununla beraber 2007 yılında 94.219 çift boşanırken 2008 yılında bu sayı 99.663'e yükselmiştir. Kaba boşanma hızı 2008 yılında binde 1,40 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2009). Böylece parçalanmış aileye sahip öğrencilerin sayısı da okullarda hızla artmaktadır.

Aile bölünmesinin ve ailesel sorunların çocukların bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebileceği bazı ruhsal ve davranışsal problemlere yol açabileceği bilinmektedir (Elmacı, 2001). Ailenin parçalanmasının çocuklarda yaratabileceği sosyal ve duygusal problemlerden biri de yalnızlıktır. Yalnızlığın ergenlerde yaygın olması, eğitim kademelerinde yalnızlıkla ilişkili olarak ortaya çıkabilecek; psikolojik, sosyal, akademik sorunlara (düşük akademik başarı, okulu terk etme, yeteneği oranında başarılı olamama, sınıf içi etkinliklere ilgisiz kalma) neden olabilmektedir. Bu nedenle aile yapısı ve yalnızlığı bir arada ele alan çalışmalar önem kazanmaktadır.

Yukarıda anlatılanların ışığında bu araştırmanın problem cümlesi; “parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeyi hangi değişkenler açısından farklılaşmaktadır?” şeklindedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı, yakın arkadaş sayısı, arkadaşlarla kurulan ilişkilerden memnun olma durumu, aileyle kurulan ilişkilerden memnun olma durumu) açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir.

Alt Amaçlar

Belirtilen amaca dayalı olarak geliştirilen alt amaçlar aşağıda sunulmuştur.

1. Ergenlerin aile yapılarına ve cinsiyetlerine göre yalnızlık düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Ergenlerin aile yapılarına ve sınıf düzeylerine göre yalnızlık düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Ergenlerin aile yapılarına ve akademik başarılarına göre yalnızlık düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
4. Ergenlerin aile yapılarına ve yakın arkadaş sayılarına göre yalnızlık düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
5. Ergenlerin aile yapılarına ve arkadaşlarla kurulan ilişkilerden memnun olma durumlarına göre yalnızlık düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
6. Ergenlerin aile yapılarına ve aileleriyle kurdukları ilişkilerden memnun olma durumlarına göre yalnızlık düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Hızlı teknolojik gelişme ile birlikte insanlar bu değişime uyum sağlama çabası içinde yalnızlaşmakta ve bu yalnızlığını yine teknolojik araçlarla gidermeye çalışmaktadır. Ancak ne var ki bu durum, gerçek yaşamdaki nitelikli sosyal ilişkilerin yerini tutmamaktadır. Yalnızlık toplumumuzda giderek yaygınlaşmaktadır ve insanların ruh ve beden sağlığını tehdit edebilmektedir. Arkadaş ve aileyle iyi ilişkilerin gençlerde iyi oluşu arttırdığı ve mutsuzluğu azalttığı bilinmektedir (Corsano, Majorano ve Champretavy, 2006).

Yalnızlık bireyin var olan sosyal ilişkisi ile arzuladığı sosyal ilişkisi arasındaki fark sonucunda oluşan ve birey için hoş olmayan öznel psikolojik bir durumdur. (Peplau

ve Perlman, 1982). Yapılan çalışmalar yalnızlığın en yoğun haliyle ergenlikte yaşanmaya başladığını ve yalnızlığın ergenler arasında acı veren yaygın bir durum olduğunu göstermektedir (Brennan, 1982). Yalnızlık; ergenlerin gelecekteki yaşamlarında, doyumlu ilişkiler kurabilen, çevrelerine aktif uyum sağlayabilen, mutlu ve başarılı kişiler olması için üzerinde önemle durulması gereken bir durumdur.

Bu çalışma parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerini bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelemesi ve yalnızlığı etkileyen faktörlerin ortaya konması bakımından önemli görülmektedir. Yapılan literatür taraması sonucu ülkemizde yalnızlıkla ilgili yapılan çalışmaların sayısının giderek arttığı dikkat çekmekle birlikte parçalanmış aile ve yalnızlığı bir arada ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Yapılan araştırmalarda yalnızlığın, alkolizm, ilaç bağımlılığı, depresyon, intihar eğilimi, kaygı, doyumsuzluk, mutsuzluk, utanma, anlaşılamama, yabancılaşma, yalıtım ve suça yönelimle ilişkili olduğu bulunmuştur (Nervlana ve Gross, 1976; Wenz, 1977; Weeks, Michela, Peplau ve Bragg, 1980 Akt: Koçak, 2003). Yalnızlık yaşayan kişilere zamanında psikolojik yardımda bulunulması bu kişilerin sadece yalnızlığını azaltmayacak aynı zamanda depresyon, intihar eğilimi, madde bağımlılığı, suça yönelim gibi yalnızlıkla ilişkili olduğu düşünülen olumsuz değişkenlerin de düzeylerinde bir azalmaya yol açabilecektir.

Okullarda çalışan psikolojik danışmanların görevlerinden biri de bireyi tanıma ve bilgi vermedir. Öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesi ve yalnızlıkla nasıl baş edebileceklerinin öğretilmesi öğrencileri okulda ve sosyal hayatlarında daha verimli hale getirebilir.

Bu araştırmanın sonuçları; lise öğrencileri arasında risk gruplarının belirlenmesinde, yalnızlık yaşayan kişilerin tanınmasında ve bu kişilere erken yardımda bulunulmasında okullarda uygulanacak hizmetlere, psikolojik danışmanlara, ailelere ve eğitimcilere ulaştırıldığında öğrencilerin gelişimlerine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın önleyici rehberlik hizmetlerine de ışık tutması beklenmektedir. Yalnızlığı azaltma konusunda hazırlanacak beceri geliştirme programlarına bu çalışmanın katkısının olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma bu konuda yapılacak yeni araştırmalara da yol gösterecektir.

1.4. Tanımlar

Yalnızlık: Peplau ve Perlman'a (1982) göre, yalnızlık bireyin var olan sosyal ilişkisi ile arzuladığı sosyal ilişkisi arasındaki fark sonucunda oluşan ve birey için hoş olmayan öznel psikolojik bir durumdur.

Tam Aile: Anne ve babanın sağ olduğu ve birlikte yaşadığı aile.

Parçalanmış Aile: Ölüm, boşanma, ayrı yaşama gibi nedenlerle karı veya kocadan birinin ya da her ikisinin bulunmadığı aile (Timur, 1972:2).

Akademik Başarı: Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 2005-2006 öğrenim döneminde aldıkları tüm derslerin akademik ortalaması.

1.5. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğrenciler kişisel bilgi formu ve UCLA yalnızlık ölçeğini gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıtlamışlardır. Ayrıca seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırmanın bağımlı değişkeni olan yalnızlık düzeyi, Russel, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından geliştirilen UCLA yalnızlık ölçeğinin kapsadığı niteliklerle sınırlıdır.
- Bu araştırma Seyhan Danişment Gazi Anadolu Lisesi, Şakirpaşa Lisesi, Borsa Lisesi, İsmet İnönü Endüstri Meslek Lisesi'ne devam eden öğrencilerle sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yalnızlıkla ilgili kuramlara, aile ile ilgili kavramsal açıklamalara ve araştırma konusuyla ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.2. Yalnızlığı Açıklayan Kuramsal Yaklaşımlar

Pek çok kuramcı yalnızlıkla ilgili görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu bölümde yalnızlığı açıklamaya çalışan bazı temel yaklaşımlara yer verilmiştir.

2.1.1. Psikodinamik Yaklaşım

Freud doğrudan yalnızlıkla ilgili eserlerinde yazı yazmamasına rağmen psikodinamik akımı benimsemiş takipçileri yalnızlıkla ilgili görüş belirtmişlerdir. Zilboorg (1938), yalnızlıkla ilgili bilinen ilk psikolojik analizi yayımlamıştır. O yalnızlıkla tek başına olmayı birbirinden ayırmıştır. Tek başına olma özel birini kaybetmenin sonucunda ortaya çıkan normal ve geçici bir ruh durumu iken yalnızlık baskın ve süregelen bir deneyimdir. Zilboorg'a göre yalnızlık narsisizm, megalomanya ve düşmanlığın temel özelliklerini yansıtır. Yalnız birey çocuksu duygularını (her şeye gücü yetme, benmerkezci olma ve başkaları tarafından övülmeyi isteme gibi) korur (Akt:Perlman ve Peplau, 1982).

Sullivan'a (1953) göre, yalnızlık yakınlık ihtiyacının yeterince giderilmemesi sonucu ortaya çıkan oldukça rahatsız edici, hoş olmayan bir yaşıttır. Yetişkinlikte yaşanan yalnızlığın kökleri ona göre bebeklikte yatmaktadır. Sullivan her insanda kişilerarası yakınlık kurma ihtiyacının varlığından söz etmiştir. Yaşam boyunca yakınlık ihtiyacı hissedilir ve bu ihtiyaç giderilmeye çalışılır. Çocukluk döneminde de yakınlık kurma ihtiyacının karşılanmamasından kaynaklanan yalnızlık hissedilirken, en olumsuz haliyle yalnızlık ergenlikten itibaren yaşanır.

Fromm'a (1941) göre insan ilişki ihtiyacı duyar. İnsanlar kendi ilişkilerini kendi kurmak zorundadır ve bu ilişkilerin en güçlüsü insanların birbirine duyabileceği yakınlıkla gerçekleşir. Yalnızlık duygusu insanın normal bir sorunudur. Bireyleşme sürecinin sonucu giderek artan yalnızlıktır. Temel bağlar insana güvenlik sağlar. Çocuk bu bağlardan koptukça, yalnızlığını ve diğer insanlardan ayrı bir varlık olduğunu fark

etmeye başlar. İnsan bireyleştiği zaman, dünyanın türlü tehlikeleriyle karşı karşıya ve tek başına kalır. Bu durum insanın bireyselliğinden vazgeçip kendini dış dünya içinde eriterek, çaresizlik ve yalnızlıktan kurtulmaya çalışmasına neden olabilir (Akt: Geçtan,1998).

Fromm-Reichmann's (1959) yazdığı makale yalnızlıkla ilgili ilk ve en kapsamlı eserdir. O, Sullivan'ın yalnızlıkla ilgili "son derece hoş olmayan ve süregelen bir yaşantı" olduğuyula ilgili görüşüne katılır. Sullivan ve Zilboorg gibi yalnızlığın köklerinin çocukluk yaşantılarına dayandığını ileri sürer. Ayrıca Fromm-Reichmann's erken dönemde süttten kesmenin anne şefkatiyle ilgili olarak zararlı sonuçları olacağını bildirmiştir(Akt:Perlman ve Peplau, 1982).

2.1.2. Varoluşçu Yaklaşım

Varoluşçu yaklaşıma göre insan hayatından sorumlu olduğu derecede yalnızdır. Sorumluluk yaratıcılığı gerektirir; insanın yaratıcılığının farkında olması bir başka yaratıcı ve koruyucu olduğu inancını bırakması anlamına gelir. Derin yalnızlık kendini yaratma hareketinin yapısında vardır. Hiçbir ilişki yalıtımı yok edemez. Her birimiz varoluştta yalnızız. Fakat yalnızlık o şekilde paylaşılabılır ki sevgi yalıtım acısını telafi eder. Eğer varoluştaki yalıtılmış durumumuzu kabul edebilir ve kararlılıkla yüzleşebilirsek başkalarına sevgiyle yönelebiliriz (Yalom, 2000).

Moustakas (1961) modern hayatın yalnızlığını; yaşamın kaçınılmaz bir parçası olan varoluşsal yalnızlık ve yalnızlık kaygısı olarak birbirinden ayırmıştır. Varoluşsal yalnızlık içseldir ve yaşamın bir gerçeğidir. Bu hem acı vericidir hem de uzun bir yalnızlık döneminin dışında yaratıcılık egemendir. Gerçek yalnızlık bireyin doğum, ölüm, değişim, trajedi gibi gerçek yaşam deneyimlerinden kaynaklanır. Yalnızlık kaygısı ise bireyi yaşama dair önemli sorgulamalar yapmaktan alıkoyan ve devamlı olarak diğer insanlarla aktivite içinde olma güdüsünü motive eden bir savunma mekanizması sistemidir.

Diğer kuramcılar aksine Moustakas yalnızlığı pozitif bakış açısıyla ele alır. Ancak her ne kadar acı verici olabildiğini inkar etmese de üretken ve yaratıcı olmanın bir koşulu olarak görür. Varoluşçular yalnızlığın köklerini araştırmazlar. Onlar özellikle yalnızlığı azaltan ya da arttıran faktörlerle ilgilenmezler. Çünkü yalnızlık varoluşun bir gerçeğidir (Perlman ve Peplau, 1982).

2.1.3. Danışan Merkezli Yaklaşım

Rogers Etkileşim ve Tedavi Grupları isimli kitabında yalnızlıktan söz eder (Rogers,1994,Çev.). Ona göre insan varlığının önemli bir parçası olan yalnızlık, birbirinden kopukluktur. Kendi tek başlılığımız bizi birbirimizden ayırır. Bu anlamda her insan yalnız yaşamak ve yalnız ölmek zorundadır.

Rogers (1994), insanın, başkalarıyla hiçbir gerçek ilişkisinin olmadığını hissettiği an ortaya çıkan yalnızlıktan bahsetmiştir. Nüfus arttıkça belirgin hale gelen yalnızlığın biçimlerini kültürün samimiyetsizliği, kısa süreli oluşu, düzensizliği gibi birçok etmen çoğaltabilir. Sonra bir de milyonlarca insanda var olan yakın kişisel ilişki korkusu vardır. Bunlar, insanların başkalarından tamamen kopmuş olduklarını hissetmelerine sebep olan etmenlerin sadece birkaçıdır.

Her insan duygularını içinden geldiği gibi ifade etmek yerine saygı duyduğu ve kendisi için önemli olan insanların onayladığı biçimde davranırsa daha çok sevebileceğini; ta küçüklüğünden öğrenir. Böylece de dış dünyayla ilişki kurduğu bir dış davranışlar kabuğu oluşturmaya başlar. Kişi isteyerek ya da zorla bu savunma kalkanlarını bıraktığı zaman onun yalnızlığa en açık olduğu zamandır. Gerçek kişiliğiyle yüzleşen birey, kendini hiç kimsenin anlayamayacağından ya da içindeki kişiliği hiç kimsenin kabul etmeyeceğinden son derece emindir. Böylece içinde başkalarına karşı derin bir yabancılaşma duygusu gelişir; zanneder ki, “eğer birisi kendisini, içindeki kişiliği olduğu gibi öğrenecek olursa kendisine ilgi duyması, onu sevmesi imkânsızdır.” Kişi, hayatın anlamının, onun sahte yüzünün dış gerçek dünyayla olan ilişkisine bağlı olmadığını, olamayacağını kabul etme eğilimine girdiği zaman yalnızlığı umutsuzluğa dönüşür (Rogers, 1994, 115-116).

İçimizdeki kişi olma tehlikesini göze alma istekliliği hepimizin içinde var olan yalnızlığı gidermede ve diğer insanlarla samimi bir ilişki içine girmede ilk adımdır. Kişi bunu tek başına başarabildiği gibi etkileşim grubu içinde de başarabilir (Rogers,1994).

2.1.4. Bilişsel Yaklaşım

Peplau, Perlman, Miceli ve Morasch bilişsel yaklaşımın öncüleridir. Bu yaklaşımın en belirgin özelliği, sosyal yetersizlik ve yalnızlık arasında bir faktör olarak bilişi vurgulamasıdır. Esasen insanların sosyal ilişkilerini algılamaları ve değerlendirmeleri ile ilgili bilişsel süreçlere odaklanılır. Bu perspektiften bakıldığında sosyal ilişkilerde algılanan memnuniyetsizlik yalnızlıkla sonuçlanır. Bilişsel model

duygusal ve davranışsal öğeleri inkar etmez ancak öznel algılara ve ölçütlere odaklanır. Benzer sosyal ilişkiler yaşayan iki bireyden biri kendini yalnız hissederken diğeri bundan memnun olabilir. Bireyin ilişkiler için öznel ölçütleri yalnızlığı arttırabilir ya da azaltabilir. Bilişsel yaklaşıma göre yalnızlık sahip olunan sosyal ilişkiler ile istenen sosyal ilişkiler arasındaki fark algılandığı zaman yaşanılır. Yalnız kişilerin yaptığı yüklemeler, yalnızlığın üstesinden gelmesini, duygularını ve umudunu etkilemektedir. Kendisine dair olumsuz bir bakış açısı geliştiren birey, benlik saygısının düşmesine neden olmaktadır. Düşük benlik saygısının yalnızlığı nasıl etkilediğiyle ilgili 2 farklı görüş vardır. İlki düşük benlik saygısının yalnızlığın nedeni olduğunu ileri sürer. İkincisi ise düşük benlik saygısının yalnızlığın koşullarını hazırladığını ileri sürer. Şöyle ki düşük benlik saygısı bireyin doyurucu sosyal etkileşimler kurmasına engel olabilecek tutum ve davranışlara eşlik eder (Perlman ve Peplau, 1982).

2.1.5. Sosyal Etkileşim Yaklaşımı

Weiss bu yaklaşımın öncüsüdür. Weiss (1974) belirli sosyal ilişkiler bağlamında karşılaşılan 6 içsel sosyal ihtiyaçtan söz etmiştir.

- a. bağlanma
- b. sosyal entegrasyon
- c. yetiştirilme
- d. değer verilme ve güven duyulma
- e. güvenilir dayanışma (ihtiyaç duyulduğunda yardım)
- f. rehberlik

Weiss bu ihtiyaçların yeterince karşılanmaması durumunda yada belirli bir ilişkinin kaybı durumunda yalnızlık duygusunun yaşanacağını ileri sürmüştür (Akt:Rotenberg ve Hymel, 1999).

Weiss (1973) yalnızlığı duygusal ve sosyal yalnızlık olarak 2 grupta ele almıştır. Sosyal ve duygusal yalnızlık birbirinden farklıdır. Ancak her ikisinde de huzursuzluk ve sosyal ilişki kurmayı arzu etme yaşanır. Ailesi tarafından terk edilme korkusu yaşayan çocuğun üzüntüsü duygusal yalnızlığın belirtileriyle ilişkilendirilir. Bununla birlikte, arkadaşları arasında marjinal, dışlanmış, sıkıcı olduğunu hisseden çocuğun sosyal izolasyonu da yalnızlıkla ilişkilendirilir. Yalnızlığın nedeni tek başına olmak değildir. Ancak sosyal çevre olmadığında ya da ihtiyaç duyulan belli bazı sosyal ilişkiler olmadığında yalnızlığın ortaya çıkacağını belirtmiştir. Bağlanma, yakınlık, samimiyet

gibi sosyal ilişki koşullarının yokluğu durumunda da yalnızlık hissedilir. Yalnızlık bir de anlamlı arkadaşlıklar, mesleki ilişkiler kurulamaması ya da bir topluluğa ait hissedilememesi durumunda görülür.

Sosyal yalnızlığın belirgin belirtileri ise marjinal hissetmeyle beraber amaçsızlık ve can sıkıntısıdır. Can sıkıntısı günlük rutin görevlerden kaynaklanır. Çünkü basit rutin işler başladığında başkalarından onay görmek anlamını yitirir. Huzursuzluk ve konsantrasyon güçlüğü başladığında ise bunu önlemek isteyen kişi dikkat dağıtmak için kitap okumak, televizyon seyretmek gibi aktivitelerde bulunabilir. Ve birey evden ayrılmaya, insanlar arasında olmaya, en azından sıcak bir sosyal çevre içinde olmaya doğru sürüklenebilir. Rahatlamak isteyen bir kişi özellikle kayılabileceği aktiviteler ya da üyesi olabileceği bir gruba ya da sosyal çevreye girmek isteyebilir (Weiss, 1973).

2.2. Aile İle İlgili Kavramsal Açıklamalar

En genel anlamda aile, bireyi toplumsallaştıran sosyal bir kurumdur. Ailenin çok farklı tanımları yapılmıştır. Sayın'a (1990)göre aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan neslinin devamlılığını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşturulmuş özdeksel ve tinsel zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal bir birimdir. Toplumsal ilişkilerin özellikle de birincil ilişkilerin en yoğun olduğu toplumsal birim ailedir. Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu'nun tanımına göre aile, kan bağılılığı evlilik ve diğer yasal yollardan aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan fertlerden oluşan, fertlerinin cinsel, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, fertlerin topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel bir toplumsal birimdir (1989). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere ailenin; eğitim, sosyalleştirme, ekonomik, sosyal psikolojik ve biyolojik fonksiyonları vardır.

Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen ailenin insan yaşamında vazgeçilmez bir önemi vardır. İnsanın ihtiyaçlarını karşılayabileceği doğal yer kendi ailesidir. Bireyin yaşamında doyum sağlaması, fonksiyonlarını etkili bir şekilde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun bir kişi olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanır (Nazlı, 2003).

Ailenin etkisi doğumdan önce başlamakta ve ilk gelişim yıllarından itibaren yaşam boyu devam etmektedir. Aile fizyolojik, ekonomik sosyal yönleriyle, bireyin

ruhsal gelişimini ve davranışlarını biçimlendirip yönlendirmektedir. Aile çocuk için eğitimsel işlevinin yanı sıra etkin bir sosyalleşme yeridir. Çocuğun ilk öğrenme yaşantılarının gerçekleştiği aile ortamı çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde, kişilik gelişiminde son derece önemli bir yere sahiptir. Aile kavramı salt doğurganlık neslin devam ettirilmesi işlevleri ile sınıflandırılmaz. Ailenin işlevi aynı zamanda çocuğun sosyalleşme sürecinde yaşadığı ve yaşayacağı tüm problemler, gereksinimler ve bu gereksinimlerin giderilmesini de içermektedir (Özağı, 2007).

Parçalanmış ailelerde anne veya babanın uzun süre aileden ayrı kalması, aile içinde yaşanan hastalıklar veya ölümler kişilerin sosyal, duygusal durumlarına ve kişiler arası iletişime zarar vererek aile sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuzluklar arka arkaya geldiğinde aile düzeninin devamını sağlamak imkansız hale gelmekte ve aile içinde parçalanmalar yaşanmaktadır (Erürker, 2007).

2.2.1. Ailede Parçalanma ve Parçalanma Şekilleri

Mutlu, dengeli, sağlıklı ve uyumlu bir ailede büyümenin çocuklar üzerindeki olumlu etkileri yadsınamaz. Ancak çeşitli nedenlerle istenmedik bir durum olsa da aile birliği bozulabilmektedir. Ölüm, boşanma ve ayrı yaşama şekillerinde ailenin parçalanması gerçekleşmektedir.

Ölüm

Ailenin parçalanmasına neden olan bir dış faktördür. Aile üyelerinin hiçbirinin serbest iradesinde olmayan ölümün ortaya çıkışı aileyi büyük bir sarsıntı ile karşı karşıya getirmektedir. Genellikle başta ebeveynler olmak üzere ölümler, ailenin bütünlüğüne parçalanma veya dağılma yönünde olumsuz etki etmektedir (Sezal, 2002). Eşlerden biri veya ikisinin ölüm sonucunda parçalanan ailenin, ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik sıkıntılar yaşaması kaçınılmaz görünmektedir (Şentürk, 2006).

Ebeveynin ölümüne karşı çocuğun verdiği duygusal tepkiler, gelişim düzeyine, ölen ebeveyn ile ilişkilerine, ölüm koşullarına ve ailenin tepkisine bağlı olarak farklılık gösterir. Çocuk iki şekilde tepki gösterebilir: Terk edilmiş olma duygusu, suçluluk duygusu. Terk edilmiş olma duygusu, çocukta uyumsuzluk, yalnızlık, boşluk duyguları oluşturur. Gizli suçluluk duyguları, çok güç dışa vurulur. Çocukta sürekli cezalandırılacağına dair endişe vardır (Yavuzer, 2005).

Anne ya da babadan birinin ölümü, çocuğun yoksun kalmasının yanı sıra, geride kalan aile bireyleri ile yakınlığı beraberinde getirir. Çocuk ya sağ kalan ebeveyne yaklaşır ya da bir yalnızlık duygusu içine girer. Anne ya da babasını üstün bir varlık olarak gören küçük çocuklar, ölümle birlikte büyük bir hayal kırıklığı yaşar (Saygılı, 2005).

Ayrılma

Üyelerden birinin geçici veya sürekli hastalığı ve sakatlığı; deprem, sel, yangın gibi doğal afetler; yoksulluk, işsizlik, kan davası, terör gibi toplumsal afetler sonucunda yapılan zorunlu göçler, ebeveynlerden birinin çalışma veya başka nedenlerle evden uzun süre ayrılması, ailenin parçalanmasına yol açmaktadır. Yine eşlerin geçimsizlik nedeniyle, boşanma olmaksızın evi terk etmesi de ayrılık şeklinde ailenin parçalanmasına neden olmaktadır (Şentürk, 2006).

Boşanma

Hukuki açıdan evlilik akdinin mahkeme kararıyla sonlandırılması boşanma olarak tanımlanır.

Boşanmanın, bireyin kişisel olarak kendisini gerçekleştirememesinden evlilikteki rol yükümlülüğünü gerçekleştirememesine kadar uzanan birçok nedeni vardır ve bunlar cinsiyet, yaş, eğitim, gelir ve çocuk sayısı gibi değişkenlerden etkilenmektedir (Doğan, 1998).

Boşanma, eşler için mutsuz bir evlilikten çıkış olsa da ailenin yıkımı demektir. Ayrılmanın kaçınılmaz ve gerekli olduğu durumlarda bile boşanmayla sorunlar bitmez. Boşanma eşleri ekonomik yönden sarsar, ruhsal yönden örseler; toplumdaki durumlarını etkiler. Çocuklar üzerindeki etkisi ise çok karmaşık sorunlar doğurur. Evlilikteki çarpık ilişkiler, evlilik sonlandıktan sonra da çocuklar aracılığı ile sürer gider. Bu nedenle boşanma, evlilik öncesi özgürlüğe tam bir dönüş veya kurtuluş sayılamaz (Yörükoğlu, 2000).

Boşanma; ailenin bölünmesine, dağılmasına yol açan ve tüm bireylerini derinden sarsan ve hiçbir zaman istenmeyen yıpratıcı bir olaydır. Boşanma söz konusu olduğunda en çok yıpranan çocuklardır. Çocuklar için yaşamlarındaki en önemli olgu, anne babasıyla aynı ortamı paylaşmaktır. Ancak ailedeki ilişkiler soğuk, gergin ve huzursuz

bir hal aldığında, çocuğa boşanmadan daha fazla zarar verebilir. Boşanma sırasında ve sonrasında, çocuğun olumsuz olarak etkilenmesi kaçınılmazdır (Çelikoğlu, 1997).

Yapılan araştırmalar, boşanmış aile çocuklarında ruhsal uyumsuzluk oranının yüksek olduğunu ortaya koyuyor. Bunlardan ortalama üçte birinin önemli ruhsal uyumsuzluk geliştirdiği saptanıyor. Ruhsal çökkünlük, okul başarısızlığı, çeşitli davranış bozuklukları en sık görülen uyumsuzluklardır. Boşanmış aile çocuklarının boşanmadan sonraki beş yıl boyunca izlenmesi özellikle şu bulguya götürüyor: Okul yaşına gelmemiş çocuklarla ergenlik çağındakiler boşanmalardan daha olumsuz etkileniyorlar. Uzun süreli izleme araştırmalarından çıkan önemli sonuç da şu: Boşanma sonrasında hem ana hem de baba ile düzenli olarak ilişki sürdürebilenlerde ileri yaşlarda ruhsal uyumsuzluklar daha az görülür (Yörükoğlu, 2000).

Boşanmanın veya aileden ayrılmanın çocuk üzerindeki uzun sürede etkisi, hiç kuşkusuz boşanmadan sonra neler olduğuna bağlı olarak çok değişir. Eğer psikiyatrik bozukluklar veya problemler varsa, bunlara yol açan neden genellikle bu ayrılık değildir; bu bazen çocuğun bakımının giderek kötüleşmesi ya da içine girdiği koşullara bağlı olabilir. (Ekşi, 1990).

2.2.2. Anne, Baba ve Çocuk İlişkisi

İnsanlar doğdukları andan itibaren sosyal bir yaşama başlarlar. Bebekler doğdukları zaman gereksinimlerinin karşılanması için anne baba veya kendilerine bakan başka bir kişiye muhtaçtırlar. Bu da çevresindeki insanlarla ilk sosyal ilişkileri ve bağları kurması anlamına gelir (Bayhan, Artan, 2007).

Anne baba ve çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı olabilmesi öncelikle anne babaların kendi aralarındaki ilişkinin sağlıklı olmasına bağlıdır. Çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde, içinde bulunduğu ortama uyum sağlamasında, anne baba çocuk ilişkisinin önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır (Çağdaş, 2002).

Uyumlu ana babaların çocukları, ana babalarının kendilerine sağladığı destek ve önderlik sayesinde giderek beklentilerini geliştirir, bütünleştirir ve özerk varlıklar olarak yetişkin yaşama ulaşırlar. Kendi yetersizlikleri nedeniyle reddedici ya da aşırı koruyucu tutumlar gösteren ana babaların çocukları ise kendilerine ayrı bir varlık olarak değer verilmediğinden kişiliklerini bütünleştiremezler. Yetişkinliğe ulaştıklarında da çocukken doyurulmamış ihtiyaçlarını diğer insanlardan karşılayabilmek için umutsuzca çabalarlar (Geçtan, 2004).

Anne-çocuk ilişkisindeki süreklilik, tutarlılık, aynılık, çocukta temel güven duygusunun özünü oluşturur. Bebeklik çağında elde edilen güven duygusunun niceliği anne çocuk ilişkisinin niteliğine bağlıdır. Yaşamın ilk yılında çocukla kurulan duygusal iletişim, çocukta güven ya da güvensizlik duygularının oluşumuna neden olur. Bebek ile annesi arasındaki ilişkiden doğan güven duygusu, çocuğun gelecekte kuracağı bireyler arası ilişkilerinin temelini oluşturur (Yavuzer, 2005).

Anne baba arasındaki ilişki sıcaksa bebek anne ilişkisini harekete geçirerek güven duygusu gelişimini kolaylaştırır. Aksine, anne baba arasındaki ilişki düşmanca ise ve baba destekleyici değilse, anne bebek ilişkisi olumsuz biçimde etkilenecektir. İlginçtir ki düşmanca gergin evlilik ilişkisi çocuğun gelişimini, gerek anne baba ayrılığından gerek bir ebeveynin devamlı yokluğundan çok daha kötü etkiler. Bazı ailelerde ilişki yokluğu söz konusu olabilmektedir. Bu aile içinde izolasyon ve aile bireylerinin birbirleriyle ilişkilerinin kopukluğu veya hiç bulunmaması demektir. Böyle bir ailede yetişen çocuk büyük bir olasılıkla utangaçtır, içine kapanıktır, yalnızdır, sonuç olarak da topluma uyumsuzdur. Olumsuz ilişkilerin olduğu ailelerde ise çocuklarla ana baba arasında uzun süreli vurucu kırıcı, tahrip edici ilişkiler söz konusudur. Ailede sürekli dayak, dövme, dövüşme veya büyük fiziksel cezalar temel eğitim ve iletişim araçlarıdır (Ekşi, 1990).

Aile içindeki duygusal etkileşimin azalmasında birçok faktör etkin olabilir. Bunların başında anne ya da babadan birinin kaybı veya ayrılıkları ya da çocuklarına karşı ihmal etme veya reddetme şeklinde takınılan tavırlar gelir. Çocukların anne ve babalarını bir ebeveyn olarak görmekten utanç duymaları; ya da anne ve babaların, çocuklarının gereksinimlerine yanıt vermemeleri, duygusal etkileşimi azaltan, yer yer ortadan kaldıran başka etkenlerdir. Duygusal etkileşimin azlığı sadece bireyin duygusal dünyasını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda, onun fizyolojik zihni ve toplumsal gelişimine de olumsuz etkide bulunur. Sayılan bu etkenlerin tam tersine olarak, aşırı anne-baba sevgisi eşdeğerde olumsuz belirtileri doğuran, gelişimde gecikmelere neden olan bir başka etkendir. Aşırı ilgi ve düşkünlük, çocuğun kendisiyle ilgilenmesine, yaşam savaşıdan kaçmasına ve onu koruyanlar olmadığında, kendini açıkta ve yalnız hissetmesine neden olur (Yavuzer, 1989).

Aile ve aile işlevselliğinin intihar davranışı üzerinde önemli bir etkisi vardır. Normal deneklerle intihar girişiminde bulunan deneklerin karşılaştırıldığı çalışmalarda intihar girişiminde bulunanlarda bozuk aile içi ilişkiler, ailelerde sevgi ve destek azlığı bildirilmektedir. Böyle bir ev ortamında yaşayan birey izolasyon, yalnızlık, umutsuzluk

duyguları sonucunda intihar davranışına yönelebilir (Palabıykoğlu, Azizoğlu, Özayar, Ercan, 1993).

Ana baba ergen ilişkisinin kalitesi, ergen kardeş ilişkisinin kalitesini ve bunun da sonuç olarak ergenlerin akranlarıyla olan ilişkilerini etkilemektedir (Paley, Conger ve Harold, 2000; Reese-Weber, 2000, akt. Steinberg 2007). Doğumdan itibaren annelerce reddedilen ve olumsuzluk yaşayan ergenler, kardeşlerine karşı daha saldırgan olma eğilimindedirler. Buna ek olarak, çocuk ve ergenler kardeş etkileşiminden toplumsal ilişkiler konusuna dair birçok şeyi öğrenmektedirler. Bu bilgi ve deneyimleri aile dışında arkadaşlıklara yansıtmaktadırlar (Brody, Stoneman, McCoy, 1994; Updegraff, Mchale, Crouter, 2000; akt. Steinberg, 2007).

2.3. İlgili Araştırmalar

2.3.1. Türkiye’de Yalnızlıkla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar

Özodaşık (1989), Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin çeşitli bölümlerinden seçilen 171 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada, yalnızlığın atılganlık, kaygı, depresyon ve akademik başarı ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmada; UCLA Yalnızlık Ölçeği, Davranışsal Yalnızlık İndeksi, Rathus Atılganlık Envanteri, Durumluk Kaygı Ölçeği, Sürekli Kaygı Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçta; yalnızlıkla akademik başarı ve atılganlık arasında negatif yönde, kaygı ve depresyonla pozitif yönde bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Bilgen (1989), üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubunu Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Eğitimde Program Geliştirme, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dallarının birinci ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören 90’ı kız, 106’sı erkek olmak üzere toplam 196 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada ölçme aracı olarak UCLA yalnızlık ölçeği ile Hacettepe Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Öğrencilerin yalnızlık düzeyi yükseldikçe kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin düştüğünü ortaya çıkarmıştır. Ayrıca Eğitimde Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı öğrencilerinin Eğitimde Program Geliştirme Ana Bilim Dalı öğrencilerinden daha yalnız olduğunu ve birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin birbirlerinden yalnızlık düzeyi açısından farklı olmadıklarını da bulmuştur.

Demir (1990), üniversite öğrencilerinin bazı bireysel, sosyal ve ailelerine ilişkin özelliklerinin yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini ODTÜ'nün her sınıf düzeyinde okumakta olan 280 kız, 429 erkek toplam 709 lisans öğrencisi oluşturmuştur. Bu çalışmada araştırmacı çevirisini, geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yeniden yaptığı UCLA Yalnızlık Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanmıştır. Sonuçta erkek öğrencilerin kızlardan, akademik yönden başarısız olanların başarılılardan, serbest zamanını tek başına geçirenlerin başkalarıyla geçirenlerden, aylık gelirini sosyal etkinlikler için yeterli görmeyenlerin yeterli görenlerden, çevresinden sosyal destek almayanların alanlarda, yakın arkadaş sayısı az olanların fazla olanlardan, yeni sosyal ilişkiler kurmaya isteksiz olanların isteklilerden, sosyal becerilerini yetersiz görenlerin yeterli görenlerden, sorunlarını kimseye açamayanların sorunlarını başkalarına açanlardan, anneye, babayla, karşı cinsle, aynı cinsle, kardeşlerle olan ilişkilerinden memnun olmayanların bu ilişkilerden memnun olanlardan, anne ve baba arasındaki ilişkiden memnun olmayanların memnun olanlardan daha fazla yalnızlık ortalamasına sahip olduklarını bulmuştur. Diğer taraftan yaş, bölüm, sınıf, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim merkezi, yer değiştirme sıklığı, barınma türü, TV seyretme sıklığı, ailedeki çocuklar arasındaki doğum sırası ve aile yapısının yalnızlık üzerindeki etkilerinin ise önemli olmadığını bulmuştur.

Yüksel (1991), yaptığı araştırmada içsel ya da dışsal denetimli olma, yerleşim birimi, dış görünüm, popülerlik, cinsiyet değişkenlerinin, üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyine etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Gazi Üniversitesi'nde okuyan 300 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veriler Denetim Odağı Ölçeği, Bilgi Formu ve UCLA Yalnızlık Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde içsel denetimli bireylerin yalnızlık düzeyleri ile dışsal denetimli bireylerin yalnızlık düzeyleri arasında, içsel denetimlilerin lehine önemli bir fark olduğu saptanmıştır. Dış görünümünden memnun olan bireylerin yalnızlık düzeyleri ile dış görünümünden memnun olmayan bireylerin yalnızlık düzeyleri arasında dış görünümünden memnun olanların lehine önemli bir fark bulunmuştur. Popülerliğe ilişkin olarak da, popüler olan bireylerin yalnızlık düzeyleri ile popüler olmayan bireylerin yalnızlık düzeyleri arasında popüler olanların lehine önemli bir fark olduğu bulunmuştur. Kızların yalnızlık düzeyleri ile erkeklerin yalnızlık düzeyleri arasında, kızların lehine önemli bir farklılık saptanmıştır. Öte yandan, büyük kent, küçük kent, kasaba, köy, yerleşim birimlerinden üniversiteye gelen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Koçak (1992), yalnızlık derecesi ortalamanın altında ve üstünde olan üniversite öğrencilerinin tematik algılama testi bulgularını karşılaştırdığı araştırmasına 50 üniversite öğrencisi katılmıştır. Bu araştırmaya göre yalnızlık derecesi ortalamanın üstünde olanların, “yalnızlık teması skoru”, “yalnızlık şiddeti”, “negatif öykü sonuç puanı”, “mutsuzluk skoru”, “kendine güvensizlik skoru”, “çevreyi olumsuz algılama skoru”, yalnızlık derecesi ortalamanın altında olanlara göre daha fazla bulunmuştur.

Azizoğlu (1993), çalışmasında Kriz Merkezine başvuran ve başvurmayan bireylerin stres düzeyi, kontrol odağı inancı, yalnızlık algısı ve psikolojik belirti gösterme düzeyi gibi faktörler açısından farklılık gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırmada; Sosyal Uyum Ölçme Listesi (SRRS), Rotter’in İçsel Dışsal Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ), Yalnızlık Ölçeği (UCLA), SCL-90-R Türkçe Formu ve Cevaplama Kağıdı kullanılmıştır. Örneklem grubunu Kriz Merkezi’ne başvuran 50 ve başvurmayan 50 katılımcı oluşturmuştur. Sonuçta her iki grubunda yalnızlık düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Eren (1994), lise öğrencilerinin sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn durumu, anne-baba eğitim düzeyine ilişkin özelliklerin yalnızlık düzeyleri ve psikolojik ihtiyaçlar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Buna ek olarak yalnızlık düzeyi farklı olan iki grubun psikolojik ihtiyaçlarını da incelemiştir. Araştırmaya 130 kız, 125 erkek toplam 255 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler Bilgi formu, UCLA yalnızlık Ölçeği ve Edwards Kişisel Tercih Envanteri ile toplanmıştır. Sonuçta; sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, aile yapısı, anne baba eğitim düzeyinin yalnızlık üzerindeki etkilerinin önemli olmadığını bulmuştur. Son olarak araştırmanın yalnızlık düzeyinin psikolojik ihtiyaçlara etkisine ilişkin bulgulara göre, yalnızlık düzeyinin düşük ve yüksek olmasının psikolojik ihtiyaçlar açısından farklılık göstermediği saptanmıştır. Buna karşın, yalnızlık düzeyi düşük olan deneklerin farklı olarak başarıma ve yakınlık ihtiyacı, yüksek olanların ise duyguları anlama ve saldırganlık ihtiyacı önemli derecede yüksek olduğu bulunmuştur.

Odacı (1994), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi’nde okuyan öğrencilerin yalnızlık, benlik saygısı ve başkaları ile yakın ilişkiler kurabilme düzeylerini ve bu düzeyler arasındaki ilişkileri incelemiştir. 250 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Veriler UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Shostrom’un Kişisel Yönelim Envanteri’nin “Benliğe Saygı” ve “Başkaları ile Yakınlık Kurabilme” alt testleri ile toplanmıştır. Sonuçta tüm kız öğrencilerden %52.08’inin, tüm erkek öğrencilerden ise %46.75’inin, toplam 250 öğrenciden %48.8’inin yalnızlıktan yakındıkları görülmüş ve

tüm öğrencilerin yaklaşık yarısının yalnız oldukları bulunmuştur. Tüm kız öğrencilerden %27.65'inin, tüm erkek öğrencilerden ise %48.71'inin toplam 250 öğrenciden %40.8'inin başkaları ile yakın ilişki kuramadıkları bulunmuştur. Yapılan istatistik analizler, kız ve erkek öğrenciler arasında sadece yakın ilişki kurma düzeyleri açısından ve kızlar lehine anlamlı bir fark olduğunu ortaya çıkarmıştır. Okunulan bölüm, ana bilim dalı ve sınıflara göre yapılan incelemeler; hem bölümler hem ana bilim dalları ve hem de sınıflar arasındaki yalnızlık, benlik saygısı ve başkaları ile yakın ilişkiler kurma düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar olmadığını göstermiştir. Bu değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında ise, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme arasında pozitif, yalnızlık ve benlik saygısı arasında da negatif olmak üzere ilişki olduğu bulunmuştur.

Kahraman (1995), cinsiyetleri, yalnızlık, başarı ve sınıf düzeyleri farklı yatılı ve yatılı olmayan meslek lisesi öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerini karşılaştırmalı bir şekilde incelemiştir. Araştırmaya yatılı kısımları bulunan meslek lisesi öğrencileri (N:519) katılmıştır. Veriler Stresle Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak elde edilmiştir. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerine göre kendini suçlama puanlarına bakıldığında yalnızlık düzeyi yüksek yatılı öğrenciler lehine anlamlı farklar bulunurken; yalnızlık düzeyi ile problem çözme, sosyal destek arama, hayal etme ve kaçınma stratejileri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Tarhan (1996), çalışmasında sosyometrik statü, cinsiyet, akademik başarı, okul türü ve sınıf düzeyi ile ortaokul öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ortaokulda okuyan toplam 370 katılımcı ile araştırmasını gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerine ilişkin veriler Sosyal Doyum Ölçeği kullanılarak belirlenmiştir. Sosyometrik statü ise, bir derecelendirme ölçeği ile birlikte, öğrencilerin sınıflarında en çok sevdikleri üç arkadaşlarını seçmelerinin istendiği standart puan yaklaşımı yoluyla belirlenmiştir. Sosyometrik statü grupları, popüler, reddedilmiş, ihmal edilmiş ve tartışmalı olmak üzere 4 ayrı grupta sınıflandırılmıştır. Bulgular, öğrencilerin yalnızlık düzeylerinde sosyometrik statünün önemli ölçüde etkisi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Buna göre yalnızlık düzeyi en yüksek grubun reddedilmişler grubu olduğu bulunmuş, tartışmalı grubun ise popüler ve ihmal edilmiş gruptan anlamlı biçimde farklı olduğu anlaşılmıştır. Cinsiyet bakımından öğrencilerin yalnızlık düzeylerinde önemli bir farklılık bulunmamıştır. Akademik başarı ve yalnızlık arasında negatif ancak anlamlı bir ilişki bulunmuş, akademik başarı

düştükçe yalnızlık düzeyinde anlamlı bir artış olduğu anlaşılmıştır. Okul türü bakımından, düşük sosyoekonomik düzeye sahip okul öğrencilerinin, yüksek ve orta sosyoekonomik düzeye sahip okulların öğrencilerinden daha yüksek yalnızlık düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Sınıf düzeyleri arasında ise yalnızlık düzeyleri açısından önemli bir farklılık bulunmamıştır.

Güngör (1996), üniversite öğrencilerinin arkadaş ve aileleriyle ilişkilerini sosyal destek, doyum ve yalnızlık bağlamında incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 106 kız ve 100 erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçları duygusal yalnızlığın sosyal yalnızlığa oranla daha çok yaşandığını, duygusal ilişkisi olmayan öğrencilerin olanlara oranla duygusal yönden daha yalnız olduklarını göstermiştir. UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden alınan puanlar açısından kızlar ve erkekler ile duygusal ilişkisi olanlar ve olmayanlar arasında fark olup olmadığına bakılan 2X2 desenli ANOVA sonucunda, erkeklerin kızlara, duygusal ilişkisi olmayanların olanlara oranla kendilerini daha yalnız hissettikleri gözlenmiştir. Arkadaş ve aile desteğine ilişkin veriler üzerinde gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda elde edilen sosyal destek türleri, çoklu regresyon yardımıyla, duygusal ve sosyal yalnızlığı yordamada kullanılmış, duygusal desteği en iyi kendine-saygı ile ilişkili arkadaş desteğinin ve ilgi ve cesaretlendirmeye yönelik aile desteğinin yordadığı, sosyal desteği ise en iyi ait olma duygusunu yaşatan arkadaş desteği ile maddi-parasal aile desteğinin yordadığı bulunmuştur.

Öztürk (1997), 10-13 yaşları arasındaki çocuk ve erken ergenlerde yalnızlık ve umutsuzluk duygularını yaş, cinsiyet, sosyo ekonomik düzey ve doğum sırası değişkenleri yönünden incelemiş, umutsuzluk ve yalnızlığın okul başarısı ile ilişkisini araştırmıştır. Uygulamalar Adana il merkezindeki ilköğretim okulları arasından seçilen sekiz okulda gerçekleştirilmiş, örneklem 396 kız ve 300 erkek olmak üzere toplam 696 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada çocukların yalnızlık düzeylerini belirlemek amacı ile Marcoen ve Brumagne'nin (1981) geliştirdiği "Çocuklar İçin Yalnızlık Ölçeği", umutsuzluğu ölçmek amacı ile Kazdin ve arkadaşlarının (1983) geliştirdikleri "Çocuklar İçin Umutsuzluk Ölçeği" araştırmada ele alınan sosyo demografik değişkenlerle ilgili veriler ise araştırma kapsamında geliştirilmiş olan "Kişisel Bilgi Formu" ile toplanmıştır. Bulgular, çocukların yalnızlık ve umutsuzluk düzeylerinde cinsiyet ve yaşa göre anlamlı farklılaşma olmadığını, SED ve doğum sırası değişkenlerine göre ise anlamlı bir farklılaşma olduğunu göstermiştir. Ayrıca ortanca çocukların umutsuzluk ve yalnızlık düzeylerinin ilk, tek ve son çocuklardan daha

yüksek olduğunu tespit etmiştir. Buna ek olarak umutsuzluk ve yalnızlık düzeyi ile okul başarısı arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Çiftçi (1997), sigara içme alışkanlığı olan ve olmayan üniversite öğrencilerini cinsiyetlerine göre yalnızlık ve uyum düzeylerini karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara ili sınırları içinde bulunan üç devlet üniversitesinde eğitim yapmakta olan öğrencilerden seçkisiz yöntemle seçilen 470 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Hacettepe Kişilik Envanteri, UCLA Yalnızlık Ölçeği uygulanarak toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde varyans analizi uygulanmış, analiz sonucunda anlamlı çıkan sonuçlar için farkın kaynağını anlamaya yönelik olarak Scheffe testi kullanılmıştır. Sonuçta sigara içen öğrencilerin yalnızlık düzeyinin sigara içmeyenlerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Sigara içme durumu ve cinsiyet değişkeninin yalnızlık düzeyi üzerindeki ortak etkisi ise anlamlı değildir.

Akagündüz (1997), annesi çalışan ve çalışmayan 15-18 yaş lise öğrencilerinin cinsiyet, yaş ailenin aylık gelir düzeyi ve annenin eğitim durumu değişkenlerine göre yalnızlık düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın kapsamına giren bireyler Ankara’da bulunan Cumhuriyet ve İncesu Lisesi’nde 1996-1997 öğretim yılında öğrenim gören I. ve V. dönem toplam 436 lise öğrencisidir. Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ile ölçülmüştür. Öğrencilerin özlük niteliklerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. UCLA Yalnızlık Ölçeği’nden elde edilen puanların aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla varyans analizi, fark çıktığı durumlarda farkın kaynağını bulmak için Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, annesi çalışan ve çalışmayan öğrencilerin cinsiyetlerine, ailenin aylık gelir düzeylerine ve annenin eğitim durumuna göre karşılaştırıldıklarında annesi çalışan ile çalışmayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Annesi çalışan ve çalışmayan öğrenciler yaşlarına göre karşılaştırıldıklarında yalnızlık düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

Buluş (1997), 1994-1995 öğretim yılında İzmir il merkezinde ikinci sınıfa devam eden 230 kız ve 152 erkek öğrencinin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmada ergen öğrencilerin denetim odağı şekli ile yalnızlık düzeyi ilişkisini incelemiştir. Buna bağlı olarak öğrencilerin bazı bireysel ve ailevi özelliklerinin denetim odağı ve yalnızlık düzeyine etkilerini ele almıştır. Araştırmada ölçme araçları olarak Rotter’in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve öğrencilere ait bireysel ve ailevi bilgileri edinmek için de kullanılan bir Öğrenci Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin

test edilmesi için korelasyon, “t” test ve varyans analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şöyledir; denetim odağı düzeyi ile yalnızlık düzeyi arasında doğrusal bir ilişki vardır. İçten denetimli olan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri dıştan denetimli olanlarınkinden daha düşüktür. İçten denetimli kız öğrencilerin yalnızlık düzeyleri dıştan denetimlilerininkinden daha düşüktür. İçten denetimli erkek öğrencilerin yalnızlık düzeyleri dıştan denetimli olanlarınkinden daha düşüktür. Erkek öğrencilerin yalnızlık düzeyi kız öğrencilerininkinden, kardeş sayısı çok olan öğrencilerin yalnızlık düzeyi kardeş sayısı az olanlardan daha yüksektir. Annenin öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin yalnızlık düzeyi düşmektedir. Üst meslek gruplarından olan annelerin çocuklarının yalnızlık düzeyleri daha düşüktür. Aile ortamını demokratik olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri aile ortamı otoriter olanlarınkinden daha düşüktür.

Oktay (1998), erkek yetiştirme yurdunda barınan (13-15) yaş grubu ergenler ile ailesi yanında yaşayan aynı yaş grubu erkek ergenlerin psikolojik belirtilerini karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Araştırmanın örneklemi 65’i yetiştirme yurdu ve 65’i aileler yanında kalan ergenler olmak üzere toplam 130 ergenden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak deneklere uygulanan ve psikiyatrik belirti ve yakınmaları içeren “Belirti Tarama Listesi” araç olarak kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel çözümünde ki-kare testi kullanılmıştır ve yüzdelerden yararlanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarını oluşturan ergenler arasında bedensel işlevlere ilişkin zorlanma (somatizasyon) ve obsesif-kompulsif boyutu belirtilerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Kişiler arası duyarlılık boyutu belirtilerinden başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusunu yaşama" yakınması bakımından deney ve kontrol grupları aramda anlamlı bir fark bulunmuştur. Yine aynı boyutun diğer belirtileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İki grup arasında depresyon boyutu belirtilerinden, “yalnızlık duygusunu yaşama” ve “her şeye karşı ilgisiz olma” yakınmalarını yaşama bakımından fark anlamlı görülmüş, aynı boyutun diğer belirtilerinde ise, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Anksiyete boyutunun belirtilerinden “korku duygusunu yaşama”, “gerginlik veya coşku hissini yaşama” yakınmaları bakımından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Her iki grubun denekleri arasında psikotizm belirtilerinden biri olan “bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği düşüncesini yaşama” yakınmasında anlamlı bir farklılık saptanmış genel zorlama boyuta belirtilerinde anlamlı bir fark

bulunamamıştır. Bu araştırma bulgularına göre kurum bakımından ergenlerin sağlıklı gelişimi ve uyumu üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu, dikkat çekmektedir.

Saraçoğlu (2000), ergenlerde, yalnızlığın çeşitli değişkenlerle ilişkisini araştırmıştır. 386 lise öğrencisinin katıldığı araştırmanın verileri UCLA Yalnızlık Ölçeği ve İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği ile toplanmıştır. Elde edilen veriler, çeşitli değişkenlere göre t testi, Varyans Analizi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Sonuçta, erkek öğrencilerin, akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin, endüstri meslek lisesinin döküm, matbaa, makine model, elektrik bölümünde okuyan, az arkadaş, çok kardeşe ve düşük sosyo ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuştur.

Tan (2000), lise öğrencilerinin aile destek düzeyi, cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi ailenin ekonomik durumu, kardeş sayısı, sınıf düzeyi değişkenlerinin yalnızlık düzeyi ve denetim odağına etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Konya il merkezindeki Konya Lisesi, Erbil Koru Lisesi ve Cemil Keleşoğlu Lisesi 9. ve 11. sınıf lise öğrencileri arasından tesadüfi örnekleme yolu ile seçilen 150 kişiden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında Aile Destek Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Rotter Denetim Odağı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon katsayısı, frekans aritmetik ortalama ve standart sapma istatistiksel işlemleri kullanılmıştır. Sonuçta, eğitim seviyesi düşük olan babaların, çocuklarının yalnızlık düzeyinin, eğitim seviyesi yüksek olanlardan daha yüksek olduğunu, 9. sınıf lise öğrencilerinin 11. sınıf lise öğrencilerine göre daha yalnız olduğunu, aile destek düzeyi arttıkça lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyinin önemli ölçüde azaldığını, lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyi ile dıştan denetimlilik düzeyleri arasında bir ilişki bulunmadığını, fakat içten denetimle ters yönlü bir ilişkinin varlığını ortaya koymuştur.

Eskin (2001), yaptığı araştırmada ergenlerde yalnızlık duygusu, yalnızlıkla baş etme yöntemleri ve yalnızlığın intihar düşüncesi ve girişimleri ile ilişkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini İstanbul'daki liselerde okuyan 959 öğrenci oluşturmuştur. Bulgulara göre; öğrencilerin %65'i kendinizi çok yalnız hissettiğiniz anlar oluyor mu? Sorusuna evet oluyor yanıtını verdi. Örneklemin %33,2'si kısa UCLA yalnızlık ölçeğinden ortalamanın üzerinde bir puan aldı. İntihar davranışı sergileyen öğrencilerin diğerlerine göre daha fazla yalnızlık çektikleri bulundu. Yalnızlık duygusundan kurtulmak için ergenlerin sırasıyla edilgen etkinlikler, ilişki arama, kendini

etkinleştirme, okuma-ders çalışma ve düşünme hayal etme yöntemlerini sık kullandıkları bulundu.

Erdeğer (2001), lise öğrencilerinin sosyal destek düzeylerini yalnızlık düzeylerine ve bazı kişisel özelliklerine göre incelemiştir. Araştırmanın verileri üç veri toplama aracı ile toplanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan sosyal destek düzeyini belirlemek için “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği”; yalnızlık düzeyini belirlemek için “UCLA Yalnızlık Ölçeği”; diğer bağımsız değişkenler için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Yalnızlık düzeyi ile sosyal destek düzeyi arasındaki ilişki regresyon analizi ile incelenmiştir. 375 lise öğrencisinin katıldığı bu araştırmanın sonucunda öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile sosyal destek düzeyleri arasında negatif yönde doğrusal bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Demir ve Tarhan (2001) Türk ergenlerde, akademik başarı, cinsiyet ve sosyometrik durumun yalnızlıkla ilişkilerini incelemişlerdir. 370 ortaokul öğrencisi (186 kız, 184 erkek) katılmıştır. Sonuçlar göstermiştir ki sosyometrik durum, arkadaş ilişkilerinin bir işlevi olarak sosyal memnuniyetsizlik ve yalnızlıkla anlamlı düzeyde ilişkilidir. Reddedilen grup üyelerinin bildirdiği yalnızlık düzeyi ve sosyal memnuniyetsizlik, tartışmalı, popüler ve ihmal edilen grup üyelerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Bir de tartışmalı üyelerinin yalnızlık düzeyi, popüler grubun yalnızlık düzeyinden anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Cinsiyet farklılıklarının anlamlı olmadığı bulunmuştur. Bir de başarı düzeyi ve yalnızlık arasında, başarı düştüğünde yalnızlık düzeyinin artması gibi anlamlı düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur.

Erim (2001), yetiştirme yurtlarında ve aileleri yanında yaşayan 14-18 yaşlarındaki ergenlerin benlik saygıları, depresyon ve yalnızlık düzeyleri ile sosyal destek sistemlerini karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Araştırmada örneklem, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı Bahçelievler Kız Yetiştirme Yurdu ile yine aynı kuruma bağlı Büyük Çekmece Erkek Yetiştirme Yurdu’nda kalan 60 kız 60 erkek öğrenci ile aynı sosyo-ekonomik düzeyde oldukları kabul edilen İstanbul ili Yakacık İlçesi Hasan Paşa İlköğretim Okulu ve Yakacık Lisesi’nde öğrenim gören ve aileleriyle birlikte yaşayan 60 kız ve 60 erkek olmak üzere toplam 240 ergen grubundan oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak her iki grupta yer alan ergenlere, Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri, BECK Depresyon Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Varyans analizi tekniği kullanılmış, çıkan ortak etkiler Tukey Testi ile araştırılmıştır. Sonuçta yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlerin aileleri yanında yaşayan ergenlere göre daha yalnız ve

depresif oldukları, benlik saygılarının daha düşük ve sosyal desteklerinin de daha az olduğunu bulmuştur. Yalnızlık düzeyi açısından kız ve erkekler arasındaki farkın anlamlı olmadığını saptamıştır.

Yüksel (2002), yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin utangaçlıklarının önemli yordayıcılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Gazi Üniversitesi Eğitim fakültesi'nde okuyan 202 öğrencinin katılımıyla çalışmasını gerçekleştirmiştir. Veriler, Utangaçlık Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ve geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Öğrencilerin utangaçlıklarını açıklamada çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, utangaçlık puanlarının bir diğer önemli yordayıcısı olarak yalnızlık değişkeninin ortaya çıktığı ve öğrencilerin utangaçlık düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yani öğrencilerin utangaçlık düzeyleri arttıkça yalnızlık düzeyleri de artmaktadır. Ancak bu ilişkinin önemli olmadığı görülmektedir. Yalnızlığın, öğrencilerin utangaçlık puanlarını yordamayan bir değişken olduğu görülmüştür.

Baran ve Bulut (2002), araştırmalarında yurtlarda ve ailesiyle birlikte yaşayan üniversite öğrencilerinin cinsiyeti, aile özellikleri, arkadaşları ile olan ilişkileri, sorunlarını diğer insanlarla paylaşıp paylaşmama durumu ve sigara kullanma durumu gibi bazı değişkenlerin yalnızlık düzeylerinde farklılık yaratıp yaratmadığını incelemişlerdir. Araştırma Ankara'da bulunan Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bağlı Şerife Bacı Kız Öğrenci Yurdu ile Atatürk Erkek Öğrenci Yurdu'nda kalan ve ayrıca ailesiyle birlikte yaşıyor olup, Ziraat ve Dile ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ne devam eden 1. ve 4. sınıf, 240 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Gençlere "UCLA Yalnızlık Ölçeği" ile "Genel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Sonuçta yalnızlık düzeyleri açısından yurttan kalan gençlerle ailesiyle birlikte yaşayan gençler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, gençlerin yalnızlık düzeylerinde cinsiyetin, aile özelliklerinin, arkadaş ilişkilerinin yaşadığı yer X arkadaş ilişkileri interaksyonunun, sorunlarını başka insanlarla paylaşabilme durumunun farklılık yarattığı belirlenirken, gencin sigara kullanma durumunun yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır.

Koçak (2003), aleksitimi ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma 2001-2002 eğitim ve öğretim yılı bahar yarıyılında Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan öğrenciler arasından rasgele seçilmiş 230 öğrenciye Toronto Aleksitimi Ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeği uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yapılan analizler sonucunda üniversite öğrencilerinin aleksitimi ve

yalnızlık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin yalnızlık puanlarının kız öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin kaldıkları yere göre yalnızlık ve aleksitimi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır.

Uruk ve Demir (2003), gençlerde yalnızlığı öngörmek için akranların ilişkisel katkılarını, aile yapısını, demografik değişkenleri araştırdılar. Çoklu regresyon analizi sonucunda bu 3 grup değişkenin katkısını %41 olarak tespit etmişlerdir. Buna ek olarak akran ilişkilerinden kaynaklanan oran %34, aile yapısından %14 ve demografik farklılıklardan kaynaklanan oran %3 olarak tespit edildi. Bu çalışmanın sınırları içinde akran ilişkilerinin yalnızlığı en çok yordadığı söylenebilir.

Duy (2003), yaptığı araştırmada, bilişsel-davranışçı terapi yaklaşımına dayalı grupla psikolojik danışma yaşantısının, üniversite öğrencilerinin yaşadığı yalnızlık ve sahip oldukları fonksiyonel olmayan tutumlarının düzeyini azaltmadaki etkililiğini belirlemeyi amaçlamıştır. Yapılan analizler sonucunda, deney grubunda bulunan deneklerin son-test ölçümlerinden elde ettikleri yalnızlık puanları ile plasebo grubunda bulunan deneklerin son-test ölçümlerinden elde ettikleri yalnızlık puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Aynı bulgu izleme ölçümlerinde de elde edilmiştir. Bununla birlikte, deney grubunun son-test ölçümlerinden aldıkları yalnızlık puanları ile kontrol grubunun son-test ölçümlerinden aldıkları yalnızlık puanları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Bu farkın izleme ölçümlerinde de devam ettiği görülmüştür. Ayrıca, deney grubunun ön-test yalnızlık puanları ile son-test yalnızlık puanları arasında, ön-test yalnızlık puanları ile izleme ölçümü puanları arasında ve son-test yalnızlık puanları ile izleme ölçümü puanları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Deney grubunun FOTÖ ön- test ölçümlerinden aldıkları puanlar ile FOTÖ son-test ölçümlerinden aldıkları puanlar arasında ve FOTÖ ön-test ölçümlerinde aldıkları puanlar ile FOTÖ izleme ölçümlerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Daha da önemlisi, deney grubunda bulunan deneklerin FOTÖ son-test ölçümlerinden elde ettikleri puanlar ile plasebo grubunda ve kontrol grubunda bulunan deneklerin FOTÖ son-test ölçümlerinden elde ettikleri puanlar arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Bu anlamlı farkın izleme ölçümlerinde de devam ettiği görülmüştür.

Odacı (2003), yaptığı çalışmada, insan ilişkileri becerileri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma 2002-2003 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde okuyan ve insan ilişkileri

becerileri eğitimi programına gönüllü olarak katılmak isteyen öğrenciler arasından seçilen 28 denekle yürütülmüştür. Araştırmada biri deney diğeri, kontrol grubu olmak üzere iki gruptan oluşan ön-test ve son-test deseni kullanılmıştır. Öğrencilerin yalnızlık düzeyi “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ile ölçülmüştür. Sonuçlar, insan ilişkileri becerileri eğitimi programına katılan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin bu programa katılmayan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinden düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Arkar, Fidaner ve Sarı (2004), sağlıkla ilişkili yaşam kalitesi, sosyal destek, sosyal ağ ve yalnızlık, arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Çalışmaya 150 üniversite 1. sınıf öğrencisi katılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve altı sosyal ağ sorusu kullanılarak katılımcılar değerlendirilmiştir. Sonuçta genel yaşam kalitesinin yalnızlıkla negatif yönde ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Odacı (2004), üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma biçimleri ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini toplam 316 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Öğrencilerin stresle başa çıkma düzeyleri “Stresle Başa çıkma Ölçeği”, yalnızlık düzeyleri ise “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ile ölçülmüştür. Verilerin analizinde pearson momentler çarpımı korelasyonu ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Sonuçta öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile stresle başa çıkma biçimlerinden olan; sosyal destek arama ve soruna yönelme düzeyleri arasında negatif yönde, sorunla uğraşmaktan kaçınma düzeyleri ile pozitif yönde ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri yükseldikçe buna paralel olarak sorunla uğraşmaktan kaçınma düzeylerinin de yükseldiği ancak sosyal destek arama ve soruna yönelme düzeylerinin düştüğü anlaşılmıştır. Özetle üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma biçimleri ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yalnızlık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin stresle başa çıkma tekniklerini aktif olarak kullanamadıkları ortaya çıkmıştır.

Karahan, Sardoğan, Şar, Ersanlı, Kaya, Kumcağız (2004), üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri ve cinsiyet arasındaki ilişkileri incelemiştir. Örneklem toplam 824 öğrenciden oluşmuştur. Verilerin toplanması amacıyla UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise F testi, t testi ve Tukey Testi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular; benlik saygısı, insanlara güven, eleştiriye karşı duyarlılık, depresif duygulanım, psikosomatik belirtiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılma düzeylerine ve cinsiyete göre

öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasındaki farklılığın önemli olduğunu; hayalperestlik ve benlik değerinin sürekliliği düzeyine göre ise farkların önemsiz olduğunu göstermiştir.

Kılınç ve Sevim (2005), lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine ve cinsiyete göre kişiler arası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmışlardır. Araştırma grubu Ankara merkez liselerinde öğrenim gören 263'ü kız ve 166'sı erkek olmak üzere toplam 429 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında UCLA Yalnızlık Ölçeği, İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Öğrencilerin bilişsel çarpıtmalarının yalnızlık düzeylerine ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla iki faktörlü varyans analizi kullanılmıştır. Sonuçta, öğrencilerin yakınlıktan kaçınma çarpıtmalarının yalnızlık düzeylerine ve cinsiyetlerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi boyutunda ise yalnızlık düzeyleri ve cinsiyete göre farklılık bulunamamıştır. Ayrıca kız öğrencilerin ve yalnız olmayan bireylerin daha çok zihin okuma çarpıtmasına sahip oldukları belirlenmiştir.

Yüksel (2005), yaptığı çalışmada Türkiye Cumhuriyetlerden gelen ve Türk üniversitelerinde okuyan üniversite öğrencilerinin utangaçlıklarının önemli yordayıcılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Korelasyonel türden bir çalışma olan bu araştırma Gazi Üniversitesi'nde okuyan 135 öğrenciyi kapsamaktadır. Veriler, Utangaçlık Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ve geliştirilen Kişisel bilgi Formu ile elde edilmiştir. Öğrencilerin utangaçlıklarını açıklamada çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmada, utangaçlık puanlarının bir diğer önemli yordayıcısı olarak yalnızlık değişkeninin ortaya çıktığı ve öğrencilerin utangaçlık düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yani öğrencilerin utangaçlık düzeyleri arttıkça yalnızlık düzeyleri de artmaktadır. Ancak bu ilişkinin önemli olmadığı görülmüştür.

Merttürk (2005), bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin saldırganlık, depresyon ve yalnızlık düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubu, 134'ü kız, 176'sı erkek olmak üzere toplam 310 ilköğretim öğrencisinden oluşmuştur. Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla; "Bireyi Tanıma Formu", "Sears Salırganlık Ölçekleri", "Reynolds Adolesan Depresyon Ölçeği", ve "UCLA Yalnızlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada veri türlerine göre ANOVA kullanılmış ve anlamlı farklılıkların kaynağını belirlemek amacıyla da LSD testinden yararlanılmıştır. Öğrenciler oyun oynama sürelerine göre incelendiğinde, bilgisayar oyunu oynama

süresi arttıkça antisosyal saldırganlığın da arttığını, buna karşın depresyon ve yalnızlık düzeyinde herhangi bir farklılaşma olmadığını, öğrenciler oynadıkları bilgisayar oyun türüne göre incelendiğinde ise, savaş- strateji ve macera oyunu oynayanların antisosyal saldırganlık düzeylerinin bilgisayar oyunu oynamayanların antisosyal saldırganlık düzeylerinden daha yüksek olduğunu, bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin bilgisayar oyunu oynadıkları mekan dikkate alındığında, evde bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin saldırganlık bunalımının internet kafede bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin saldırganlık bunalımından daha yüksek olduğunu, buna karşın depresyon düzeyleri arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Ayrıca internet kafede bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin evde bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerden daha yalnız olduklarını bulmuştur.

Aral, Gürsoy ve Yıldız Bıçakçı (2005), yetiştirme yurdunda kalan ve kalmayan kız ergenlerin yalnızlık düzeylerinin incelenmesi ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin yetiştirme yurdunda kalma nedeni, yetiştirme yurduna gelme yaşı ve aile bireylerinden veya akrabalarından biriyle görüşme durumu değişkenlerinin yalnızlık düzeylerinde farklılık yaratıp yaratmadığının belirlenmesi amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Araştırma Kayseri il merkezinde bulunan Kız Yetiştirme Yurdu'nda kalan 50, liselere devam 50 kız ergen olmak üzere toplam 100 kız ergen üzerinde yürütülmüştür. Veriler "Genel Bilgi Formu" ve "UCLA Yalnızlık Ölçeği" aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler t test ve varyans analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda yetiştirme yurdunda kalan ve kalmayan kız ergenlerin yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu belirlenmiş ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin yalnızlık düzey puan ortalamalarının yetiştirme yurdunda kalmayan ergenlerden yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin yetiştirme yurduna kalma nedeninin ve yetiştirme yurduna gelme yaşının da önemli bir farklılık yarattığı saptanmıştır. Aile bireylerinden veya akrabalarından biriyle görüşme durumunun ise yalnızlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.

Batıgün (2006), araştırmasında intihar davranışları ile kişilerarası ilişki tarzları, yaşamı sürdürme nedenleri, yalnızlık ve umutsuzluk değişkenleri açısından her iki cinsiyetin özelliklerini belirleyebilmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya yaşları 17-65 arasında değişen 1230 kişi katılmıştır. Yapılan analizler sonucunda intihar olasılığını yordayan en güçlü değişkenin yalnızlık olduğu, bunu umutsuzluk ve kişilerarası ilişki tarzlarının izlediği görülmüştür.

Atik (2006), ilköğretim ikinci kademe öğrencileri arasındaki zorbalık ve kurban olma davranışının yaygınlığını belirlemek ve bu tür davranışları yordamada denetim odağı, benlik saygısı, aile stili, yalnızlık ve akademik başarının rolünü incelemiştir. Araştırmanın örneklemini ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıfa devam eden 742 öğrenci oluşturmuştur. İkili lojistik regresyon analizi sonuçları zorbalığa dâhil olmuş kız öğrencilerin, kabul/dâhil olma ve akademik başarı puanlarının düşük, yalnızlık ve psikolojik otonomi puanlarının yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, zorbalığa dâhil olmuş erkek öğrencilerin dıştan denetim, benlik saygısı ve yalnızlık puanlarının yüksek; sıkı/gözetim puanlarının düşük olduğu bulunmuştur. Lojistik regresyon analizi bulguları ayrıca, kurban grubun dıştan denetim ve yalnızlık puanlarının yüksek, kabul/dâhil olma puanlarının ve akademik başarılarının düşük olduğuna işaret etmektedir.

Kozaklı (2006), yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin çeşitli kaynaklardan algıladıkları sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmadaki ana hedef; yurttan ve ailelerinin yanında barınan üniversite öğrencilerinin, algıladıkları sosyal desteğin, yalnızlık düzeyi ile arasındaki ilişkiyi tanımlamaktır. Araştırmanın genel çerçevesi içinde algılanan sosyal destek ve yalnızlık düzeyini etkileyebileceği düşünülen öğrenciler ve ailelerine ait nitelikler ve üniversite eğitimi süresindeki barınma şekli de ele alınan değişkenler olmuştur. Araştırmaya mersin Üniversitesi'nde okuyan, farklı sınıf düzeylerinden tesadüfi yöntemle seçilen 195'i kız, 190'ı erkek olmak üzere toplam 385 öğrenci katılmıştır. Çalışmada öğrenciler ve ailelerine ait bilgiler için Kişisel Bilgi Formu, yalnızlık düzeylerini belirlemek amacıyla UCLA Yalnızlık Ölçeği, öğrencilerin algıladıkları sosyal desteği ölçmek için Çok Boyutlu Algılan Sosyal destek Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada yer alan bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkenler üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma ve varyans analizleri hesaplanmıştır. Bağımlı değişkenler arasında korelasyon ilişkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin, yaşa göre, ailelerinin ikamet ettiği merkeze göre, annelerinin eğitim düzeyine ve eğitim giderlerini karşılama yollarına göre farklılaştığı bulunmuştur. Örnekleme yer alan öğrencilerin, yalnızlık düzeylerinin yaşın büyümesi, ailenin daha az nüfus yoğunluğu olan merkezlerde ikamet etmesi, annenin eğitim düzeyinin artması, eğitim giderlerini çalışarak kendisinin karşılaması veya aileden temin etmesine bağlı olarak azaldığı bulunmuştur. Sosyal destek düzeylerinin ise cinsiyet, ailenin ikamet merkezi ve eğitim giderlerini karşılama

yollarına göre farklılaştığı bulunmuştur. Ailesi daha az nüfus yoğunluğu olan merkezlerde ikamet eden eğitim giderlerini kendisi karşılayan veya ailesinden temin eden, yurttan barının öğrenciler içinde yurttan kalma süresi uzun olanların sosyal destek düzeylerinin diğer öğrencilerden anlamlı şekilde farklı olduğu görülmüştür. Cinsiyet farklılıklarına göre, kız öğrencilerin sosyal destek düzeyleri ve aileden aldıkları sosyal destek düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri arasında negatif korelasyon ilişkisi olduğu ve yalnızlık düzeyi ile sosyal destek kaynakları (aile, arkadaş ve özel biri) arasında ki korelasyon ilişkisinin de negatif yönlü olduğu bulunmuştur.

Koçak (2008), ergenlerde yalnızlığın yordayıcısı olarak Benlik Saygısı ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarını (Öfke içe, öfke dışı, öfke kontrol) incelemiştir. Çalışma 2006-2007 eğitim öğretim yılında 478 lise öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri “UCLA Yalnızlık Ölçeği”, “Sürekli Öfke ve Öfke İfade Ölçeği” ve “Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde aşamalı regresyon analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre yalnızlık ölçeğinden elde edilen puanlar ile benlik saygısı ölçeği ve öfke kontrolü alt ölçek puanları arasında negatif ilişkiler olduğu gözlenirken, yalnızlık ve sürekli öfke, yalnızlık ve öfke içe, yalnızlık ve öfke dışı alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında ise pozitif ilişkiler olduğu gözlenmiştir. Yalnızlığı en çok yordayan bağımsız değişkenin benlik saygısı olduğu, bunu sırasıyla öfke içe ve öfke kontrolü değişkenlerinin izlediği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yalnızlığın sürekli öfke ve öfke dışı değişkenleri ile de ilişkili olduğu ancak bu ilişkinin yalnızlığı yordayacak kadar anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Haliloğlu (2008), ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, bağlanma biçimleri ve işlevsel olmayan tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma örneklemini, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Malatya il merkezinde 32 resmi ve genel lise arasından seçkisiz (random) yöntemle seçilmiş 10 lisenin 9. sınıfına devam eden 287’si kız ve 328’i erkek olmak üzere toplam 615 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada ölçme araçları olarak, öğrencilerin yalnızlık düzeylerini ölçmek için “UCLA Yalnızlık Ölçeği,” bağlanma biçimlerini belirlemek için “Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği” ve işlevsel olmayan tutumları ölçmek için ise “Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma ile ilgili hipotezlerin test edilmesi amacıyla uygulanan istatistiksel işlemlerde pearson-momentler çarpımı korelasyonu, t-testi, Mann Whitney-U testi, Regresyon analizi, tek yönlü varyans analizi ve Kruskal Wallis testi

kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre yalnızlık düzeyleri, bağlanma biçimleri ve işlevsel olmayan tutumları kullanma sıklıkları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Yalnızlık düzeyine göre yapılan incelemelerde; yalnızlık düzeyi arttıkça, işlevsel olmayan tutumları kullanma sıklığının arttığı, yalnızlık düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha çok kaygılı ve kaçınılmalı bağlanma biçimine sahip oldukları görülmüştür. Yalnızlık düzeyi ile güvenli bağlanma arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Araştırma bulguları yalnızlık düzeyi düşük olan öğrencilerin güvenli bağlandıklarını göstermektedir. Regresyon analizine göre mükemmeli ve otonom tutum ile kaçınılmalı bağlanma ve güvenli bağlanma biçimlerinin yalnızlık üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Cinsiyete göre yalnızlık düzeyleri karşılaştırıldığında, kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olduğu, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla yalnızlık duygusuna kapıldıkları görülmüştür.

Aksakal (2008), obez ergenlerin yalnızlık düzeylerini cinsiyete, okul türüne ve yaşa göre incelemiştir. UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formunun kullanıldığı araştırmaya 213 obez lise öğrencisi katılmıştır. Sonuçta, obez ergenlerin yalnızlık düzeyi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Obez ergenlerin yalnızlık düzeyi ile okul türleri arasında anlamlı düzeyde ilişkinin olduğu, genel liselerde eğitimine devam eden obez ergenlerin Anadolu liselerinde ve meslek liselerinde eğitimine devam eden obez ergenlere göre daha fazla yalnızlık hissettiği ortaya konmuştur. Obez ergenlerin yalnızlık düzeyi ile yaşları arasında ise negatif anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

İmamoğlu (2008), araştırmasında; genç yetişkinlerin kişiler arası ilişkilerinde kişilerarası bağlılık, empati, başkalarına güven ve duygu kontrollerini cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algıları açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 570 genç yetişkin (354 kadın, 216 erkek) katılmıştır. Veri toplama aracı olarak; Kişilerarası İlişki Boyutu Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği, BEM Cinsiyet Rollerı Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma doğrultusunda genç yetişkinlerin kişilerarası ilişkilerin, algılanan yalnızlık düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Sonuçlar kişilerarası bağlılık, empati, başkalarına güven ve duygu kontrolü puanlarının, bireylerin algıladıkları yalnızlık düzeylerine göre farklılaştığını göstermektedir.

Erözkan (2009), lise öğrencilerinin yaşadıkları yalnızlığın önemli yordayıcılarını belirleyebilmek amacıyla 600 kişinin katıldığı bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Araştırmada Bilgi Formu, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Utangaçlık Ölçeği, Sosyal Kaygı Ölçeği ile Rosenberg benlik Saygısı Envanteri kullanılmıştır. Veriler çok yönlü hiyerarşik regresyon analizi ve korelasyon kullanılarak incelenmiştir. Araştırma bulguları lise öğrencileri için, utangaçlık, sosyal kaygı ve öz-saygının yalnızlığın önemli yordayıcıları olduğunu göstermiştir.

Köse (2009), yurttan kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan lise öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal destek düzeylerini saptama, aralarındaki ilişkileri belirleme ve çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini anlama amacıyla betimsel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmaya 670 öğrenci katılmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak, Russell, Peplau ve Ferguson tarafından geliştirilen “U.C.L.A. Yalnızlık Ölçeği”, Russell ve arkadaşları tarafından geliştirilen “Sosyal Provizyon Ölçeği” ve psikososyal değişkenler hakkında bilgi toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışmada bağımsız değişkenlere verilen yanıtların dağılımına ilişkin frekans analizi yapılmıştır. Ayrıca bağımsız değişkenlerle bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Gruplar arasında farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla ikili değişkenler için “t” testi, ikiden fazla değişkenler için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, yurttan kalan lise öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri ile ailesiyle birlikte yaşayan lise öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Diğer taraftan, yurttan kalan, ailesiyle birlikte yaşayan ve tüm öğrenciler arasında, yalnızlık ile sosyal destek düzeyi arasında negatif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Son olarak, öğrencilerin yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, akademik başarılarına, kardeş sayısına, ebeveynlerin çalışma durumuna, eğitim ve sosyo-ekonomik düzeylerine, anne-baba birliktelik durumuna, aile bireyleri tarafından okulda ziyaret edilme sıklığına, okul personeli ile sorunlarını paylaşabilecekleri birinin varlığına, Rehberlik Servisi’nden yardım alma durumlarına ve yardım alma sıklığına göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur.

Özatça (2009), ergenlerde sosyal ve duygusal yalnızlığın yordayıcısı olarak aile işlevlerini incelemiştir. Çalışmaya 2007-2008 eğitim öğretim yılında dört genel liseden toplam 504 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verileri Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği ve Aile Değerlendirme Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde aşamalı regresyon analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, ergenlerde duygusal yalnızlığın aile ilişkileri alt boyutunu en fazla yordayan değişkenlerin, genel

işlevler, duygusal tepki verebilme ve problem çözme alt boyutları olduğu, romantik ilişkiler alt boyutunu, sadece genel işlevler alt boyutunun yordadığı ve sosyal yalnızlığın sosyal ilişkiler alt boyutunu genel işlevler ve gereken ilgiyi gösterebilme alt boyutlarının yordadığı bulunmuştur. Aile işlevlerinin diğer üç boyutunun (iletişim, rol dağılımı ve davranış kontrolü) ise sosyal ve duygusal yalnızlığı yordayacak kadar anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.3.2. Yurt Dışında Yalnızlıkla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar

Chesser, Woodward, Bauermeister ve Parkhurst (1981), yaptıkları çalışmada şunları belirtmişlerdir: yalnızlık ve izolasyon hissi yaşamın çeşitli dönemlerinde meydana gelir ancak en yoğun ergenlik süresince yaşanır. Çalışmalar göstermiştir ki, ergen kızların yalnızlık düzeyi erkeklerden daha yüksektir. Çalışmanın sonucunda ebeveynlerin evlilik durumu ve gelir seviyesi faktörlerinin yalnız hissetmeye anlamlı düzeyde katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Schmitt ve Kurdek (1985); yaş ve cinsiyet farklılıkları ve kişiler arası ilişkilere göre farklı ilişkilerdeki yalnızlığı sınamak amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Sonuçta yaş ve cinsiyete göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yaşlı kadınlarla yüksek okulda okuyan kadınlar karşılaştırıldığında, yüksek okulda okuyan kadınlar grup ilişkileri ve aileleri ile ilişkilerinden daha fazla memnuniyetsiz olduklarını ifade etmişlerdir. Yaşlı kadınlar ise dostluklar ve romantik/seksüel ilişkilerinden daha fazla memnuniyetsiz olduklarını ifade etmişlerdir. Cinsiyet farklılıkları ele alındığında; yüksek okulda okuyan erkeklerle yüksek okulda okuyan kadınlar karşılaştırılmış ve sonuçta yüksek okulda okuyan erkekler dostluk, büyük grup ve aile ilişkilerinden daha fazla memnuniyetsizliği ifade etmişlerdir. Her bir grupta memnuniyetsizlik skorlarıyla, sağlık durumu, sosyal destek, depresyon ve kendinin farkında olma ilişkili bulunmuştur. Korelasyonlarda yaş ve cinsiyet kadar ilişkinin türü de önemli bulunmuştur.

Lobdell ve Perlman (1986), yaptıkları çalışmada yalnızlığın kuşaklar arası geçişini incelemişlerdir. Sonuçlar bir nesil için nakil perspektifi ile tutarlıdır. Yani annelerin ve kızların yalnızlık skorları önemli şekilde ilişkili bulunmuştur. Özellikle onların çocuklarıyla ebeveynlerinin pozitif bağ eksikliği, çocuk yetiştirme uygulamaları yalnızlıkla ilişkilendirilmiştir. Bu çocuk yetiştirme uygulamaları kızların yalnızlık skorlarının öngörülebilmesini artırır.

Page ve Cole (1991), gençliğin sonlarında yalnızlık ve alkolizm riskini, genç ve yetişkin grubu kıyaslayarak incelemişlerdir. Sonuçta 18-20 yaş arası yalnız genç kızların, yalnız erkeklere ve yalnız olmayan erkek ve kızlara göre daha büyük bir alkolizm riski altında olduğunu bulmuşlardır. Erkekler için yalnızlığın gençliğin son dönemlerinde onları alkolizme itmesi pek görülmez. Fakat ilk yetişkinlik döneminde veya orta yetişkinlik dönemlerinde bu durum görülür.

Henwood ve Solano'ya (1993), göre pek çok araştırmacı, yalnızlık üzerine çalışmış olmasına rağmen sosyal bağlamı göz ardı etmişlerdir. İnsanları sosyal gruplar içinde var olmalarıyla ele alan alternatif bir bakış açısı geliştirmişlerdir. Araştırmalarında her bir aile üyesi için yalnızlığın yordayıcılarını ve yalnızlık düzeyinde aile üyeleri arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurmuşlardır. Araştırmaya 52 birinci sınıf öğrencisi ve onların aileleri (47 anne, 32 baba) katılmıştır. Aile üyelerinin bütün 3 türü için, daha az ilişki geliştiren yöntemlerle yalnızlık ilişkilendirilmiştir. Çocukların yalnızlık seviyesiyle annelerinin yalnızlık seviyesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ancak babalarınıninkile bulunmamıştır. Çocuklar ve anneler için, diğerlerine karşı daha fazla negatif tavırları olanlarla yalnızlık ilişkilendirilmiştir. Sonuçta genç çocuklarla anneleri için daha küçük sosyal ağa sahip olmayla yalnızlık ilişkilendirilmiştir.

Pretty, Andrewes ve Collet'in (1994), yaptığı çalışmada iki sosyal destek ölçümünden elde edilen çoklu regresyon analiz sonuçları göstermiştir ki topluluğun psikolojik duyusu, toplumsal uyuma bağlı sosyal desteğin farklı görünümüne bağlıdır. Okul topluluğuna ait olma duygusunda; destekleyici kişilerin sayısı, topluluğun civarında hissetme, elle tutulur miktarda yardım alınması çok önemli düzeyde etkilidir. İleri sürülen odur ki yalnızlıkla ilişkili olarak gösterildiği gibi, topluluk duyusu ergenin çevresiyle de ilgilidir.

Mahon, Yarcheski ve Yarcheski (1998), yaptıkları çalışmada ergenliğin 3 gelişim aşamasında (erken, orta, son), kronolojik yaş ve cinsiyete göre algılanan sosyal destek ve yalnızlığın farklılaşıp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Ergenliğin 3 aşaması karşılaştırıldığında yalnızlık ya da algılanan sosyal destek bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bulgular bir de göstermiştir ki kızlar, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde, erkeklerden daha fazla algılanan sosyal destek bildirmişlerdir. Buna rağmen yalnızlık açısından cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Rokach ve Brock (1998), çalışmalarında, yalnızlıkla başarılı bir şekilde baş edebilen bireyler tarafından kullanılan çeşitli yöntemleri bulmuş ve sunmuşlardır. 86 evet hayırlı sorudan oluşan ve çeşitli baş etme yöntemlerini içeren anket formu 633 kişi tarafından cevaplandırılmıştır. Bu kişiler genel popülasyondan, üniversiteden ve yerel yüksek okuldan seçilmiştir. Faktör analizi sonucunda veriler 6 grupta toplanmıştır; yansıtma ve kabul, kişisel gelişim ve anlayış, sosyal destek ağı, uzaklaşma ve reddetme, din ve inanç, aktivite arttırma. 2. aşamada, yalnızlığın nedenini anlayan katılımcıların zamanla değişip değişmediği, yalnızlığın süresi, medeni durumu ve cinsiyete göre bu faktörlerin farklılaşp farklılaşmadığı denenmiştir. Sonuçlar, yalnızlıkla baş etmede kullanılan yöntemlerin cinsiyete göre farklılıklar sergileyebildiğini göstermiştir. Seçilen stratejileri belirlemede etkili olan diğer değişkenlerin ise medeni durum ve yaşanan yalnızlık olduğu gözlenmiştir.

Clinton ve Anderson (1999), araştırmalarında, Afrika ve Amerika nüfusunda özellikle, duygusal ve sosyal yalnızlık arasındaki farklılığa odaklanmışlardır. Regresyon analizi sonuçları göstermiştir ki sosyal yalnızlık (arkadaşlığın eksikliği), “yakın arkadaş sayısı” ve kendini ifade etme becerisi ve değişikliğiyle ters yönde ilişkilidir. Erkekler için duygusal yalnızlık (arkadaşlarla samimiyet eksikliği), karşılıklı alışverişin olduğu en iyi arkadaşla sahip olmayla ters yönde ilişkili bulunmuştur. Kadınlar için duygusal yalnızlık, algılanan kontrolle ters yönde ilişkili bulunmuştur. Diğerlerinin davranışlarını anlamlandırma duyarlılığı sadece bireylerin algılanan kontrol ölçeğinde yüksek skorlara sahip olduklarında, duygusal yalnızlıkla ters yönde ve anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur.

Hudson, Elek, Campbell-Grossman (2000), ABD’de genç anneler arasındaki sosyal ilişkiler psikolojik durumlarını incelemişlerdir. Ergen anneler arasında depresyon ve yalnızlığın derecesini araştırmışlardır. Sonuçta sosyal destek ve yalnızlık arasında negatif yönde, yalnızlık ve depresyon arasında pozitif yönde ve yalnızlıkla benlik saygısı arasında negatif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Rokach, Neto (2000), gençlerde yalnızlıkla başa çıkmada kültürel geçmişin etkisini incelemişlerdir. Kanada ve Portekiz’den yaşları 13-18 arasında değişen 306 gencin yalnızlıkla başa çıkmada kullandıkları yararlı stratejileri içeren 86 soruluk anket uygulanmıştır. Bu stratejiler; yansıtma ve kabul, kişisel gelişim ve anlayış, sosyal destek ağı, uzaklaşma ve reddetme, din ve inanç, aktivite arttırmadır. Sonuçta iki kültürün gençlerinin yalnızlıkla baş etmede farklı stratejileri kullandıkları bulunmuştur.

Seginer ve Lilach (2001), yalnızlığın etkilerini, cinsiyeti ve gelecekte gençlerin hayatlarına yön verecek iki boyutu araştırmışlardır. Sonuçta yalnız gençlerin gelecek ile ilgili hedeflemelerinin düzeyi toplumca desteklenenlerden daha az olduğu ve yalnız olan erkeklerin düzeyleri de yalnız olan kızlardan daha az olduğu bulunmuştur. Ayrıca baskıcı deneyimlerin etkisi geleceği şekillendiren yalnızlığın etkisini azaltmamıştır fakat gençlerin gelecek hedeflemelerinde ilişkiden çok maddi olan beklenti türlerine olan eğilimleri azalmıştır.

Buysee (1997) yaptığı araştırmada, sosyo-ekolojik yaklaşıma dayalı olarak ergenlerin aile, yaşıt ve gösterdikleri davranış problemlerine ilişkin özellikler arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin kişisel ve çevresel risk faktörleri tarafından etkilenip etkilenmediğini saptamaya çalışmıştır. Sonuçta evde okulda yüksek risk içinde bulunan ergenlerin (boşanmış aile,aileyle çatışma, az destek aldığını algılama, sık okul değiştirme ve düşük başarı gibi) yalnızlık duygusu yaşadıkları, düşük özsaygıya sahip olduklarını görmüştür (Akt:Erdeğer,2001).

Rokach (2001) yalnızlığın algılanan nedenlerinde mahkum olmanın etkilerini incelemiştir. Araştırmacı, heterojen olan mahkum grubunu suç türüne göre 5 gruba ayırmıştır (cinsellik, şiddet, uyuşturucu, hırsızlık ve diğer muhtelif suçları içeren bir kategori). Veriler suç türüne göre incelendiğinde, suç türü içinde, genel popülasyonda ve suçlular arasında yalnızlığın algılanan nedenlerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur.

Rokach, Moya, Orzeck ve Exposito (2001) yaptıkları araştırmada, kültürel arka planın yalnızlık üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Kuzey Amerika'dan 637 kişi, İspanya'dan 454 gönüllü katılımcıyla araştırmalarını gerçekleştirmişlerdir. Katılımcılar, yalnızlık deneyimlerinin niteliğini araştıran 82 maddelik anketi cevaplamışlardır. Yalnızlık deneyimini kapsayan faktörler; duygusal keder, sosyal yetersizlik ve yabancılaşma, büyüme ve keşif, kişilerarası izolasyon ve kendine yabancılaşmadır. Sonuçlar göstermiştir ki kültürel arka plan, yalnızlık deneyimini etkiler, Kuzey Amerikalıların yalnızlık puanları 5 faktörün hepsinde daha yüksektir. Ve çapraz kültürlerden kadınlar ve erkekler karşılaştırıldığında benzer oldukları görülmektedir.

Shaw ve Gant (2002), internet kullanımının kullanıcılar üzerinde olumlu etkiler yapabileceğini öne sürerek araştırmalarını planlamışlardır. Katılımcılara adlarını bilmedikleri bir partnerle beş defa chat yaptırılmıştır. Üç farklı arayla depresyonları, yalnızlıkları, öz saygıları ve sosyal destekleri ölçülmüştür. Durumlarındaki değişiklik

uzun bir zaman içinde ölçülmüştür. İnternet kullanımının yalnızlığı ve depresyonu önemli ölçüde azalttığı bulunmuştur.

Sergin, Powel, Givertz, Brackin (2003), 101 çift üzerinde depresyon belirtileri, ilişki kalitesi ve çiftlerin yalnızlığını araştırmışlardır. Sonuçta hem erkekler hem de kadınlar için baskıcı semptomların ilişki kalitesiyle olumsuz yönde ilişkili olduğunu ve bu ilişki kalitesinin de yalnızlıkla olumsuz yönde ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Ireland ve Power (2004), zorba davranışlarıyla başkalarını ya da kendilerini kurban eden kişilerin kendilerinin dile getirdiği bağlanma stillerinin yalnızlık dereceleriyle ayırt edilip edilemeyeceği sorusundan yola çıkıp bu konuyu araştırmışlardır. Sonuçta genç suçluların yetişkin olanlardan zorbalık etmeye ve zorbaca davranışlara maruz kalmaya daha meyilli oldukları bulunmuştur. Bağlanma türünü ve zorba davranışı dikkate alarak önemli farklılıklar kaçınma bağlanma stiliyle sınırlandırılmış, zorbalar kurbanları aşırı zorbalıklar ve daha az kaçınma dereceleri bildirmekten geri kalanlarla birlikte diğer zorbalık kategorilerine göre daha yüksek kaçınma dereceleri bildirmişlerdir. Özetle yalnızlık hissi ve zorba davranış dikkate alındığında zorba/kurbanları daha az düzeyi bildiren grupla birlikte diğer zorbalık kategorilerine göre daha yüksek yalnızlık düzeyi bildirmişlerdir.

Storch, Warner (2004), çalışmalarında genç kızlar modeli üzerinde sosyal anksiyeteye, yalnızlığa ve aşırı sosyal davranışlara kurban olmanın açık ilişkisini incelemişlerdir. Açık ve ilişkisel olarak kurban olmanın, olumsuz değerlendirilme korkusu, genel ve yeni sosyal ortamlardan kaçınma ve yalnızlıkla ilişkisi olduğunu bulmuşlardır.

Chipuer'in (2004), yaptığı çalışmanın amacı; çocukların yalnızlığı kavramsallaştırmasını incelemek, çocukların yalnızlık raporları arasındaki bağlantıyı sınamak, tek başına olma ve onların yalnızlığı kavramsallaştırmasını araştırmaktır. Araştırmaya 9-11 yaşları arasındaki 61 kişi katılmıştır. Sonuçlara göre; çocukların çoğu yalnızlığı, hem duygusal olarak acı verici hem de sosyal memnuniyetsizlik olarak kavramlaştırmışlardır.

Rokach ve Neto (2005), yaptıkları çalışmada yalnızlığın nedenlerini algılamada yaş ve kültürün etkisini incelemişlerdir. 1347 Kanadalı ve Portekiz gönüllü katılımcıya yalnızlığın nedenlerini derinlemesine inceleyen ve 82 maddeden oluşan evet hayırlı bir anket uygulamışlardır. 4 yaş grubu belirlenmiştir: genç (13-18 yaş), genç yetişkin (19-30 yaş), yetişkin (31-58 yaş), ve yaşlı (60 ve üzeri). Sonuçlar göstermiştir ki, yalnızlığın nedenleri birinin yaş ve kültürüne bağlı olarak farklı algılanırlar.

Valdivia, Schneider, Chavez ve Xinyin (2005), Kübalı ve Kanada’lı ilköğretim okulu çocuklarının katılımıyla, toplumsal geri çekilme, yalnızlık, sosyometrik durum, arkadaşlık ve saldırganlık ölçülmüştür. Kuzey Amerika’da elde edilen verilere karşıt olarak, Kübalı iki topluluktan elde edilen verilere göre saldırganlık ve yalnızlığın anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Sosyal geri çekilmenin çocuklar arasında; 4. sınıftakilerden daha çok 6. sınıftakilerde yalnızlıkla daha fazla bağlantılı olduğu bulunmuştur.

Bogaerts, Vanheule ve Desmet (2006), subjektif duygusal yalnızlık hissi, akran bağlanması ve ebeveyne bağlanma arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Belçika’daki Ghent Üniversitesi psikoloji bölümü mezunu 440 kişi 3 alternatif modelle test edilmiştir. Çalışmada yapısal denklem modeli kullanıldığında sonuçlar göstermiştir ki; duygusal yalnızlık hissinin ebeveyne ait bağlanmaya direkt katkısı oldukça zayıf olduğu duygusal yalnızlık hissinin akran bağlanma stilini açıklamada anlamlı katkıda bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Corsano, Majorano ve Champretavy (2006), iyi oluş ya da ergen mutsuzluğunda aile ve arkadaşlarla ilişkiler ve yalnızlığın etkisini incelemişlerdir. Yaşları 11 ile 19 arasında değişen kadın ve erkek 330 İtalyan ergen örneklem grubunu oluşturmuştur. Arkadaşlar ve aileyle iyi ilişkilerin gençlerde iyi oluşu arttırdığı ve mutsuzluğu azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca çalışma ergenlerin yalnızlığın farklı durumlarını ayırt edebildiklerini göstermiştir. Bununla birlikte ergenlerin yaş ve cinsiyete göre sosyal izolasyon ve sosyal reddin acısını ve diğer taraftan yalnızlığın hoş olan boyutunu fark edebilmişlerdir. Bu yüzden yalnızlık eğer toplumsal ret buna neden olursa gencin iyi oluşu için bir risk olabilir. Fakat aynı zamanda gelişmeye yönelik bir gereksinim de olabilir ve gençler tek başına olmayı seçtiklerinde psikolojik iyilikleri yükselebilir.

Al-Yagon ve Margalit (2006), yaptıkları çalışmada çocukların kendi bildirdikleri sosyo-duygusal vasıflarını (yalnızlık ve uygunluk hissi) resmi tanı konmadan önce okuma zorlukları ve 3 sınıflar arasında güvenli bir esas olarak dersane öğretmeninin algısı araştırılmış ve tanının olası etkisini böylece kontrol etmek amaçlanmıştır. Örneklem grubunu 266 3. sınıf öğretmeni, 118 okuma güçlüğü olan 148 okuma güçlüğü olmayan çocuklar oluşturmuştur. Bir de esneklik teorisi ile zor okuyan bu çocukların esnekliklerini araştırmak amaçlanmıştır. Uygunluk duygusu ve yalnızlık hissiyle güvenli bir esas olarak öğretmenin çocuklarla ilgili algısı anlamlı şekilde ilişkili bulunmuştur. Ek olarak esnek çocukların zor okuyan çocuklarla diğer çocukların arasında bir alt grup

olduğu bulunmuştur. Esnek ve esnek olmayan gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Rokach (2007), yalnızlığın nedenlerinde kültürel arka plan ve yaşın etkisini araştırmıştır. Çek Cumhuriyeti'nden 209 ve 194 Kanadalı katılmıştır. İki popülasyonu karşılaştırmaktan çok ve kültürel grupların yaş farklılıklarını önemsememek yerine yaş gruplarına bölünmüştür. Sonuçta yalnızlığın kültürlere ve yaş gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaştığını bulmuştur.

Prezza ve Pacilli (2007), yapısal eşitlik modeli ile özerk hareketliliğin rolünü incelemişlerdir. Suçun geçerli korkusu, toplumsal duyu ve İtalyan gençlerinde yalnızlığı araştırmışlardır. 789 İtalyan öğrenci (320 erkek, 469 kadın) çalışmaya katılmıştır. Yapısal eşitlik modeli çocuklukta oyun için genel yerlerin daha çok kullanıldığını ve daha fazla özerk hareket ettiklerini, ergenlikte topluluğun daha kuvvetli hissedilmesi ve suçun daha az olma korkusunu öngörmüştür. Ayrıca topluluk ile iyi ilişkilerle yalnızlığın daha az hissedildiğini göstermişlerdir.

Yalnızlıkla ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış çalışmalar incelendiğinde genellikle yalnızlık olgusunu açıklamaya yönelik betimsel nitelikte çalışmalar olduğu dikkati çekmektedir. Yalnızlığın çeşitli değişkenlerle ilişkisinin (bireysel, demografik, kişilerarası) incelendiği pek çok araştırma bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların genellikle ergenler üzerinde yapıldığı ve yalnızlığı ölçmek için UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin kullanıldığı söylenebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve bunlarla ilgili olarak yapılmış olan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1999). Bu araştırmada; parçalanmış aileye sahip ergenlerin yalnızlık durumu, kişisel bilgi formu ve UCLA Yalnızlık Ölçeği'ne verdikleri cevaplar ışığında değerlendirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Adana ili merkezinde bulunan ve resmi liselere devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Adana ili Seyhan ilçesinde bulunan okullar, türüne göre; anadolu lisesi, meslek lisesi ve düz lise olarak sınıflandırılmıştır. Bu okullar içinden tesadüfi olarak dört okul küme örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Çalışma evrenini; 2005-2006 eğitim öğretim bahar yarıyılı, Seyhan Danişment Gazi Anadolu Lisesi, Şakirpaşa Lisesi, Borsa Lisesi ve İsmet İnönü Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri oluşturmuştur. Bu okullara devam eden öğrencilerin tümüne kişisel bilgi formu uygulanmış ve böylece parçalanmış aileye sahip öğrencilerin sınıflardaki dağılımı tespit edilmiştir. Örneklem grubu evreni yansıtacak oranda ve tesadüfi olarak seçilmiştir. Karşılaştırma yapılacak grup ise 2005-2006 eğitim öğretim bahar yarıyılında yukarıdaki okullara devam eden ve tam aileye sahip öğrenciler arasından, tesadüfi olarak seçilmiştir. Örneklemi oluşturan okullar ve öğrenci sayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklemeye Giren Okullar ve Aile Yapılarına Göre Öğrenci Sayıları

OKULUN ADI	AİLE YAPISI				TOPLAM
	PARÇALANMIŞ		TAM		
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	
Şakirpaşa Lisesi	20	22	17	21	80
İsmet İnönü EML	17	28	17	25	87
Danişment Gazi AL	7	13	10	16	46
Borsa Lisesi	68	51	58	62	239
TOPLAM	112	114	102	124	452

Tabloda görüldüğü gibi, araştırmaya 226 parçalanmış aileye ve 226 tam aileye sahip olmak üzere toplam 452 öğrenci katılmıştır. Bunlardan 319 öğrenci düz liseye, 87 öğrenci endüstri meslek lisesine, 46 öğrenci de anadolu lisesine devam etmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

1-Bu araştırmada öğrencilerin yalnızlık düzeyini belirlemek amacıyla Russel, Peplau ve Cutrona tarafından 1980 yılında geliştirilen UCLA Yalnızlık Ölçeği

2-Öğrencilerin aile yapısı, cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarısı, yakın arkadaş sayısı, arkadaşlar ve aileyle kurulan ilişkilerden memnun olma durumunu belirlemek amacıyla araştırma çerçevesinde hazırlanmış olan kişisel bilgi formu

3.3.1. UCLA Yalnızlık Ölçeği

Yaygın ve ciddi bir problem olan yalnızlığı ölçebilecek bir ölçeğin gerekliliğini düşünen Russel, Peplau ve Ferguson (1978) UCLA (University of California, Los Angeles) yalnızlık ölçeğini geliştirmişlerdir. Bu ölçek Russel, Peplau Cutrona (1980) tarafından tekrar gözden geçirilmiş ve yarısı olumlu, yarısı olumsuz yönde olacak şekilde tekrar düzenlenmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışmasında Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonu anlamlı ($r=.67$) bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliği de incelenmiş, ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha=.94$ olarak saptanmıştır. Ölçek ile elde edilen puanların kararlılığını incelemek amacıyla 2 ay ara ile yapılan uygulamalardan elde edilen sonuçlar ölçeğin test tekrar test güvenirliğinin anlamlı ($r=.73$) düzeyde olduğunu göstermiştir (Akt: Demir,1989).

Türkiye’de UCLA Yalnızlık Ölçeği Üzerinde Yapılan Çalışmalar

UCLA yalnızlık ölçeği Ülkemizde ilk kez Yaparel (1984) tarafından kullanılmıştır. Ölçeğin geçerliğini Beck Depresyon Envanteri’ni ölçüt alarak ölçmüş ve iki ölçekten alınana puanlar arasındaki korelasyonu .50 olarak tespit etmiştir. Ancak Yaparel’in (1984) çalışmasında ölçeğin geçerliği sadece Beck Depresyon Envanteri kriter alınarak belirlenmiş, ölçeğin yalnızlıktan yakınan ve yakınmayan kişileri ayırt etmede yeterli olup olmadığı incelenmemiştir. Bu nedenle Demir (1989) ölçeği yeniden Türkçe’ye uyarlamış ve geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yapmıştır.

Geçerlik Çalışmaları

Demir yalnızlıktan yakınan 36 ve yakınmayan 36 deneğe ölçeği uygulamıştır. Katılımcıların UCLA yalnızlık ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları t testi ile kontrol edildiğinde hasta grubun normal gruptan .001 düzeyinde daha yüksek yalnızlık ortalamasına sahip olduğu bulunmuştur.

Ayrıca Aydın ve Demir (1988) tarafından geliştirilen Çok Yönlü Depresyon Ölçeği’nin sosyal içe dönüklük alt ölçeği ve Beck Depresyon envanteri ölçüt alınarak benzer ölçekler geçerliği incelenmiştir. UCLA yalnızlık ölçeğinin Beck Depresyon Envanteri ile arasında .77’lik Çok Yönlü Depresyon Ölçeği’nin sosyal içe dönüklük alt ölçeği ile arasında .82’lik korelasyon bulunmuştur (Demir,1990).

Güvenirlik Çalışmaları

Demir tarafından yapılan çalışmada; 72 katılımcının her maddeye verdikleri yanıtlar üzerinden ölçeğin iç tutarlılığına bakılmış ve iç tutarlılık katsayısı .96 olarak bulunmuştur. Testin tekrarı tekniği kullanılarak beş hafta ara ile yapılan iki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı da .94 olarak bulunmuştur (Demir,1990).

UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Puanlanması

Bireyin genel yalnızlık derecesini belirlemek amacıyla geliştirilen UCLA yalnızlık ölçeği 10’u düz, 10’u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğin her bir maddesinde sosyal ilişkilerle ilgili duygu ve düşünce belirten bir durum sunulmakta ve bireylerden bu durumu ne sıklıkta yaşadıklarını dördü (likert tipi) ölçek

üzerinde belirtmeleri istenmektedir. Olumlu yöndeki ifadeleri içeren maddeler hiç yaşamam: 4, nadiren yaşarım: 3, bazen yaşarım: 2, sık sık yaşarım: 1 şeklinde, olumsuz yöndeki ifadeleri içeren maddeler bunun tam tersi olarak, hiç yaşamam: 1, nadiren yaşarım: 2, bazen yaşarım: 3, sık sık yaşarım: 4 şeklinde puanlanmaktadır. Bireyin tüm maddelerden aldığı puanlar toplanarak, her birey için toplanmış ölçek puanı elde edilmektedir. Kuramsal olarak her bir madde için puanlama 1 ile 4 arasında değiştiği için ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan 20'dir. Puan arttıkça, yalnızlık düzeyi artmaktadır. Yüksek puan yalnızlığın daha yoğun yaşandığının göstergesi olarak kabul edilmektedir (Demir,1989).

UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin Bu Araştırma Kapsamında Yapılmış Olan Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Güvenirlik Çalışması

UCLA Yalnızlık Ölçeğinin ergenlerde kullanılabilecek bir ölçek olup olmadığını anlamak için araştırmacı tarafından güvenirlik çalışması yapılmıştır ve bunun için test tekrar test tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda ölçek araştırmacı tarafından 2005-2006 öğretim yılı bahar döneminde Erkek Lisesi'ne devam eden 142 öğrenciye iki hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. Araştırmanın uygulanacağı gruba benzer olması için güvenirlik çalışmasının yapıldığı öğrencilerin 80'i tam aileye sahip olanlardan 62'si de parçalanmış aileye sahip olanlardan tesadüfi olarak seçilmiştir. Test tekrar test tekniği kullanılarak yapılan güvenirlik çalışması sonucunda, UCLA Yalnızlık Ölçeği birinci uygulama puanı ile ikinci uygulama puanı arasında korelasyon katsayısı, $r=.79$, ($p<0.001$) olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin tutarlı bir biçimde yalnızlığı ölçtüğünü göstermektedir. Ayrıca ölçeğin iç tutarlığına bakılmış ve Cronbah Alpha katsayısı, $.87$, ($p<0.001$) olarak bulunmuştur.

UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik Çalışması

Ölçeğin araştırmacı tarafından bu araştırma kapsamında yapılan geçerlik çalışması da benzer ölçek geçerliği yöntemi ile yapılmıştır. Benzer ölçekler geçerliğinde Beck Depresyon Envanteri kullanılmıştır. Daha önce yapılmış olan çalışmalar yalnızlık ve depresyon arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. (Özodaşık, 1989; McWhirter, 1990; Erim, 2001) Beck Depresyon Envanteri ile UCLA Yalnızlık Ölçeği yapı olarak da birbirlerine benzemektedirler. Bu nedenlerle Beck Depresyon Envanteri

kıstas alınarak ölçeğin geçerlik çalışması yapılmıştır. 2005-2006 öğretim yılı bahar yarıyılında Erkek Lisesi'nde öğrenim gören 142 öğrenciye her iki ölçek birden uygulanmıştır. Bu öğrencilerin 80'i tam aileye sahip, 62'si de parçalanmış aileye sahiptir. Katılımcıların depresyon düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasındaki korelasyon katsayısı $r=.648$, ($p<0.001$), olarak bulunmuştur.

Bu sonuçlar UCLA Yalnızlık Ölçeğinin, ergenlerde kullanılabilecek düzeyde, geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından uygulama yapılan öğrencilerle ilgili bazı bilgileri öğrenmek için kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Bu formda öğrencinin; aile yapısını, cinsiyetini, sınıf düzeyini, akademik başarısını, yakın arkadaş sayısını, kurulan ilişkilerden memnun olma durumunu belirlemek amacıyla hazırlanmış olan sorular bulunmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler anket tekniği yardımıyla toplanmış, elde edilen verilerden hareketle Adana ilindeki okullarda öğrenim gören parçalanmış aileye sahip öğrencilerin yalnızlık durumları ve ilgili olan değişkenler açıklanmıştır.

Anket Formunun Uygulanması

UCLA yalnızlık ölçeği 2005-2006 eğitim öğretim yılı bahar yarı yılında Adana ili Seyhan ilçesindeki Seyhan Danişment Gazi Anadolu Lisesi, Şakirpaşa Lisesi, Borsa Lisesi, İsmet İnönü Endüstri Meslek Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerden seçilen örneklem grubundaki öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama araştırmacı tarafından yapılmıştır. Araştırmacı örneklem grubundaki öğrencilere araştırmanın amacı, dağıtılan formlar ve gönüllülük hakkında bilgi vermiştir. Bilgilerin gizli kalacağı ve başka hiçbir yerde hiçbir şekilde kullanılmayacağı taahhüt edilmiştir. Ayrıca sorularla kimlikleri arasında bir ilişki bulunmadığı, bunun için isim numara gibi tanıtıcı bilgiler vermeden formda bulunan tüm soruları samimi ve içten bir şekilde yanıtlamalarının araştırmanın amacına daha çok hizmet edeceği eklenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Toplam 596 öğrenciden veriler toplanmış bunlardan 144 tanesi eksik doldurma ya da rastgele doldurma nedeniyle elemine edilmiştir.

UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden elde edilen nicel veriler, bilgisayar ortamında değerlendirilerek, istatistiki çözümleme için SPSS 11.5 paket programı kullanılmıştır.

Toplanan veriler sırasıyla temel istatistikî ölçülerle (aritmetik ortalama ve standart sapma) özetlenmiş, daha sonra araştırmanın amaçları doğrultusunda analizler yapılmıştır.

Kişisel Bilgi Formunda bulunan değişkenlerin aile yapısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak için çift faktörlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır. Gruplar arasında anlamlı bir farklılık çıkması durumunda farkın kaynağını anlamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri; 1.99 ve altı düşük, 2.00-3.49 arası orta, 3.50-4.00 arası iyi, 4.01-5.00 arası yüksek olarak sınıflandırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, uygulanan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular ve açıklamaları araştırma amaçlarının sırasına göre verilmiştir.

4.1. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Cinsiyetlerine Göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Ergenlerin yalnızlık düzeylerinde, aile yapısı ve cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile ergenlerin doldurdıkları kişisel bilgi formlarından aile yapıları tespit edilerek analizler yapılmıştır. Aile yapısı ve cinsiyete göre ergenlerin UCLA yalnızlık ölçeği puanlarının $\bar{X}$, Ss ve n değerleri Tablo-2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Cinsiyetlerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler

	TAM AİLE			PARÇALANMIŞ AİLE			TOPLAM		
CİNSİYET	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
KIZ	102	38.00	9.52	112	38.49	10.20	214	38.25	9.86
ERKEK	124	36.37	8.14	114	38.78	10.10	238	37.52	9.19
TOPLAM	226	37.10	8.81	226	38.64	10.13	452	37.87	9.51

Tablo 2’de görüldüğü gibi en yüksek UCLA Yalnızlık Ölçeği puan ortalaması parçalanmış aileye sahip erkek ergenlere aittir ($\bar{X}$ =38.78; Ss=10.10). En düşük puan ortalamasına ise tam aileden gelen erkek ergenlerin sahip olduğu ($\bar{X}$ =36.37; Ss=8.14) görülmüştür.

Farklı aile yapılarına sahip kız ve erkek ergenlerin aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için uygulanan 2X2’lik varyans analizi sonuçları Tablo-3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Cinsiyetlerine Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler T.	Sd	Kareler O.	F	p
Aile Yapısı	238.007	1	238.007	2.638	.105
Cinsiyet	49.779	1	49.779	.552	.458
Aile Yapısı x Cinsiyet	104.445	1	104.445	1.157	.283
Hata	40425.874	448	90.236	-	-
TOPLAM	40845.812	451	-	-	-

Tablo 3 incelendiğinde, ergenlerin yalnızlık puanlarında aile yapısı ($F=2.638$; $p>05$) ve cinsiyete göre ($F=.552$; $p>05$) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca ergenlerin sahip olduğu aile yapısı ve cinsiyet etkileşiminin yalnızlık puanı üzerinde etkili olmadığı görülmektedir ($F=1.157$; $p>05$).

4.2. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Sınıf Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulgular

Ergenlerin yalnızlık düzeylerinde, aile yapısı ve sınıf düzeyine bağlı anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile ergenlerin doldurdukları kişisel bilgi formlarından aile yapıları ve sınıf düzeyleri tespit edilerek analizler yapılmıştır. Aile yapısı ve sınıf düzeyine göre ergenlerin UCLA Yalnızlık Ölçeği puanlarının $\bar{X}$, Ss ve n değerleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Sınıf Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler

	TAM AİLE			PARÇALANMIŞ AİLE			TOPLAM		
SINIF DÜZEYİ	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
9. Sınıf	97	36.90	8.18	97	39.47	9.45	194	38.19	8.91
10. Sınıf .	77	38.44	9.49	79	38.18	10.29	156	38.31	9.87
11. Sınıf	52	35.50	8.78	50	37.74	11.16	102	36.59	10.03
TOPLAM	226	37.10	8.81	226	38.64	10.13	452	37.87	9.51

Tablo 4'te görüldüğü gibi en yüksek UCLA yalnızlık ölçeği puan ortalaması 9. sınıfta okuyan ve parçalanmış aileye sahip ergenlere aittir ($\bar{X}=39.47$; $Ss=9.45$). En düşük puan ortalamasına ise 11. Sınıfta okuyan tam aileye sahip ergenlerin sahip olduğu ($\bar{X}=35.50$; $Ss=8.78$) görülmüştür.

Farklı aile yapılarına ve sınıf düzeylerine göre ergenlerin aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için uygulanan 2X2'lik varyans analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Ergenlerin Aile Yapıları ve Sınıf Düzeylerine Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler T.	Sd	Kareler O.	F	p
Aile Yapısı	242.717	1	242.717	2.694	.101
Sınıf Düzeyi	210.215	2	105.107	1.167	.312
A Y.X S D.	188.777	2	94.389	1.048	.352
Hata	40180.109	446	90.090	-	-
TOPLAM	40845.812	451	-	-	-

Tablo 5 incelendiğinde, ergenlerin yalnızlık puanlarında aile yapısı ($F=2.694$; $p>.05$) ve sınıf düzeyine göre ($F=1.167$; $p>.05$) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca ergenlerin sahip olduğu aile yapısı ve sınıf düzeyi etkileşiminin yalnızlık düzeyi üzerinde etkili olmadığı görülmektedir ($F=1.048$; $p>.05$).

4.3. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulgular

Ergenlerin yalnızlık düzeylerinde, aile yapılarına ve akademik başarı düzeylerine bağlı anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile ergenlerin doldurdıkları kişisel bilgi formlarından aile yapıları ve akademik başarı durumları tespit edilerek analizler yapılmıştır. Aile yapısı ve akademik başarı düzeyine göre ergenlerin UCLA Yalnızlık Ölçeği puanlarının $\bar{X}$, Ss ve n değerleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler

	TAM AİLE			PARÇALANMIŞ AİLE			TOPLAM		
BAŞARI DÜZEYİ	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
Düşük	13	36.76	7.08	15	46.86	11.13	28	42.17	10.62
Orta	112	38.62	8.50	102	39.29	10.10	214	38.94	9.28
İyi	59	36.23	7.93	70	38.65	9.07	129	37.55	8.62
Yüksek	42	34.38	10.58	39	33.74	9.39	81	34.07	9.97
TOPLAM	226	37.10	8.81	226	38.64	10.13	452	37.87	9.51

Tablo 6’da görüldüğü gibi en yüksek UCLA yalnızlık ölçeği puan ortalaması akademik başarı düzeyi düşük olan ve parçalanmış aileye sahip ergenlere aittir ($\bar{X}$ =46.86; ss=11.13). En düşük puan ortalamasına ise parçalanmış aileye sahip ve akademik başarı düzeyi yüksek ergenlerin sahip olduğu ($\bar{X}$ =33.74; ss=9.39) görülmektedir.

Farklı aile yapılarına ve akademik başarı düzeylerine göre ergenlerin aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için uygulanan 2X2’lik varyans analizi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler T.	Sd	Kareler O.	F	p
Aile Yapısı	648.039	1	648.039	7.578	.006*
Başarı Düzeyi	1882.520	3	627.507	7.338	.000*
A Y.X B D.	671.069	3	223.690	2.616	.051
Hata	37969.258	444	85.516		
TOPLAM	40845.812	451			

*P< .05

Tablo 7 incelendiğinde, ergenlerin aile yapılarına göre yalnızlık puanlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (F=7.578; p<.05). Bunun yanı sıra akademik başarı düzeylerine göre de puanlar anlamlı farklılık göstermektedir (F= 7.338; p<.05).

Ergenlerin akademik başarı düzeylerine göre yalnızlık puanları arasındaki farkın hangi grup ortalamalarından kaynaklandığını belirlemek için Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Ergenlerin Akademik Başarı Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyi Puan Ortalamalarının Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği İle Karşılaştırılması

Başarı Düzeyi (I)	Başarı Düzeyi (J)	Ortalama Farkı (I-J)	S	P
1.99 ve altı	2.00-3.49 arası	3.23	1.87	.395
	3.50-4.00 arası	4.63	1.94	.130
	4.01-5.00 arası	8.10*	2.04	.001
2.00-3.49 arası	1.99 ve altı	-3.23	1.87	.395
	3.50-4.00 arası	1.39	1.04	.615
	4.01-5.00 arası	4.87*	1.22	.001
3.50-4.00 arası	1.99 ve altı	-4.63	1.94	.130
	2.00-3.49 arası	-1.39	1.04	.615
	4.01-5.00 arası	3.48	1.32	.076
4.01-5.00 arası	1.99 ve altı	-8.10*	2.04	.001
	2.00-3.49 arası	-4.87*	1.22	.001
	3.50-4.00 arası	-3.48	1.32	.076

*P< .05

Tablo 8 incelendiğinde akademik başarı düzeyi yüksek ergenler ile başarı düzeyi düşük ve orta olan ergenlerin yalnızlık puanlarının farklılaştığı görülmektedir. Akademik başarı düzeyi yüksek ergenlerin yalnızlık puanı, akademik başarı düzeyi düşük ve orta olanlarınkinden daha düşüktür.

Aile yapısı ve akademik başarı düzeyinin ortak etkisine bakıldığında yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F= 2.616; p>.05).

Varyans analizi sonucunda düşük düzeyde akademik başarısı olan ergenlerin en yüksek, yüksek akademik başarı düzeyine sahip ergenlerin de en düşük yalnızlık düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Aile yapısına göre ise tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeyinin düşük, parçalanmış aileden gelen ergenlerin ise yüksek düzeyde yalnızlık ortalamasına sahip olduğu söylenebilir. Ergenlerin sahip olduğu aile yapısı ve akademik başarı düzeyi etkileşiminin yalnızlık düzeyi üzerinde etkili olmadığı görülmektedir (F=2.616; p>.05).

4.4. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Yakın Arkadaş Sayılarına Göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Ergenlerin yalnızlık düzeylerinde, aile yapısı ve yakın arkadaş sayısına bağlı anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile ergenlerin doldurdukları kişisel bilgi formlarından aile yapıları ve yakın arkadaş sayıları tespit edilerek analizler yapılmıştır. Varyans analizi yürütülürken hiç arkadaşı olmayan ergen sayısı 7’den az olacağı için sadece bu analize hiç arkadaşı olmayan 11 ergen dahil edilmemiştir. Aile yapıları ve yakın arkadaş sayılarına göre ergenlerin UCLA Yalnızlık Ölçeği puanlarının $\bar{X}$, Ss ve n değerleri Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Ergenlerin Aile Yapıları ve Yakın Arkadaş Sayılarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler

	TAM AİLE			PARÇALANMIŞ AİLE			TOPLAM		
YAKIN ARK. SA.	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
1-3 Arası	96	38.80	8.51	95	42.43	10.10	191	40.60	9.49
4-6 Arası	64	36.78	7.91	67	36.68	7.58	131	36.73	7.71
7-9 Arası	12	32.08	8.20	18	36.00	11.79	30	34.43	10.53
9’den Fazla	48	33.41	7.85	41	32.39	8.24	89	32.94	8.00
TOPLAM	220	36.67	8.45	221	38.30	9.95	441	37.48	9.26

Tablo 9’da görüldüğü gibi en yüksek UCLA yalnızlık ölçeği puan ortalaması 1-3 arası yakın arkadaşı olan ve parçalanmış aileye sahip ergenlere aittir ($\bar{X}$ =42.43; Ss=10.10). En düşük puan ortalamasına ise 7-9 arası yakın arkadaş ve tam aileye sahip ergenlerin sahip olduğu ($\bar{X}$ =32.08; Ss=8.20) görülmüştür.

Farklı aile yapılarına sahip ve yakın arkadaş sayısına göre ergenlerin aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için uygulanan 2X2’lik varyans analizi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Yakın Arkadaş Sayılarına Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler T.	Sd	Kareler O.	F	p
Aile Yapısı	175.214	1	175.214	2.302	.130
YakınArkadaş Sayısı	4145.233	3	1381.744	18.152	.000*
A Y.X Y A S.	481.852	3	160.617	2.110	.098
Hata	32960.240	433	76.121		
TOPLAM	37774.204	440			

*P< .05

Tablo 10 incelendiğinde, ergenlerin yakın arkadaş sayılarına göre yalnızlık düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (F=18.152; p<.05).

Ergenlerin yakın arkadaş sayısına göre yalnızlık puanları arasındaki farkın hangi grup ortalamalarından kaynaklandığını belirlemek için Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. ErgenlerinYakın Arkadaş Sayılarına Göre Yalnızlık Düzeyi Puan Ortalamalarının Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği İle Karşılaştırılması

Yakın arkadaş sayısı (I)	Yakın arkadaş sayısı (J)	Ortalama Farkı (I-J)	S	P
1-3 arası	4-6 arası	3.87*	1	.002
	7-9 arası	6.17*	1.73	.005
	9’dan fazla	7.66*	1.13	.000
4-6 arası	1-3 arası	-3.87*	1	.002
	7-9 arası	2.30	1.78	.643
	9’dan fazla	3.79*	1.21	.021
7-9 arası	1-3 arası	-6.17*	1.73	.005
	4-6 arası	-2.30	1.78	.643
	9’dan fazla	1.49	1.85	.886
9’dan fazla	1-3 arası	-7.66*	1.13	.000
	4-6 arası	-3.79*	1.21	.021
	7-9 arası	-1.49	1.85	.886

*P< .05

Tablo 11 incelendiğinde 1-3 arası yakın arkadaşı olan ergenler ile 4-6, 7-9, 10 ve üzeri yakın arkadaşı olan ergenlerin ve 4-6 arası yakın arkadaşı olan ergenlerle de 10 ve üzeri yakın arkadaşı olan ergenlerin yalnızlık puanlarının farklılaştığı görülmektedir. 1-3 arası yakın arkadaşı olan ergenlerin yalnızlık puanları diğer gruptakilerden daha yüksektir. 4-6 arası yakın arkadaşı olan ergenlerin yalnızlık puanı da 10 ve üzeri yakın arkadaşı olan ergenlerin yalnızlık puanından daha yüksektir.

Aile yapısına göre puanlar anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=2.302$; $p>.05$). Ayrıca aile yapısı ve yakın arkadaş sayısının ortak etkisine bakıldığında yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F= 2.110$; $p>.05$).

Varyans analizi sonucunda 1-3 arası yakın arkadaşı olan ergenlerin en yüksek, 10 ve üzeri yakın arkadaşı olan ergenlerin de en düşük yalnızlık düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

4.5. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Ergenlerin yalnızlık düzeylerinde, aile yapısı ve arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumlarına bağlı anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile ergenlerin doldurdıkları kişisel bilgi formlarından aile yapıları ve arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumları tespit edilerek analizler yapılmıştır. Aile yapısı ve arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre öğrencilerin UCLA Yalnızlık Ölçeği puanlarının $\bar{X}$, Ss ve n değerleri Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler

	TAM AİLE			PARÇALANMIŞ AİLE			TOPLAM		
Arkadaş İlişkilerinden M.	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
Hiç memnun olmayanlar	14	47.71	8.80	15	51.33	7.44	29	49.58	8.19
Orta Derecede Memnun Olanlar	80	40.78	7.99	90	42.83	9.30	170	41.87	8.74
Çok Memnun Olanlar	132	33.75	7.45	121	33.95	8.14	253	33.84	7.77
TOPLAM	226	37.10	8.81	226	38.64	10.13	452	37.87	9.51

Tablo 12’de görüldüğü gibi en yüksek UCLA yalnızlık ölçeği puan ortalaması arkadaş ilişkilerinden hiç memnun olmayan parçalanmış aileye sahip ergenlere aittir ($\bar{X} = 51.33$; $Ss=7.44$). En düşük puan ortalamasına ise arkadaş ilişkilerinden çok

memnun olan ve tam aileye sahip ergenlerin sahip olduğu ($\bar{X}=33.75$; $Ss=7.45$) görülmüştür.

Farklı aile yapılarına ve arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre ergenlerin aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için uygulanan 2X2'lik varyans analizi sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler T.	Sd	Kareler O.	F	p
Aile Yapısı	193.761	1	193.761	2.903	.089
Ark. İliş. Memn.	10644.493	2	5322.246	79.729	.000*
AY.X A İ M.	134.908	2	67.454	1.010	.365
Hata	29772.530	446	66.755		
TOPLAM	40845.812	451			

*P< .05

Tablo 13 incelendiğinde, ergenlerin arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre yalnızlık puanlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($F=79.729$; $p<.05$).

Ergenlerin arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre yalnızlık puanları arasındaki farkın hangi grup ortalamalarından kaynaklandığını belirlemek için Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Ergenlerin Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyi Puan Ortalamalarının Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği İle Karşılaştırılması

Arkadaş ilişkilerinden memnuniyet (I)	Arkadaş ilişkilerinden memnuniyet (J)	Ortalama Farkı (I-J)	S	P
Hiç memnun değilim	Orta derecede memnunum	7.72*	1.64	.000
	Çok memnunum	15.74*	1.60	.000
Orta derecede memnunum	Hiç memnun değilim	-7.72*	1.64	.000
	Çok memnunum	8.02*	.81	.000
Çok memnunum	Hiç memnun değilim	-15.74*	1.60	.000
	Orta derecede memnunum	-8.02*	.81	.000

*P< .05

Tablo 14 incelendiğinde bütün grupların yalnızlık puanlarının farklılaştığı görülmektedir. Arkadaş ilişkilerinden duyulan memnuniyet arttıkça yalnızlık puanı düşmektedir.

Aile yapısına göre puanlar anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=2.903$; $p>.05$). Ayrıca aile yapısı ve arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumunun ortak etkisine bakıldığında yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F= 1.010$; $p>.05$).

Varyans analizi sonucunda arkadaş ilişkilerinden hiç memnun olmayan öğrencilerin en yüksek, arkadaş ilişkilerinden çok memnun olan öğrencilerin de en düşük yalnızlık düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

4.6. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Ergenlerin yalnızlık düzeylerinde, aile yapısı ve aile ilişkilerinden memnun olma durumlarına bağlı anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile ergenlerin doldurdukları kişisel bilgi formlarından aile yapıları ve aile ilişkilerinden memnun olma durumları tespit edilerek analizler yapılmıştır. Aile yapısı ve aile ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre ergenlerin UCLA Yalnızlık Ölçeği puanlarının $\bar{X}$, Ss ve n değerleri Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler

	TAM AİLE			PARÇALANMIŞ AİLE			TOPLAM		
Aile İlişkilerinden Memnuniyet	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
Hiç memnun olmayanlar	16	42.75	10.87	18	44.61	11.06	34	43.73	10.84
Orta Derecede Memnun Olanlar	73	39.90	8.09	80	41.66	9.94	153	40.82	9.12
Çok Memnun Olanlar	137	34.95	8.26	128	35.91	9.25	265	35.41	8.75
TOPLAM	226	37.10	8.81	226	38.64	10.13	452	37.87	9.51

Tablo 15'te görüldüğü gibi en yüksek UCLA yalnızlık ölçeği puan ortalaması aile ilişkilerinden hiç memnun olmayan parçalanmış aileye sahip ergenlere aittir ($\bar{X}=44.61$; $Ss=11.06$). En düşük puan ortalamasına ise aile ilişkilerinden çok memnun olan ve tam aileye sahip ergenlerin sahip olduğu ($\bar{X}=34.95$; $Ss=8.26$) görülmüştür.

Farklı aile yapılarına ve aile ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre ergenlerin aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için uygulanan 2X2'lik varyans analizi sonuçları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler T.	Sd	Kareler O.	F	p
Aile Yapısı	131.472	1	131.472	1.605	.206
Aile İliş. Memn.	4009.043	2	2004.522	24.466	.000*
A Y.X A İ M.	18.432	2	9.216	.112	.894
Hata	36541.286	446	81.931		
TOPLAM	40845.812	451			

*P< .05

Tablo 16 incelendiğinde, ergenlerin aile ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre yalnızlık puanlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($F=24.466$; $p<.05$).

Ergenlerin aile ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre yalnızlık puanları arasındaki farkın hangi grup ortalamalarından kaynaklandığını belirlemek için Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17. Ergenlerin Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyi Puan Ortalamalarının Scheffe Çoklu Karşılaştırma Tekniği İle Karşılaştırılması

Aile ilişkilerinden memnuniyet (I)	Aile ilişkilerinden memnuniyet (J)	Ortalama Farkı (I-J)	S	P
Hiç memnun değilim	Orta derecede memnunum	2.91	1.72	.238
	Çok memnunum	8.32*	1.65	.000
Orta derecede memnunum	Hiç memnun değilim	-2.91	1.72	.238
	Çok memnunum	5.40*	.92	.000
Çok memnunum	Hiç memnun değilim	-8.32*	1.65	.000
	Orta derecede memnunum	-5.40	.92	.000

*P< .05

Tablo 17 incelendiğinde aile ilişkilerinden çok memnun olan ergenler ile hiç memnun olmayan ve orta derece memnun olan ergenlerin yalnızlık puanları farklılaşmaktadır. Aile ilişkilerinden çok memnun olan ergenlerin yalnızlık puanları diğer gruptakilerden daha düşüktür.

Aile yapısına göre puanlar anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=1.605$; $p>.05$). Bunun yanı sıra aile yapısı ve aile ilişkilerinden memnun olma durumunun ortak etkisine bakıldığında yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=.112$; $p>.05$).

Varyans analizi sonucunda aile ilişkilerinden hiç memnun olmayan ergenlerin en yüksek, aile ilişkilerinden çok memnun olan ergenlerin de en düşük yalnızlık düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya katılan farklı aile yapılarına sahip ergenlerin yalnızlık düzeyleri; cinsiyete, sınıf düzeyine, akademik başarıya, yakın arkadaş sayısına, arkadaş ilişkilerinden ve aile ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre elde edilen bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

5.1. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Cinsiyetlerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması

Araştırma bulguları; ergenlerin aile yapısı ve cinsiyetine göre ve ergenlerin aile yapısı ve cinsiyet etkileşiminin yalnızlık puanı üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Bu konu ile ilgili olarak ergenlerle yapılan çoğu çalışmada da yalnızlık düzeylerinde cinsiyet farklılığı olmadığı saptanmıştır (Williams, 1983; Wheeler, Reis, Nezlek, 1983; Brage, Meredith ve Woodward, 1993; Eren, 1994; Mahon, Yarcheski ve Yarcheski, 1998; Demir ve Tarhan, 2001, Çeçen, 2008). Bununla birlikte diğer bazı araştırmacılar bu konuda farklı sonuçlara ulaşmışlardır. Bir kısım çalışmada erkeklerin yalnızlık düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu görülürken (Demir, 1990; Koçak, 2003; Schultz ve Moore, 1986; Borys ve Perlman, 1985) diğer bazı çalışmalarda kadınların yalnızlık düzeyi erkeklerden daha yüksektir (Cheeser, Woodward, Bauermeister ve Parkhurst, 1981).

Yalnızlık düzeyinde kalıtım, aile ortamı, kurulan ilişkilerden memnuniyet, geçmiş yaşantılar, sosyo ekonomik düzey, okul türü, akademik başarı, benlik saygısı, sosyal destek algısı ve bunun gibi etmenlerin belirleyici olacağı bu nedenle de ergenlik dönemindeki bireylerin cinsiyet farklılıklarının yalnızlık düzeyinde önemli bir farklılığa yol açmayacağı düşünülmektedir.

5.2. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Sınıf Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması

Araştırma bulguları; ergenlerin aile yapısı ve sınıf düzeyine göre ve ergenlerin aile yapısı ve sınıf düzeyi etkileşiminin yalnızlık puanı üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Yapılan pek çok çalışmada bu bulguyu desteklemektedir (Downey,

1985; Demir,1990; Eren, 1994). Sınıf düzeyine göre ergenlerin yalnızlık puanlarının farklılaşmamasında, katılımcıların hepsinin ergenlik döneminde olması ve yaşlarının birbirine yakın olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. Birbirine yakın yaşlardaki ergenler benzer yaşantılar geçirdikleri için sınıf düzeylerine göre yalnızlık puanları farklılaşmamaktadır.

5.3. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Akademik Başarı Düzeylerine Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması

Akademik başarı durumları ve aile yapılarına göre ergenlerin yalnızlık puanlarına bakıldığında, parçalanmış aileye sahip akademik başarı düzeyi düşük ergenlerin yalnızlık düzeyi diğer gruplardan daha yüksektir. Aile yapısının, ergenlerin yalnızlık düzeyini arttırdığı ve akademik başarı düzeyini düşürdüğü söylenebilir. Ailesinden yeterince ilgi, sevgi ve destek gören ergenlerin akademik başarısı artmaktadır. Akademik başarı düzeyi yüksek ergenler aynı şekilde okul, aile, arkadaş çevresinden daha fazla destek almakta, övülmekte, ilgi görmektedirler. Böylece akademik başarısı yüksek ergenlerin yalnızlık düzeyi daha düşük olmaktadır. Tam aileye sahip ergenler, ilgi, sevgi, destek görme anlamında daha avantajlıdır. Ailenin parçalanma süreci ve sonrasında yaşananlar da çocuklar üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu da akademik başarılarını düşürürken yalnızlık düzeylerini yükseltebilmektedir.

Akademik başarı ve yalnızlıkla ilgili yapılan çalışmalarda da akademik başarısı düşük öğrencilerin yalnızlık puanları yüksek bulunmuştur (Brennan, 1982; Özodaşık, 1989; Demir, 1990; Tarhan, 1996; Yıldırım, 2000). Yalnız ergenlerin, olası sosyal beceri eksiklikleri nedeniyle doyurucu sosyal ilişkiler kurmakta ve bunları sürdürmekte güçlük yaşaması mümkündür. Bu güçlükler, çocuk ya da ergenin akran grubu ile paylaşabileceği öğrenme yaşantılarından, dolayısıyla akademik becerileri geliştirmek için gereksinim duyduğu rol modellerinden yoksun kalmasına neden olabilir. Sonuçta da akademik kazanımlarını etkileyebilir (Tarhan, 1998).

Akademik başarısı yüksek ergenler kendilerini yalnız hissetmezken akademik başarısı düşük ergenler kendilerini yalnız hissetmektedirler. Akademik başarı düzeyinin düşük olması yalnızlığı tetiklemektedir. Aynı şekilde kendilerini yalnız hisseden ergenlerin sosyal becerilerinin zayıf olması nedeniyle öğrenme yaşantıları olumsuz etkilenmektedir ve akademik başarıları düşmektedir.

5.4. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Yakın Arkadaş Sayılarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, yakın arkadaş sayısı arttıkça ergenlerin yalnızlık puanı düşmektedir. Bu bulgular; Russel, Peplau ve Cutrona (akt: Demir, 1990), Demir (1990) ve Saraçoğlu (2000)'nin araştırma bulgularıyla uyum içindedir. Sosyal beceri ile yalnızlık düzeyi arasında ters yönlü bir ilişki vardır (Hamarta, 2000). Diğer taraftan, Medora ve Woodward (1986) yaptıkları araştırmada arkadaş sayısı ve yalnızlık arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Arkadaş sayısı çok olan öğrencilerin daha çabuk arkadaş edinebildikleri, arkadaşlıklarını sürdürebildikleri, iletişim kurmakta zorlanmadıkları düşünülebilir. Bu da onların yalnızlık puanlarını düşürebilmektedir Sosyal becerisi yetersiz olanlar başkalarına az ilgi gösterdikleri için başkalarından da az ilgi görmektedirler. Arkadaş sayısının sadece nicelik olarak değil, arkadaşlığın kalitesi açısından da önemli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Yakın arkadaşı çok olan ergenler, daha doyumlu sosyal ilişkiler kurabilmektedirler.

5.5. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Arkadaş İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması

Richaud de Minzi ve Sacchi (2004) ye göre ergen yalnızlığının doğru bir şekilde değerlendirebilmesi için sadece yalnızlık duygusunun kaynaklarının değil, aynı zamanda sosyal ilişki ağının en önemli kişileri olan aileler ve arkadaşlarla olan ilişkilerinin de ergenler açısından nasıl algılandığına bakılması gerekmektedir.

Arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumu bireylerin yalnızlık düzeyini etkilemektedir. Arkadaş ilişkilerinden hiç memnun olmayanların yalnızlık puanı diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bu bulgusu Jones (1981) ve Downey (1985)'in bulgularıyla desteklenmektedir. Ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri önem kazanmaktadır. Ergenler iç dünyalarını paylaşabilecekleri, sorunlarını danışabilecekleri, iyi vakit geçirebilecekleri arkadaş grupları edinmeye çalışırlar. Arkadaşlarıyla kurdukları ilişkilerden memnun olmamaları kendilerini yalnız hissetmelerine yol açabilmektedir. Aynı zamanda araştırmalar ergenlerin duygusal durumunun arkadaşlarıyla birlikte olduklarında en olumlu düzeyde olduğunu, arkadaşlarla geçirilen zamanın ergenlik boyunca giderek daha ödüllendirici hale geldiğini göstermektedir (Larson,1983; Larson ve Richards, 1991, 1998; akt: Steinberg,

2007). Destek verici arkadaşlıkların varlığı, toplumsal kabul, okul başarısı, kendilik değeri ve toplumsal uyum ile ilişkilidir (Hortaçsu, 2003). Ergenlerin arkadaşları arasındaki anlaşmazlıklar ise kabul edilmeme duygusu yaşatabilir ve bu da onların kendi dünyalarına çekilmelerine neden olabilir (Feldman, 2004).

Arkadaş ilişkilerinden çok memnun olan ergenler kendilerini yalnız hissetmezken arkadaş ilişkilerinden hiç memnun olmayan ergenler kendilerini yalnız hissetmektedirler.

5.6. Ergenlerin Aile Yapılarına ve Aile İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Yalnızlık Puanlarına İlişkin Bulguların Yorumlanması

Aile ilişkilerinden memnun olma durumu bireylerin yalnızlık düzeyini etkilemektedir. Aile ilişkilerinden hiç memnun olmayanların yalnızlık puanı diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur. Çocuklukta anne ve babayla kurulan ilişkiler çocukların kişilik gelişiminde ve sosyal becerilerinin gelişmesinde önemlidir. Anne ve babasıyla sağlıklı ilişkiler kurabilen çocuklar daha sağlıklı bir kişilik geliştirmekte ve başkalarıyla daha doyumlu ilişkiler kurabilmektedir. Aile içinde yaşanan gerginlikler, ilişkilerde problem çıkmasına sebep olabilmektedir. Aile ilişkilerinden memnun olmayanların yalnızlık puanı böylece yükselebilmektedir. Aileden yeterince ilgi, sevgi, destek alma, kabul edilme, duygu ve düşüncelerini rahatça paylaşma, sorunlarını açabilme yalnızlık düzeyini düşürebilmektedir.

Ergenlik döneminde yalnızlık duygularının temel kaynaklarının aile ilişkileri, sosyal çevre ile ilişkiler, öğretmen ilişkileri, okul ortamı ve arkadaşlık ilişkilerinin olduğu rapor edilmektedir (Bucholz ve Catton, 1999; Mcwhirter, Besett-Alesch, Horibata ve Gat, 2002).

Ana baba ergen ilişkisinin kalitesi, ergen kardeş ilişkisinin kalitesini ve bunun da sonuç olarak ergenlerin akranlarıyla olan ilişkilerini etkilemektedir (Paley, Conger ve Harold, 2000; Reese-Weber, 2000, akt. Steinberg 2007).

Yapılmış araştırmalar ana babadan ya da okuldaki arkadaşlardan destek eksikliğinin erken ergenlikte daha zayıf sosyal uyum ve düşük kendilik değeriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Bir kaynaktan gelen toplumsal destek (örn: aile) özellikle diğer destek kaynakları (örn: arkadaşlar) eksik olduğunda önemlidir (Ohanessian, Lerner, Lerner ve von Eye, 1994, akt: Steinberg, 2007). Bir araştırma yakın arkadaşı olmayan ergenler için aile desteğinin daha önemli olduğunu, aile ilişkileri sıkıntılı olan

ergenler için arkadaş desteğinin daha yaşamsal olduğunu bulmuştur (Gauze, Bukowski, Aquan-Assee ve Sippola, 1996 akt: Steinberg, 2007).

Wiseman, Mayseless ve Sharabany (2005), üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin aileleri ile bağlılıklarını ve ilişkilerinin niteliğini algılama ve yalnızlık düzeyleri arasındaki korelasyonu araştırmışlardır. Sonuçta aileleri ile güvenli ve ilgili bağlılık belirtme ile yalnızlık arasında negatif yönde korelasyon bulmuşlardır.

Aile ilişkilerinden çok memnun olan ergenler kendilerini yalnız hissetmezken aile ilişkilerinden hiç memnun olmayan ergenler kendilerini yalnız hissetmektedirler.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerinin incelendiği bu çalışmada, ergenlerin yalnızlık düzeyleri açısından aile yapısı ve cinsiyete, aile yapısı ve sınıf düzeyine, aile yapısı ve akademik başarı düzeyine, aile yapısı ve yakın arkadaş sayısına, aile yapısı ve arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumlarına ve aile yapısı ve aile ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Elde edilen bulguların değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Cinsiyete göre ergenlerin yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Cinsiyetin ergenlerin yalnızlık puanlarını etkilemediği söylenebilir.
2. Sınıf düzeyine göre ergenlerin yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf düzeyinin ergenlerin yalnızlık puanlarını etkilemediği söylenebilir.
3. Akademik başarı durumlarına göre yalnızlık puanlarına bakıldığında ergenlerin akademik başarı düzeylerine göre yalnızlık puanlarında anlamlı bir fark çıkmıştır. Bu fark akademik başarı düzeyi yüksek öğrencilerin lehinedir. Aile yapısına göre de öğrencilerin yalnızlık puanları anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Düşük, orta ve iyi seviyede başarılı olan öğrencilerin yalnızlık puanlarına bakıldığında tam aileye sahip olanların lehine bir farklılık varken, yüksek düzeyde başarılı olan ergenlerden parçalanmış aileye sahip olanların lehine bir farklılık olduğu görülmüştür.
4. Yakın arkadaş sayısına göre yalnızlık puanlarına bakıldığında 9'dan fazla yakın arkadaşı olan ergenlerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
5. Arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumuna göre ergenlerin yalnızlık puanlarında, arkadaş ilişkilerinden çok memnun olanların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

6. Aile ile kurulan ilişkilerinden memnun olma durumuna göre, ergenlerin yalnızlık puanlarında, aile ilişkilerinden çok memnun olanların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
7. Cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı düzeyi, yakın arkadaş sayısı, arkadaşlarla kurulan ilişkilerden memnun olma, aileyle kurulan ilişkilerden memnun olma değişkenlerinin aile yapısıyla, yalnızlık düzeyi üzerindeki, ortak etkisine bakıldığında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

6.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarıyla ilgili olarak uygulamaya ve bu konuda yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Okullarda yalnızlığı azaltmaya yönelik beceri geliştirme programlarının hazırlanması ve uygulanması yararlı olur.
2. Rehberlik programlarında arkadaşlık becerileri, sosyal ilişkileri başlatma ve sürdürme, iletişim konularına sıklıkla yer verilmeli ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından rehberlik saatlerinde bu konularda etkinlikler yapılmalıdır.
3. Okullarda grup rehberliği, yaratıcı drama gibi grup çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Özellikle de problem çözme, çatışma çözme, karar verme, iletişim konularına ağırlık verilmesi yararlı olur.
4. Velilerle de yapılacak çalışmalarla iletişim, ergenlik dönemi gelişim özellikleri, çocuklarına destek olma hakkında bilgilendirme çalışmaları yapılması faydalı olur.
5. Öğrencilerin akademik başarılarını arttırma konusunda velilerle ve öğrencilerle çalışmalar yapılmalıdır.

6.2.2. Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma sadece ortaöğretim okullarını kapsamaktadır. Benzer bir çalışma ilköğretim okullarında ve üniversitelerde yapılabilir.
2. Bu konuda boylamsal çalışmalar yapılabilir.

3. Yalnızlık konusunda deneysel yöntem kullanılarak yalnızlığı azaltmayla ilgili beceri geliştirme programı hazırlanıp uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, J. (1995), *Ergenliğı Anlamak* (1. Baskı), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Akagündüz, İ. (1997), “Annesi Çalışan ve Çalışmayan Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksakal, S. (2008), “Obez Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri” *Yüksek Lisans Tezi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Al-Yagon, M., Margalit, M., (2006), “Loneliness, sense of coherence and perception of teachers as a secure base among children with reading difficulties” *European Journal of Special Needs Education*; Vol. 21 Issue 1, p21-37, 17p, 2 charts
- Alisinanoğlu, F; Çimen, A. (2000), “Boşanmış Aileler ve Tam Ailelere Sahip Olan 9-11 Yaş Çocukların Davranış Problemlerinin İncelenmesi”, *1. İstanbul Çocuk Kurultayı Araştırmalar Kitabı*, İstanbul Çocukları Vakfı Yayını, İstanbul.
- Aral, N., Gürsoy, F., Yıldız Bıçakçı, M., (2006), “Yetiştirme Yurdunda Kalan ve Kalmayan Kız Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi” www.e-sosder.com, ISSN: 1304-0278, C.5 S.15 (10-19) (06.11.2009)
- Arkar, H., Sarı, Ö., Fidaner, H. (2004), “Relationships between quality of life, perceived social support, social network and loneliness in Turkish sample”, *Yeni Symposium*, 42(1)s.20-27.
- Atik, G. (2006), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri Arasındaki Zorbalık Davranışını Yordamada Denetim Odağı, Benlik Saygısı, Aile Stili, Yalnızlık ve Akademik Başarının Rolü”, *Yüksek Lisans Tezi*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Azizoğlu, S., (1993), “Psikolojik Yardım Aramaya Yönelen ve Yönelmeyen Bireylerde Stres, Kontrol Odağı İnancı, Yalnızlık Algısı ve Psikolojik Belirti Gösterme Düzeyi Arasındaki İlişki” *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baran, G., Bulut, Ş., (2002), “Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Eğitim Araştırmaları*; (7):11-21

- Batıgün, A. D. (2006), “İntihar Olasılığında Cinsiyet, İletişim Becerileri ve Yalnızlık Değişkenlerinin İncelenmesi”, *Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu*.
- Bauman, L., (1998), *Çocuğunuz Ergenlik Çağında* (Çev: Banu Mahir), Üçüncü Baskı. İstanbul:Boyner Holding Yayınları, 156-165.
- Bayhan, P. S.; Artan, İ. (2007), *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, İstanbul:MMP Baskı Tesisleri.
- Bilgen, S. (1989), “Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Bazı Değişkenlerin Uyum Düzeylerine Etkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bogaerts,S.,Vanheule,S., Desmet,M.,(2006), “Feelings of subjektive emotional loneliness:an exploration of attachment” *Social Behavior & Personality: An International Journal*; Vol. 34 Issue 7, p797-812, 16p
- Borys, S., Perlman, D. (1985), “Gender differences in loneliness”, *Personality and Social Psychology Bulletin*,11, 63-74
- Bucholz, E., Catton, R. (1999), “Adolescents Perceptions of Aloneless and Loneliness”, *Adolescence*, 34 (133), 203-214
- Buluş, M. (1997), “Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:3 s.82-90.
- Brage, D., Meredith, W.,Woodward, J. (1993), “Correlates of loneliness among Midwestern adolescents”, *Adolescence*, 28, 685-693.
- Brennan, T. (1982), “Loneliness At Adolescence”, In L. A. Peplau and D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A Sourcebook and Current Theory, Research and Therapy*, S: 269-290. New York: Wiley.
- Cheng, H.; Furnham, A. (2002), “Personality, Peer Relations And self Confidence As Predictors of Happiness And Loneliness”, *Journal of Adolescence*, 25, (3), 327-339
- Chesser,B.,Woodward, J.C., Bauermeister,M., Parkhurst, A.M, (1981), “Loneliness Among Low-Income, Single Adolescent Mothers” *Family and Consumer Sciences Research Journal*, Vol. 9, No. 4, 374-381
- Chipuer, H.M.,(2004), “Australian children's understanding of loneliness”, *Australian Journal of Psychology*; , Vol. 56 Issue 3, p147-153, 7p

- Clinton,M., Anderson,L.R., (1999), “Social and Emotional Loneliness: Gender Differences and Relationships with Self-Monitoring and Perceived Control”, *Journal of Black Psychology*, Vol. 25, No. 1, 61-77
- Corsano,P., Majorano,M., Champretavy,L., (2006), “Psychological well-being in adolescence:The Contribution of interpersonal relations and experience of being alone”, *Adolescence*, Vol. 41 Issue 162, p341-353, 13p
- Çağdaş, A. (2002), *Anne Baba Çocuk İlişkisi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çeçen, A. R., (2008), “Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu ve Benlik Saygısı”, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4 (1):19-30.
- Çeçen, A. R. (2008), “Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Ana Baba Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 415-431.
- Çelikoğlu, C. (1997), “Boşanmanın Çocukların Benlik Saygısına Etkisi”, *Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çiftçi, S. (1997), “Sigara İçen ve İçmeyen Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Uyum Düzeyleri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demir, A. (1989), “UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği”, *Psikoloji Dergisi*, 7(23)s.14-18.
- Demir, A. (1990), “ Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler”, *Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demir, A., Tarhan,N., (2001), “Loneliness and Social Dissatisfaction in Turkish Adolescents”, *Journal of Psychology*, Cilt 135, Sayı 1.
- Doğan, E. (1998), “Evli ve Boşanmışlarda Yalnızlık, Depresyon, Benlik Saygısı ve Denetim Odağı İnancı”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Downey,K. (1985), “An Investigation of Loneliness in Adolescent: Prevalance Stability and Correlates”, *Dissertation Abstract International*, 45, 7.
- Duy, B. (2003), “Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Yalnızlık ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Üzerine Etkisi”, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ekşi, A (1990), *Çocuk Genç Ana Babalar*, İstanbul: Bilgi Yayınevi s:23-43.

- Elmacı, F. (2001), “Parçalanmış ve Bütünlüğünü Koruyan Aileye Sahip Ergenlerin Depresyon ve Uyum Düzeylerinde Sosyal Desteğin Rolü” *Yüksek Lisans Tezi*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdeğer, N. (2001), “Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eren, A. (1994), “Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin ve Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erikson, E., (1984), *İnsanın Sekiz Çağı*, (Çev: T. Bedirhan Üstün, Vedat Şar) Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.
- Erim, B. (2001), “Yetiştirme Yurtlarında ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin, Benlik Saygısı, Depresyon ve Yalnızlık Düzeyleri İle Sosyal Destek Sistemleri Açısından Karşılaştırılması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erözkan, A. (2009), “Ergenlerde Yalnızlığın Yordayıcıları”, *İlköğretim Online* 8(3), 809-819 <http://ilkogretim-online.org.tr> 11.01.2010
- Erürker, B. (2007), “Aileye ve Parçalanmış Aileye Sahip 5-6 Yaş Çocuklarının Bilişsel İşlevlerinin Karşılaştırılması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eskin, M. (2001), “Ergenlikte Yalnızlık Başetme Yöntemleri Yalnızlığın İntihar Davranışı ile İlişkisi”, *Klinik Psikiyatri*, 4:5-11.
- Feldman, R. S. (2004), *Child Developmant* (third edition), Pearson Education, Inc. New Jersey.
- Geçtan, E. (2004), *İnsan Olmak* (3. Basım), İstanbul:Metis Yayınları.
- Geçtan, E. (1998), *Psikanaliz ve Sonrası* (8. Basım), İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Güngör, A. (2006), *Toplumsal ve Duygusal Gelişim, Gelişim ve Öğrenme*, ed:Ayten Ulusoy, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Güngör, D. (1996), “Üniversite Öğrencilerinin Arkadaş ve Aileleriyle İlişkileri: Sosyal Destek, Doyum ve Yalnızlık”, *Yüksek Lisans Tezi*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Haliloğlu, S. (2008), “Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri, Bağlanma Biçimleri ve İşlevsel Olmayan Tutumları Arasındaki İlişkinin

- İncelenmesi (Malatya İli Örneği)", *Yüksek Lisans Tezi*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Hamarta, E. (2000), "Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Öğrencilerin Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Hortaçsu, N., (2003), *Çocuklukta İlişkiler*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Henwood, P.G., Solano, C.H., (1993), "Loneliness in young children and their parents", *The Journal Of Genetic Psychology*; 155 (1), 35-45
- Hudson, D.B., Elek, S., Campbell-Grossman, C. (2000), "Depression, self-esteem, loneliness and social support among adolescent mothers participating in the new parents Project", *Adolescence*, 35 (139). 9.
- Ireland, J.L., Power, C.L., (2003), "Attachment, emotional loneliness and bullying behaviour: A study of adult and young offenders", *Aggressive Behaviour*, 30 s.298-312.
- İmamoğlu, S. (2008), "Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin, Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi", *Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İnanç, B.Y., Bilgin, M., Atıcı, M. K. (2005), *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi* (2. Baskı), Adana: Nobel Kitabevi.
- Jones, H.W. (1981), "Loneliness And Social Contact", *The Journal of Social Psychology*, (113) 295-296.
- Kahraman, S., (1995), "Cinsiyetleri, Yalnızlık, Başarı ve Sınıf Düzeyleri Farklı Yatılı Olan ve Olmayan Meslek Lisesi Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karahan, T.F., Sardoğan, M.E, Şar, A.H., Ersanlı, E., Kaya, S.N., Kumcağız, H., (2004), "Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*; (18):27-39.
- Karasar, N. (1999), *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (9.Basım), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılınç, H., Sevim, S., (2005), "Ergenlerde Yalnızlık ve Bilişsel Çarpıtmalar", Ankara University, *Journal of Faculty of Educational Sciences*, year:2005, vol:38, no:2 s:69-88

- Koç, M., (2004), “Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (17), S:231-256.
- Koçak, F. (1992), “Yalnızlık Derecesi Yüksek Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Tematik Algılama Testindeki Yalnızlık Temalarının Karşılaştırılması”, *Bilim Uzmanlığı Tezi*, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Kayseri.
- Koçak, R. (2003), “Üniversite Öğrencilerinde Aleksitimi ve Yalnızlığın Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması ve Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Türk PDR Dergisi*, 2(19) s.15-24
- Koçak, E. (2008), “Ergenlerde Yalnızlığın Yordanmasında Benlik Saygısı, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kozaklı, H. (2006), “Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık Ve Sosyal Destek Düzeyi Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Köse, E. (2009), “Yurtta Kalan ve Ailesiyle Birlikte Yaşayan Lise Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi” *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Kulaksızoğlu, A. (2001), *Ergenlik Psikolojisi* (4.Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lobdell, J., Perlman, D. (1986), “The Intergenerational Transmission of Loneliness: A Study of College Females and Their Parents”, *Journal of Marriage & Family*; Vol. 48 Issue 3, p589-595, 7p, 3 charts
- Mahon NE, Yarcheski A, Yarcheski TJ. (1998), “Differences in social support and loneliness in adolescents according to developmental stage and gender” *Journal of adolescence* Feb;21(1):99-107.
- Mcwhirter, B. T. (1990), Loneliness: A review of current literature, with implications for counseling and research, *Journal of Counseling Development*, 68, 417-422.
- Mcwhirter, B., Besett-Alesch, T., Horibata, J., Gat, I. (2002), “Loneliness in High Risk Adolescents, The Role of Coping, Self-Esteem and Empathy”, *Journal of Youth Studies*, 5(1), 69-84.
- Medora, N., Woodward, J. C. (1986), “Loneliness Among Adolescent College Students At A Midwestern University”, *Adolescence*, 21:391-402

- Merttürk, R.(2005), “Bilgisayar Oyunu Oynayan İlköğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Depresyon ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Moustakas, C. (1961), *Loneliness*, Englewood Cliffss, New Jersey: Prentice-Hall.
- Nazlı, S. (2003), *Aile Danışmanlığı*, (3. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık, s:16.
- Odacı,H. (1994), “Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yalnızlık, Benlik Saygısı ve Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeylerinin ve Bu Düzeyler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Odacı,H. (2003), “İnsan İlişkileri Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerine Etkisi”, *3P Dergisi*, 11(4):310-315.
- Odacı,H. (2004), “Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Biçimlerinin Yalnızlık Düzeyleri İle İlişkisi”, *3P Dergisi*, Cilt:12, Sayı:3.
- Oktay,E. (1998), “Korunmaya Muhtaç 13-15 Yaş Grubu Ergenler İle Ailesi Yanında Düzenli Kalan 13-15 Yaş Grubu Ergenlerin Psikolojik Belirtilerinin Karşılaştırılması” *Yüksek Lisans Tezi*, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (1998).
- Özağı, A. (2007), Depresyon Düzeyi Yüksek Parçalanmış Aile Çocuklarıyla Yapılan Eğitsel Grup Oyunlarının Depresyon Düzeylerine Etkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özatça, A. (2009), “Ergenlerde Sosyal ve Duygusal Yalnızlığın Yordayıcısı olarak aile İşlevleri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özodaşık, M. (1989), “Yalnızlığın Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özodaşık, M. (2001), *Modern İnsanın Yalnızlığı* (1.Basım), İstanbul:Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Öztürk,M. (1997), “10-13 Yaşları Arasındaki Çocuklarda Umutsuzluk ve Yalnızlığın Bazı Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Page, R.M., Cole, G.E., (1991), “Loneliness and alcoholism risk in late adolescence: a comparative study of adults and adollescents”, *Adolescence*, 26 (104) s.6.
- Palabıykoğlu, R., Azizoğlu, S., Özayar, H., Ercan, A. (1993), “İntihar Girişimlerinde

- Bulunanların Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi”, *Kriz Dergisi*, 1(2):69-75
- Peplau, L.A., Perlman, D. (1982), “Perspectives on Loneliness”, In Ed.L.A Peplau and D. Perlman, *Loneliness: A Sourcebook of Current, Theory Research and Therapy*, New York: Wiley.
- Perlman, D. & Peplau, L. A. (1982), “Theoretical approaches to loneliness”, In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds), *Loneliness: A Source Book of Current Theory, Research and Therapy*, (p:123-134) New York: Willey
- Polvan, Ö. (2000), *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi*, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Pretty,G.M.H., Andrewes,L., Collet,C., (1994), “Exploring Adolescents' Sense of Community and Its Relationship to Loneliness”, *Journal of Community Psychology*, Vol. 22 Issue 4, p346-358, 13p
- Prezza, M., Pacilli, M.G., “Current fear of crime, sense of community, and loneliness in italian adolescents: The role of autonomous mobility and play during childhood”, *Journal of Community Psychology*; Mar2007, Vol. 35 Issue 2, p151-170, 20p, 3 charts, 2diagrams
- Richaud de Minzi, M. C., Sacchi, C. (2004), “Adolescent loneliness assesment”, *Adolescence*, 39 (156), 701-709.
- Rogers, C. (1994), *Etkileşim Grupları* (Çev H. Erbil), Ekin Yayınları, Ankara.
- Rokach, A. (2001), “Criminal Offense Type and the Causes of Loneliness”, *Journal of Psychology*, Cilt 135, Sayı 3
- Rokach, A. (2007), “The effect of age and culture on the causes of loneliness”, *Social Behavior and Personality*, 2007, Vol. 35 Issue 2, p169-186, 18p
- Rokach, A., Brock, H., (1998), “Coping with loneliness”, *The Journal of Psychology*; 132 (1),107-127
- Rokach, A., Neto,F. (2000), “Coping with lonneliness in adolescence: a cross-cultural study”, *Social Behavior and Personality*, 28 (4), s.329-342
- Rokach,A., Moya,M.C.,Orzeck,T.,Exposito,F., (2001), “Loneliness in North America and Spain”, *Social Behavior And Personality*, 29 (5), 477-490.
- Rokach,A., Neto,F. (2005) “Age, culture and the ancedents of loneliness”, *Social Behavior & Personality: An International Journal*; Vol. 33 Issue 5, p477-494, 18p, 3
- Rotenberg, K.J.,Hymel,S., (1999), *Loneliness in Childhood and Adolescence*, Cambridge University Pres, New York.

- Saraçoğlu, Y. (2000), "Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" *Yüksek Lisans Tezi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Saygılı, S. (2005), *Çocuklarda Davranış Bozuklukları*, İstanbul: Elit Yayıncılık.
- Sayın, Ö (1990), *Aile Sosyolojisi*, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fak. Yay. No:57, İzmir s:2
- Schmitt, J.P., Kurdek, L.A., (1985) "Age and Gender Differences In and Personality Correlates of Loneliness in Different Relationships", *Journal of Personality Assessment*, Vol:49 No:5 p:485-496
- Schultz, N. R., Jr., Moore, D. (1986), "The loneliness experience of college students: Sex differences", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 12, 111-119.
- Seginer, R., Liilach, E. (2001), "How adolescents construct their future: the effect of loneliness on future orientation", *Journal of Adolescence*, 27, 625-643.
- Sergin, C., Powel, L.H., Givertz, M., Brackin, A. (2003), "Symptoms of depression, relational quality and loneliness in dating relationships", *Personal Relationships*, 10, s.25-36.
- Sezal, İ (2002), "Toplum ve Aile", *Sosyolojiye Giriş*, Martı Yayınları, Ankara.
- Shaw, L.H., Gant, L.M. (2002), "In defense of the internet: The Relationship between internet communication and depression, loneliness self esteem and perceived social support", *Cyber Psychology & Behavior*, 5(2) s.157-171.
- Steinberg, L. (2007), *Ergenlik* (Çev: Figen Çok), Ankara: İmge Kitabevi.
- Storch, E.A., Warner, C.M. (2004), "The relationship of peer victimization to social anxiety and loneliness in adolescent females", *Journal of Adolescence*, 27 s.351-362.
- Sullivan, H. S. (1953), "Interpersonal Theory of Psychiatry", *Norton Company Inc.* New York.
- Şentürk, A. (2006), "Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler (Malatya Uygulaması)", *Doktora Tezi*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Tan, D. (2000), "Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Denetim Odaklarının Aile Destek Düzeyleri ve Özlük Nitelikleri Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tarhan, N. (1996), "Sosyometrik Statü, Cinsiyet, Akademik Başarı, Okul Türü ve Sınıf

- Düzeyi ile Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki”, *Yüksek Lisans Tezi*, METU Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tarhan, N. (1998), “Ergenlerin Sosyometrik Statüleri, Cinsiyetleri, Akademik Başarıları, Sınıf Düzeyleri ve Devam Ettikleri Okulların Sosyo Ekonomik Statüsü İle Yalnızlık Duyguları Arasındaki İlişki”, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, S:25-36 Konya.
- Temel, F. Z.; Aksoy, A. (2001), *Ergen ve Gelişimi Yetişkinliğe İlk Adım*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Timur, S. (1972), “Türkiye’de Aile Yapısı”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyon Raporu*, (1989) Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, S:3-4
- TÜİK, (2009), Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=4 (12.01.2010)
- Uruk, A., Demir, A. (2003), “The role of peers and families in predicting the loneliness level of adolescents”, *The Journal of Psychology*, 137 (2), 179-193
- Valdivia, İ.A, Schneider B.H., Chavez, K.V., Xinyin, C.H., (2005), “Social withdrawal and maladjustment in a very group-oriented society”, *International Journal of Behavioral Development*, Vol. 29 Issue 3, p219-228, 10p
- Weiss, R.S. (1973), *Loneliness, The Experience of Emotion and Social, Isolation*, MIT Pres, Cambridge.
- Wheeler, L., Reis, H. Ve Nezlek, J. (1983), “Loneliness, social interaction and sex roles”, *Journal of Personality and Social Psychology*, (45), 943-953.
- WHO, (1993), *The Health Of Young, People: A Challenge And a Promise*, Geneva.
- Williams, E. G. (1983), “Adolescent loneliness”, *Adolescence*, 18 (69), 51-66.
- Wiseman, H., Mayseless, O., Sharabany, R., (2005)., “Why Are They Lonely; Perceived Quality of Early Relationships With Parents, Attachment, Personality Predispositions And Loneliness In First Year University Students”, *Personality And Individual Differences*, 40 (2) 237-248.
- Yalom, I. (2000), *Varoluşçu Psikoterapi* (Çev. Z. İyidoğan Babayigit). İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Yavuzer, H. (1989), *Aile İçi Etkileşim ve Aile Dışı Öğelerin Doğurduğu Psiko-Pedagojik Sonuçlar, Türkiye’de Çocuğun Durumu içinde*, TC Ziraat Bankası Yayını, Ankara.

- Yavuzer, H. (2005), *Ana Baba ve Çocuk* (18. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi S:51-55.
- Yavuzer, H. (2005), *Çocuğu Tanımak ve Anlamak* (5. Baskı), Remzi Kitabevi: İstanbul S:128
- Yıldırım, İ. (2000), “Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 167-176
- Yörükoğlu, A. (1985), *Gençlik Çağı, Ruh Sağlığı, Eğitimi, Ruhsal Sorunları*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yörükoğlu,A.(2000), *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk* (6. Basım), Ankara: Özgür Yayınları S:102-115.
- Yüksel, F. (1991), “İçsel ya da Dışsal Denetimli Olmanın ve Bazı Değişkenlerin Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyine Etkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yüksel,G. (2002), “Üniversite Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeylerini Etkileyen Faktörler”, *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*; Cilt:22, Sayı: 3, S:37-57
- Yüksel,G. (2005), “Türki Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeylerini Etkileyen Faktörler: Gazi Üniversitesi Örneği”, *Bilim ve Kültür Dergisi*, Sayı:35 S:151-172

EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıda lise öğrencilerinin kendilerine, sosyal ilişkilerine ve ailelerine ait bazı özellikler hakkında sorular bulunmaktadır. Bu bilgilerin gizli kalacağı ve başka hiç bir yerde hiç bir şekilde kullanılmayacağı araştırmacı tarafından garanti edilmektedir. Ayrıca bu sorularla sizin kimliğiniz arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Bu yüzden isim numara gibi tanıtıcı bilgileri vermeden formda bulunan tüm soruları doğru ve içten bir şekilde yanıtlamanız çalışmanın amacına daha çok hizmet edecektir.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Okulunuz:

Sınıf ve şube:

1-Cinsiyetiniz: a)Kız b)Erkek

2-Akademik başarı düzeyiniz:

a)1.99 ve altı b)2.00 -3.49 arası c) 3.50 –4.00 arası d)4.01-5.00 arası

3-Anne ve babanızla ilgili olan seçeneklerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz.

a) Annem ve babam sağ

b) Annem sağ, babam ölü

c) Babam sağ, annem ölü

d) Anne ve babam ölü

Yukarıdaki soruda “a” seçeneğini işaretlediyseniz aşağıdaki soruda size uygun olanı işaretleyin. Eğer diğer seçeneklerden birini işaretlediyseniz aşağıdaki soruyu boş bırakın.

a) Anne ve babam birlikteler

b) Anne ve babam boşandılar

c) Anne ve babam ayrı yaşıyorlar

d) Diger.....

4-Yakın arkadaş sayınız

a) Hiç yok b)1-3 arası c)4-6 arası d)7-9 arası e)10 ve üstü

5-Arkadaşlarınızla kurduğunuz ilişkilerden ne derece memnunsunuz?

()Hiç memnun değilim

()Orta derecede memnunum

()Çok memnunum

6-Ailenizle kurduėunuz ilişkilerden ne derece memnunsunuz?

()Hiç memnun değilim

()Orta derecede memnunum

()Çok memnunum

EK-2 UCLA

Aşağıdaki ifadelerden her birinde tanımlanan durumu ne sıklıkta hissettiğinizi her biri için tek bir cevap olmak üzere belirtiniz. Bu bir sınav değildir. Lütfen her soruyu şu anki görüşlerinizi ve yaşam durumunuzu en iyi tanımlayacak şekilde cevaplayınız. Teşekkürler

		Ben bu durumu HİÇ yaşamam	Ben bu durumu NADİREN yaşarım	Ben bu durumu BAZEN yaşarım	Ben bu durumu SIK SIK yaşarım
1	Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.				
2	Arkadaşım yok.				
3	Başvurabileceğim kimse yok.				
4	Kendimi yalnız hissetmiyorum.				
5	Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.				
6	Çevremdeki insanlarla bir çok ortak yönüm var.				
7	Artık hiç kimseyle samimi değilim.				
8	İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılmıyor.				
9	Dışa dönük bir insanım.				
10	Kendimi yakın hissettiğim insanlar var.				
11	Kendimi grup dışına itilmiş hissediyorum.				
12	Sosyal ilişkilerim yüzeyseldir.				
13	Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.				
14	Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.				
15	İstediğim zaman arkadaş bulabilirim.				
16	Beni gerçekten anlayan insanlar var.				
17	Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.				
18	Çevremde insanlar var ama benimle değil.				
19	Konuşabileceğim insanlar var.				
20	Derdimi anlatabileceğim insanlar var.				

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ayşegül PANCAR
Doğum Yeri-Yılı : Kayseri-1982
Adres : Battalgazi Endüstri Meslek Lisesi Mamak ANKARA
e-mail : aysegulpancar82@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2003-2009 : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
1999-2003 : Lisans Eğitimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü, Ankara.
1996-1999 : Lise, Kayseri Lisesi, Kayseri.
1993-1996 : Ortaokul, Kadı Burhanettin Orta Okulu, Kayseri
1988-1993 : İlkokul, Fevzi Çakmak İlkokulu, Kayseri

ÇALIŞMA HAYATI

2008- : Battalgazi Endüstri Meslek Lisesi, Ankara.
2005-2008 : Sakarya Pansiyonlu İlköğretim Okulu, Adana.
2003-2005 : Merkez Endüstri Meslek Lisesi, Kayseri.